

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2015 / 6 FİYATI: 4 TL

...sonunda Türkiye Kazansın.

**Prof. Dr.
Haberal,
Bu Kez Türk
Dünyası'na
Uzandı,**

**Türk Dünyası
Transplan-
tasyon
Derneği'ni
Kurdu** Sh. 7

Mete Akyol:
**Türk Halkının
Seçim Sonunda
Hakedeceği
Büyük Alkış**
Sh. 4

Cengiz Özakıncı:
**Çanlar
Türkiye İçin
Çalıyor**
Sh. 33

Dr. Öğüt Yazman
ve Dr. Tekin
Özertem'den:
**800 Yıllık
Magna Carta**
Sh. 17

Otomotiv Sanayiinin
"Ahmet Usta"sı
**Dünya Devi
Oldu**
Sh. 71

Küllerinden doğarak Kurtuluş destanını yazan Türk milleti, Cumhuriyet'le, devrimlerle ve demokrasiyle tanışıyor... Muhafazakâr bir Osmanlı kızı, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı'nın ve ikinci Cumhurbaşkanı'nın eşi oluyor... Mevhibe, Lozan'dan Cumhuriyet'e, devrimlerden demokrasiye, oradan ilk demokratik muhalefete uzanan yola hep birinci elden tanıklık ediyor. Tanıklık etmekle kalmıyor, kimi zaman hayat arkadaşı İsmet İnönü'ye verdiği güç ve destekle, yakın tarihimizin şekillenmesine katkıda bulunuyor. Mevhibe İnönü'nün torunu Gülsün Bilgehan, 20 yıl önce, bir vatanın ve bir kadının iç içe giren öyküsünü kaleme aldı. Hem Cumhuriyet'i, hem 60 yıllık bir aşkı yazdı. Bugün Mevhibe, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini anlatırken, kurucularına saldıranların iftiralarını da temelinden sarsıyor.

Ortaya, soluk soluğa okunan bir Cumhuriyet tarihi klasigi çıkıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İŞIKLAR İÇİNDE OL
HUZUR İÇİNDE UYU
SEVGİLİ
ZEKİ ALASYA

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

- 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin*
- 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Gürbüz Atabek, Kaya Karan,

Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,
Cengiz Özakıncı, Sanıye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Saç Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:

okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 215 51 27-313

Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 28 / 05 / 2015

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

4 Oyunun Sonundaki Alkışlar *Mete Akyol*

7 Türk Dünyası Transplantasyon Derneği

- 13 Magna Carta
Dr. Öğüt Yazman
- 17 Magna Carta Büyük Yemin
Tekin Özertem
- 23 Miralay İnönü'nün Karabekir'e
Mektupları *Dr. Sıtkı Aydınel*
- 27 Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 29 Mustafa Kemal'in Ankara'da İlk
Eğitim Kongresi Açış Konuşması
Cengiz Önal
- 33 Çanlar Türkler İçin Çalıyor
Cengiz Özakıncı
- 41 Mustafa Kemal'i Öldürmek
İsteyen Hintli Casus
Gürbüz Evren
- 45 Genç Tıbbiyeli Muhterem Bey
Prof. Dr. Metin Özata
- 49 Ben Ne Yapabilirim Ki?
Kaya Boztepe
- 53 Milli Şehitler *Ceyhan Balcı*
- 57 Atatürk ve Mehmed Akif'in
Endülüs Şifresi *Sinan Meydan*
- 63 Düzen Değişikliği Önerileri
Konur Ertop
- 69 Devrimin Karanlık Yüzü
Nuray Bartoschek

İÇİNDEKİLER

- 71 Kalıpçı Ahmet Usta
Mete Akyol
- 76 Sıradan Arkadaş ve
Gerçek Dost
- 77 Atalanta'nın Ölümcül Yarışı
Haluk Erdemol
- 81 Dünyanın Sınırlarını
Zorluyoruz *Sabriye Aşır*
- 87 Jules Verne Mümtaz İdil
- 91 Hayat Pınarı *Yahya Aksoy*
- 93 Fıstık Kabukları
Orhan Velidedeoğlu
- 101 Cehalet ve Bilgi *Halit Yıldırım*
- 105 Bitkiler Savunmasız Değildir
Yücel Aksoy
- 111 Su Geldi *Muzaffer İzgü*
- 115 Cenova İzlen *Şen Toker*
- 120 Behiç Ak *Sema Erdoğan*
- 125 Samanyolu
- 126 Takiyüddin Rasathanesi
Zeynep Aburas
- 128 Düdensuyu Mağarası
Nevin Dedeoğlu
- 131 Dik Dur Eğilme *Gamze Şenbursa*
- 134 Neler Olmuyor Ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 138 Altmışlı Yılları Anımsamak
Mehmet Ünver
- 143 Menekşenin Açmazı
Mehmet Uhri
- 147 Başımıza Gelenler ve
Başımızdan Geçenler
- 6 İlk Dersimiz Türkçe
- 32 Bilginizi Denetleyin
- 62 Firçalayarak
- 95 Okurlarla Başbaşa
- 151 Çözümler
- 152 Yarının Büyükleri
- 154 Bulmaca
- 156 Satraç
- 158 Ayın Kitapları
- 160 Bir Fotograf Bin Sözcük

Bütün Dünya 'DAN SİZE
Mete Akyol

Oyunun Sonundaki Alkişlar

Sanıyoruz ki, bu seçimde de yine iktidardaki bir partinin yaptıkları ile muhalefetteki partilerin yapacaklarını değerlendireceğiz.

Sanıyoruz ki, bu seçimde de yine iktidardaki partinin kırdığı umutlarımızla, muhalefetteki partilerin yeşerttiği umutlarımızı değerlendireceğiz.

Sanıyoruz ki, bu seçimde de yine son birkaç yılımızın gündemindeki partileri tek tek değerler terazimizin kefelerine oturtacağız ve yine kimine “Sen gel”, kimine “Sen bekle” diyeceğiz.

Söylemesi zor ama, yine de söyleyeceğiz: Bu seçimde demokrasi-cilik oynamayı bir yana bırakmamız gerekecek. Çünkü bu seçimde yaşamımız yanısıra onurumuzla da ilgili olarak çok önemli ve kesin bir karar vermek sorumluluğuyla yüzyüze geleceğiz:

Bize güvenilerek emanet edilen bir ülkeye sahip çıkabilmeyi hak edip, etmediğimiz konusunda kendimizi yargılayacağız ve kendimizle ilgili

kararımızı kendimiz vereceğiz.

Shakespeare’in sık sık kullanılan “Dünya bir tiyatro sahnesidir ve biz de bu sahnede rolümüzü oynayan birer aktörüz” sözü, demokrasi için de geçerlidir. Demokrasi de bir tiyatro sahnesidir ve bu sahnede de rollerini oynayan aktörler vardır. Tiyatro sahnesindeki bir aktörün, her düşündüğünü sahnede söyleyemeyeceği, doğru olduğuna inandığı her eylemi sahnede yapamayacağı örneği, demokrasi sahnesindeki oyuncular da kendi kişisel düşüncelerini ve kendi kişisel doğrularını sahnede her istedikleri zaman açıklayamazlar.

Demokrasi sahnesinde de tüm sözler ve hareketler, sahne dışında bir yönetmen tarafından saptanır ve aynen tiyatro sahnesinde olduğu gibi, demokrasi sahnesinde de o yönetmenin saptadığı biçimde uygulanır.

Demokrasi sahnesinde de tüm sözler ve hareketler, sahne dışında bir yönetmen tarafından saptanır ve aynen tiyatro sahnesinde olduğu gibi, demokrasi sahnesinde de o yönetmenin saptadığı biçimde uygulanır.

Yönetmen, sahnedeki merdivenin en üst basamağına çıkaracağı aktörü yüzlerce sanatçı arasından seçen, ona kral rolünü veren, kral giysileri giydiren, başına kral tacı takan ve onu önce sahneye, sonra sahnedeki merdivenin en üst basamağına çıkaran...

Sonra da ona orada, önceden saptadığı sözleri, önceden saptadığı ses tonunda söyletiren, öte yandan merdivenin alt basamaklarındaki yardımcı oyuncuların “hal ve gidiş” lerini de ayarlayan “sahnede görünmeyen” kişidir. Oyun sonrasında seyirciler bir yandan sahnedeki oyuncuları alkışlarken, bir yandan da o oyunculara “Yap” dediğini yaptırın, “Yapma” dediğini yaptırmayan sahne arkasındaki yönetmeni de alkışladıklarını bilirler ama...

Kendi alkışlarını hakeden ya da hiç hak etmeyen kişilerin gerçekte kendileri olduğunun çoğu zaman, nedense, ayırđına bile varmazlar.

Kendini “sahnede görünmeyen yönetmenin” oluşturduğđ saman alevi bir coşkuya kapılarak, ülke yönetimini sahnedeki A ya da B adlı partiye, C ya da D adlı kişiyeye teslim etmek

kararı verirken Türk seyirci, önce bir süre düşünüp, kendi yapısı, kendi yaşamı ve kendi onuru konusunda kendi kendini yargılamak zorundadır.

Varlığı kendine emanet edilmiş bir ülkeye sahip çıkabilmeyi hak ettiğine bu ön yargısıyla karar verdikten sonra ancak, hem “sahnede görünmeyen” yönetmeni bir kenara itebilecek, hem sahnedeki oyunun üstüne çıkabilecek ve... Hem de, en önemlisi de, bu ülkeyi kendine emanet edecek denli ona güvenen Atatürk’e minnet, şükran ve vefa borcunun, hiç değilse bir taksidini ödemiş de olacaktır...

Ki, gerçek alkışı da işte bu son kararı nedeniyle hakedecektir. •

meteakyol@butundunya.com.tr

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Deklare (Fr.)
a-Ayrıntı
b-Pilot
c-Bildirme
d-Mütenazır	6 Formasyon (Fr.)
a-Çivileme
b-Biçimlenme
c-Biçimsel
d-Değişim	11 Monoblok (Fr.)
a-Gösterişli
b-Tekgövde
c-Ölçü birimi
d-Olumlu, artı
2 Partner (Fr.)
a-Eş
b-Kötümserlik
c-Göz uyumu
d-İyimser	7 Branş (Fr.)
a-Tanıtmalık
b-Çevirge
c-Kol
d-Yerleştirme	12 Dipfriz (İng.)
a-Derin dondurucu
b-Burgaç
c-Torba
d-Kesin uyarı
3 Mantalite (Fr.)
a-Şerit perde
b-Küçük maşa
c-Anlayış
d-Eksiltmek	8 Sansasyon (Fr.)
a-Dalgalanma
b-İthal izni
c-Kümelenme
d-Pilot köşkü	13 Format (İng.)
a-Devingen
b-Biçim
c-Kopuntu
d-Gezegen
4 Antipatik (Fr.)
a-Açıkgöz
b-Sevimsiz, itici
c-Perhiz
d-İntihal	9 Dekoder (İng.)
a-Öndelik
b-Çardak
c-Çözücü
d-Işıklı teker	14 Mesaj (Fr.)
a-Elemente
b-İleti
c-Bezenti
d-Büyük çanta
5 Pusula (İta.)
a-Kuşatma
b-Ayarsız
c-Nicelik
d-Yön belirteci	10 Transparan (Fr.)
a-Duyar
b-Hedef
c-Işıldak
d-Saydam	15 Zapping (İng.)
a-Otsu bitki
b-Geçeç
c-Yabancıç
d-Tasasız

Prof. Haberal'dan Yeni Bir Uluslararası Atılım:

TÜRK DÜNYASI TRANSPLANTASYON DERNEĞİ

Dünyanın dört bir yanından yüzlerce biliminsanı Prof. Dr. Mehmet Haberal tarafından kurulan Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk uluslararası bilimsel kongresi için Astana'da bir araya geldi.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, altı ay önce kurduğu Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk bilimsel kongresi için gittiği Kazakistan'ın başkenti Astana'da, üç karaciğer ve bir böbrek nakli ameliyatı da yaptı

Fotoğraf: Doğan Yıldız-Cihan

ve biri bebek 4 kişiyi sağlığına kavuşturdu. Astana'daki son gününde yaptığı aynı anda “kadavradan karaciğer ve böbrek nakli” ile Prof. Haberal, Türkiye’den sonra Kazakistan’ın da tıp tarihinde bu konuda yeni bir atılımın ilk adımını gerçekleştirmiş oldu. 1987’de kurduğu Orta Doğu Transplantasyon Derneği’nin çatısı altında Orta Doğu’nun 23 ülkesini

bütünleştiren Prof. Haberal, 2014 yılının Aralık ayında kurduğu Türk Dünyası Transplantasyon Derneği’nin bünyesinde de, Türkiye’yle birlikte başta Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan olmak üzere, toplam nüfusu 800 milyonu aşan Türk Dünyası devletlerini ortak çatı altında bir araya getirdi. “Türk Dünyası Transplantasyon Derneği”nin 20-22

Mayıs’ta Astana’da düzenlenen ilk Genel Kongresi’ne 22 ülkeden 550 biliminsanı katıldı. Türkiye’yi bu kongrede Başkent Üniversitesi’nden katılımcıların da bulunduğu 50 biliminsanı temsil etti.

Ankara-Astana arasındaki bilimsel köprüünün temeli, Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın Kasım 2014’te davetli olarak gittiği

Kazakistan Milli Sağlık Araştırma Merkezi Başkanı Abay Baigenzhin ve Prof. Dr. Mehmet Haberal birlikte

Fotoğraf: Doğan Yıldız-Cihan

Prof. Dr. Haberal Kırgızistan'dan katılımcılar ile birlikte

Kazakistan ve Kırgızistan'da atılmıştı. Bu ziyaretinden bir ay sonra Prof. Haberal, siroz tanısı konulan bir yaşındaki Jiger Serik'e, dayısından alınan karaciğeri nakletmek üzere Başkent Üniversitesi'nden 15 kişilik bir heyetle Kazakistan'a gitmiş ve

“Çocuklarda ilk kez karaciğer naklinin gerçekleştirildiği” bu ameliyatla, ülkenin tıp tarihinde yeni bir dönem başlatmıştı. Kazakistan tarihinde ilk kez uygulanan bu ameliyatla yalnızca bir yaşındaki bir çocuğun yeni bir yaşama kavuşturulması sağlanmakla kalmadı, Ankara-Astana arasındaki bilimsel köprüünün temeli de atılmış

Fotoğraf: Doğan Yıldız-Cihan

Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk bilimsel kongresi ve eşzamanlı düzenlenen 3. Uluslararası Türk-Kazak Nefroloji Kongresi'nin yanı sıra, Prof. Dr. Haberal ve Başkent ekibi, 2014 yılının Aralık ayında ilk adımını attıkları organ nakillerine yenilerini de eklediler. Haberal ve ekibi, 18 Mayıs'ta Çocuk Hastanesi'nde 6 aylık bir bebeği annesinden alınan kısmi karaciğerle yeniden sağlığına kavuşturdular. 19 Mayıs'ta ise Cumhuriyet Hastanesi'nde

37 yaşındaki anneye, 18 yaşındaki kızından alınan karaciğer nakledildi. 21 Mayıs gecesi yine Cumhuriyet Hastanesi'nde kadavradan, aynı anda hem karaciğer hem böbrek nakli ameliyatı da gerçekleştirildi. Prof. Haberal'ın Aralık 2014'te amcasından alınan kısmi karaciğer naklettiği bir yaşındaki Jiger Serik de, sağlıklı bir biçimde annesinin kucağında Prof. Haberal'a getirildi ve sağlıklı varlığıyla doktoruna teşekkürlerini sunmuş oldu.

Prof. Dr. Nadey Hakim, Prof. Dr. Hassan Argani ve Prof. Dr. Mehmet Haberal

oldu. Bu ameliyat sonrası Kazakistan sağlık yetkilileri Prof. Dr. Mehmet Haberal'dan bilimsel katkı ve destek isteğinde bulunmuş, Prof. Haberal'ın bu öneriyi memnuniyetle karşılaması üzerine de, Astana'daki Cumhuriyet Hastanesi ile Başkent Üniversitesi arasında transplantasyon konusunda "katkı ve destek" içerikli bir ön anlaşma imzalanmıştı.

14 Aralık 2014'te, Ankara-Astana

arasındaki bu ön anlaşmadan bir ay sonra Prof. Dr. Haberal, Kazakistan Milli Sağlık Araştırma Merkezi Başkanı Abay Baigenzhin'in başkanlığında Kazakistan, Azerbaycan ve Kırgızistan temsilcilerinden oluşan bir

kurulu Ocak ayında Ankara'ya davet etmiş ve Aralık 2014'te kurduğu Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk yönetim kurulu toplantısını 29 Ocak'ta Ankara'da bu kurul üyeleriyle yapmıştı. Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk Bilimsel Genel Kongresi'nin 20-22 Mayıs 2015'te Astana'da düzenlenmesi de, yönetim kurulunun bu ilk toplantısında kararlaştırılmıştı.

Prof. HABERAL: ÜLKEMİZ, DİĞER ÜLKELERE YARDIMCI OLACAK BİR NOKTAYA GELDİ

Prof. Dr. Mehmet Haberal, geçtiğimiz yıl Kazakistan'ı ziyaret ettiğinde, hem Kazakistan'ın hem de Orta Asya'daki diğer bölge ülkelerinin organ nakli alanında desteğe gereksinim duyduklarına tanık olduğunu söyledi. Haberal, kendilerinden karaciğer ve böbrek nakli konusunda destek istendiğini ifade ederek, Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin kurulmasının ve ilk bilimsel kongresinin böylelikle yaşama geçirildiğini dile getirdi. Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin bu ilk bilimsel kongresiyle, tıp ve organ nakli alanında Astana'da Orta Asya ülkeleri

22 May, 2015 Rixos President Astana Hotel
Astana, Kazakhstan

Belirlenen tarihte Astana’da toplanan kongrede katılımcılar, bir yandan bilimsel bildirimleriyle birbirlerine destek olurlarken, başta evsahibi Kazakistan olmak üzere Türk Dünyası ülkelerinin temsilcileri, özellikle Prof. Haberal ve Başkent Üniversitesi biliminsanlarına konukseverliklerini kanıtarcasına bir çeşit yarışa girmişlerdi. Prof. Dr. Mehmet Haberal, kon-

grenin kapanış töreninde meslektaşları ve dostları biliminsanlarına, tüm dostlukları ve konukseverlikleri nedeniyle, dünyanın dört bir yanından gelen tüm meslektaşlarına teşekkür ederken, bir sürprizle karşılaştı. Kongrenin evsahibi konumundaki Kazakistan Milli Sağlık Araştırma Merkezi Başkanı Abay Baigenzhin, tüm destekleri ve katılımları nedeniyle Prof. Haberal’a

için sağlam temellere dayanan bir başlangıç yaptığını belirten Haberal, şöyle devam etti: “1987’de Ortadoğu Organ Nakli Derneği (MESOT)’ni kurmuştum. 1990’da Türkiye Organ Nakli Derneği’ni ve 2014’te de Türk Dünyası Transplantasyon Derneği’ni kurunca, adeta şu anda Orta Asya ile Ortadoğu birleşmiş durumda. Türkiye de başkent konumunda. Bilimsel faaliyetler konusunda bu ülkeler artık birlikte hareket ediyorlar. Orta Asya’nın ortasında, Astana’da 550 biliminsanı bir araya gelebiliyor. Ve problemleri tartışıyorlar. Burada hakikaten bilime, öğrenmeye ihtiyaç var. Ayrıca hem kronik karaciğer, hem kronik böbrek hem de kalp hastası çok fazla. Orada bir yandan bilimsel

çalışmalarımızı sürdürürken, bir yandan da organ nakillerine devam ettik. Artık bu Orta Asya ülkeleri, bu bilimsel faaliyetlerle, organ nakli alanında gelişmeye devam edecekler. Tüm amacımız, bu ülkelere hep beraber katkı sağlamak. Türkiye artık, diğer ülkelere yardımcı olacak bir noktaya geldi. Bundan sonra planımız, bu kongreleri Orta Asya ülkelerinden birinde ve Türkiye’de organize etmektir. Daha sonra inşallah, Ortadoğu Organ Nakli Derneği (MESOT), Türkiye Organ Nakli Derneği ve Türk Dünyası Transplantasyon Derneği müşterek toplantılar düzenleyecek. Ve böylece 800 milyon insanın yaşadığı bu coğrafyada bilim meyvelerini vermeye devam edecek.”

Prof. Dr. Haberal, Prof. Dr. Abay
Baigenzhin tarafından verilen plaketi aldı.

teşekkürlerini bildirdiği konuşmasını yaparken birden sahneye getirilen bir paketi açtı ve... Bir saygı ifadesi olarak

Prof. Haberal'a armağan ettiği, ülkesinin geleneksel kaftanını kendisine elleriyle giydirdi. •

■ Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk bilimsel kongresine; Türkiye, Avustralya, Azerbaycan, Belarus, Mısır, Almanya, İran, Irak, Ürdün, Kazakistan, Kuveyt, Kırgızistan, Umman, Pakistan, Rusya, Suudi Arabistan, Tacikistan, İsveç, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Arap Emirlikleri ve Özbekistan'dan 550'nin üzerinde biliminsanı katıldı. 31 davetli konuşmacı, 168 bilimsel sunumla katılımcıları bilgilendirdi.

■ Prof. Dr. Haberal ve Başkent ekibi, 2014 yılının Aralık ayında ilk adımını attıkları organ nakillerine de yenilerini eklediler.

● Haberal ve ekibi, 18 Mayıs'ta Çocuk Hastanesi'nde 6 aylık bir bebeği annesinden alınan kısmi karaciğerle

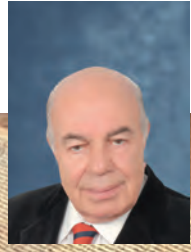
yeniden sağlığına kavuşturdular.

● 19 Mayıs'ta ise Cumhuriyet Hastanesi'nde 37 yaşındaki anneye, 18 yaşındaki kızından alınan karaciğer nakledildi.

● 21 Mayıs gecesi yine Cumhuriyet Hastanesi'nde kadavradan, aynı anda hem karaciğer hem böbrek nakli ameliyatı da gerçekleştirildi.

Bu ameliyat Kazakistan için bir ilkti.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Başkent Üniversitesinden 15 kişilik bilim heyetiyle, 2014 yılının Aralık ayında Kazakistan'a gitmiş, ilk kez çocuklarda karaciğer naklini gerçekleştirmişti.

Demokrasi
Yolunda
800. Yıl

Magna Carta

Dünya demokrasisine kaynaklık eden gelişmeler önce İngiltere’de başlamıştır. 13. Yüzyılda Magna Carta (Büyük Sözleşme)’nin ilanı ve yayınlanması, günümüze kadar gelen uzun demokrasi yolunun ilk resmi belgesidir.

Magna Carta İngiltere’de krallarla baronlar arasında başlayan çekişmeler üzerine Kral I. John, 15 Haziran 1215 günü Londra’da yürürlüğe girdiğini açıkladığı Magna Carta (Büyük Sözleşme / Büyük Berat) ile önemli bir açılımı gerçekleştirmiştir. Magna Carta ile kiliseye özgürlük tanınmış, baronlara, vergilerin keyfi artırılmayacağına söz verilmiştir. Hatta parlamentolu sisteme geçişin ve kadın erkek eşitliğinin ilk adımları da atılmıştır. Yargıya düzenleme, kişisel hak ve özgürlüklere güvence verilmiştir. Orjinali latince

yazılmış 3500 kelimedir. Sonra İngilizcesi hazırlanmıştır.

Başlıca Maddeleri:

Magna Carta, o zamanın koşullarına göre oldukça ileri hükümler taşır. Kral I. John, yalnız kendisinin değil kendisinden sonra işbaşına gelecek kralların da bu hükümlere uyacağına “Tanrının önünde diz çökerek ve yemin ederek” söz vermiştir. Magna Carta sözleşmesi ile kralın gerçekleştireceğini açıkladığı hususlardan bazıları şunlardır:

■ *İngiliz Kilisesi için çok önemli ve gerekli görülen seçim özgürlüğü*

kabul edilmiştir.

■ Genel Meclisin izni olmadıkça zorla, askerlik hizmeti karşılığı olarak vergi alınmayacağı belirtilmiştir.

■ Londra kentinin (o zaman İngiltere'deki ilk belediye) **yardım paralarının ödenmeye devam edeceği ve Londra Belediye Başkanının**

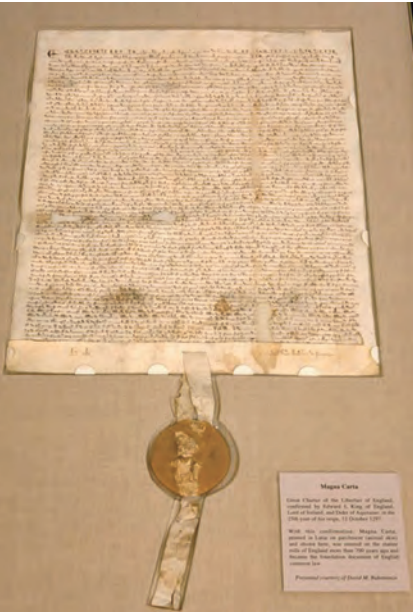
seçimle göreve geleceği hükme bağlanmıştır.

■ Vergi miktarını yeniden belirlemek gerektiği zaman, Kral, ülkenin "genel meclisi" olarak adlandırdığı bir meclisin üyelerini 40 gün önceden bir mektupla bilgilendirip belirli bir yerde toplanmaya çağıracağını belirtiyor ve kimlerin bu meclisin üyeleri olacağını da açıklıyordu. Katılacak üyeler, kilise temsilcileri, kontlar ve büyük toprak sahibi baronlar ve yüksek mevkideki kişiler olarak belirtilmişti.

Adalet işleri ve yargı kararları konusunda da önemli hükümler vardı:

■ Bundan böyle hiçbir hakim, herhangi bir kimseyi ilgili olayda doğru ve güvenilir deliller ortaya koymadan dava edemez.

■ Kendi zümresinden olanlar ya

1297 tarihli Magna Carta Sözleşmesi'nin orijinal kopyası (Washington Ulusal Arşivler Müzesi)

da ülkenin ilgili yasalarına uygun olarak verilen bir karar olmadıkça hiçbir özgür kişi tutuklanamaz, hapse atılamaz, mal ve mülkü elinden alınmaz, sürgüne yollanamaz ya da herhangi bir biçimde kötü muameleye maruz bırakılamaz.

■ *Kimseye hakkı ya da adaleti satmayacağız, menetmeyeceğiz ya da geciktirmeyeceğiz.*

Magna Carta'ya, baronların ve kilisenin onayının da bulunduğu belirttiği için sözleşme denilebildiği gibi, bir kraliyet fermarı olarak da görülebilir. Kral, eskiden beri süregelen baronlarla arasındaki anlaşmazlıklara son verilebilmesi amacıyla baronların kendi aralarından seçeceği 25 kişilik bir Meclisi, uygulamaları izlemek ve getirilen yeniliklere, barış ve özgürlükle ilgili kurallara hem baronların hem de yürütmenin uymasını uygulamak ve denetlemekle görevlendirilmiştir. Kral dahil Baş Yargıç ve idarenin görevlilerinin kurallara aykırı hareket etmesi bu meclisten en az dört kişi tarafından belirlenirse bu haksızlığın derhal giderileceğini, aksi halde 25 baronun bütün ülkeyi arkalarına alarak kralın malları, toprakları dahil haciz uygulanabileceğini kral kabul etmekteydi. Kralın, kraliçenin ve çocuklarının can emniyeti korunacaktı.

Etkileri

Magna Carta zamanla bütün dünyada demokrasi, insan hakları, kadın-erkek eşitliği konularında öncü olmuştur. İlk etkisi İngiltere'ye karşı Amerika Birleşik Devletlerinin kuru-

■ ***Bundan böyle hiçbir hakim, herhangi bir kimseyi ilgili olayda doğru ve güvenilir deliller ortaya koymadan dava edemez.*** ■

— *Magna Carta'dan* —

luşunda görülür. Kara Avrupası'nda ise feodalitenin yıkılması, güçlü krallıkların bunların yerini almasından ve burjuvazinin gelişmesinden sonra, kralın yetkilerini törpüleme yönünde adımlar atılması 18. yüzyılın sonlarına doğru büyük zorluklarla gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğunda ise Tanzimat Fermanı 3 Kasım 1839'da İstanbul'da yine bir meydanda Gülhane meydanında okunmuş ve Gülhane Hatt-ı Hümayunu olarak da adlandırılmıştır.

Kutlama

15 Haziran 2015 Magna Carta'nın 800. Yıldönümü olarak beş yıldır hazırlık yapılan etkinliklerle kutlanıyor. Bu amaçla o gün Londra Heathrow hava alanından kalkacak jet uçakları önce Magna Carta'nın okunduğu alanın üzerinde alçalarak bir tur atıp sonra gözden kaybolacaklar. Sözleşmenin çeşitli baskıları ve orijinal fotoğraflarının yer aldığı bir sergi ise İngiliz Kütüphanesinde ve Parlamento binasında sergileniyor. Bu sergide Magna Carta'yı referans alan ABD Bağımsızlık Bildirgesi'nin Thomas Jefferson'un 1776'da el

İngiltere Surrey Runnymede’de 1957 yılında Amerikan Barolar Birliği tarafından yaptırılan Magna Carta anıtı yazısıyla yazılmış orijinal örneği ve “Birleşik Devletler Haklar Bildirgesi’nin “ ilk baskı örneği de sergilenecektir.

Sonuç

Magna Carta’nın kendine özgü koşullarda oluştuğu unutulmamalıdır. Günümüz dünyasının bir çok ülkesinde hâlâ insan haklarının ayaklar altında çiğnendiğine, polis şiddetine,

hukuksuz tutuklamalara tanık oluyor- sak, 800 yıl önce Thames nehrinin kenarındaki Windsor ile Stanes arasında Runnymede’deki çayırların üstüne kurulmuş bir çadırda okunanlar hâlâ önemini koruyor demektir.

ogutyazman@butundunya.com.tr

Kaynakça: 1. Öğüt Yazman, (2011)“ Dünya Demokrasi Tarihi” Alp Kitap 2. David Carpenter, Magna Carta, Penguin Classics -yeni İngilizce yazımı- 3. Magna Carta- 800 years on , The Guardian, 2 January 2015

9 VE 9'UN KATLARININ ÇARPIM İLGİNÇLİĞİ

12345679, bu sayının tek başına hiçbir özelliği yok. Ama 9 ve 9'un katlarıyla çarpıtığınız zaman bakın nasıl ilginç bir sonuç çıkıyor. Hesap makinenizi elinize alıp sonuçları denetleyebilirsiniz.

$$12345679 \times 9 = 111111111$$

$$12345679 \times 18 = 222222222$$

$$12345679 \times 27 = 333333333$$

$$12345679 \times 36 = 444444444$$

$$12345679 \times 45 = 555555555$$

$$12345679 \times 54 = 666666666$$

$$12345679 \times 63 = 777777777$$

$$12345679 \times 72 = 888888888$$

$$12345679 \times 81 = 999999999$$

$$12345679 \times 999\ 999\ 999 = 12345678987654321$$

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

MAGNA CARTA

BÜYÜK YEMİN

YAZININ BAŞLIĞINA TAKILMAYIN. BİLİYORUM:
MAGNA CARTA, LATİNCE, “BÜYÜK FERMAN” DEMEK.
KISALTIHMAMIŞ HALİ MAGNA CARTA LIBERTETUM DA
“BÜYÜK ÖZGÜRLÜK FERMANI”.

F arşça kökenli Ferman sözcüğü-
ğünün Türkçe karşılıklarından
biri “Buyruk / Padişah Buyru-
ğu” diğeri de “Tanrı Buyruğu”...
Padişah, Orta Doğu siyaset kültüründe
Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi
anlamına geldiğinden ferman sözcüğü

hem padişah hem de Tanrı'nın buyru-
ğu / emri anlamına gelmekte. Madem
öyle, bu Latince ifadeyi “Büyük
Yemin” ya da “Büyük Özgürlük
Yemini” diye çevirmek de nereden
çıktı demeyin hemencecik! İzin verin,
anlatayım...

Dilimizde yeminin anlamı: Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulamak; kendi kendine söz vermek, and içmek.

Magna Carta, “Her şeyden önce, Tanrı'nın önünde diz çöktük...” diye Tanrı'yı tanık göstererek başlıyor. Onun için anlam ve içerik olarak “Büyük Yemin”.

Yemin; yemin etmek de Doğu'dan Batı'ya, Kuzey'den, Güney'e; dünyanın dört bucağında gelmiş geçmiş tüm kültürlerin en kadim değerlerinden biri... İnsan yaşamının da! Bir onur, bir şeref sözü!

Peki, kim etmiş bu Magna Carta yeminini? İngiliz'in padişahı, “Yurtsuz John” denilen Kral I. John etmiş! Ne zaman etmiş? 1215 yılında etmiş. Yani günümüzden tam 800 yıl önce! Ne diye etmiş?

“Özgür hiç kimse kendi benzerleri tarafından ülke kanunlarına göre yasal bir şekilde muhakeme edilip hüküm giymeden tutuklanmayacak, hapsedilmeyecek, mal ve mülkünden yoksun bırakılmayacak, kanun dışı ilan edilmeyecek, sürgün edilmeyecek veya hangi şekilde olursa olsun zarara uğratılmayacaktır.” diye etmiş!

Sadece laf üzere değil yazılı, imza-

lı, mühürlü bir yemin bu Magna Carta! Kral I. John, Hıristiyanların, Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi olarak kabul ettikleri papanın, Papa III. Innocent ile İngiliz baronlarının / soylularının huzurunda etmiş bu yemini. Hemi de hem vallahi hem billahi diyerekten. İsterse etmesin. Alıcı kuş gibi çökmüş üstüne tüm İngilizin baronları Tanrı'nın Vatikan'da oturan gölgesi Papa III Innocent'i de yanlarına alarak...

İNGİLİZ KRAL I. JOHN PAPA III. INNOCENT İLE İNGİLİZ BARONLARININ HUZURUNDA İMZALAMIŞ BU METNİ

Diyecek başka söz, yapacak başka bir şey, kaçacak bir delik bulamamış...

Yukarıdaki, “Özgür hiç kimse kendi benzerleri tarafından ülke kanunlarına göre yasal bir şekilde muhakeme edilip hüküm giymeden tutuklanmayacak, hapsedilmeyecek..” diye başlayan alıntı, 800 yıl önce edilen bu “Büyük Yemi-

n”in sadece 39. Maddesi. Tümü, tam 63 madde! “Hakkı ya da adaleti geciktirmeyeceğiz, kimseye satmayacağız, kimseyi bunlardan men etmeyeceğiz.” den tutun da “Krallığın yasalarını bilmeyen ve bu yasalara tümüyle uyacağına kanaat getirmediğimiz kişileri hakim, vali, şerif ya da sınırlı yetkili hakim olarak atamayacağız” a kadar daha neler var içeriğinde...

Sonra ne mi olmuş? Yoo! Etti ise etmiş! Adam sende... dediğim dedik,

çaldığım düdüğ deyip bildiğini eylemiştir demeyin! Yurtsuz, murtsuz ama dürüst, inançlı bir adammış bu Kral I. John. Çünkü ettiği yemine sonuna kadar sadık kalmış. Ayrıca o zaman da geçerliymiş insanlar için edilen yeminin bozulmayacağı, verilen sözden dönülmeyeceği! Ettiği yemine ihanet etmemiş, İngiliz'in kralı I. John. Sadık kalmış ettiği yemine. Tutmuş verdiği sözü. Hemi de tek tek hepsini! Kendisinden sonrakilere de örnek olmuş. Ondan sonra gelen krallar da etmişler aynı yemini. Yetmiş yıl sonra, 1285 yılında parlamento oluşturulmuş İngiliz'in memleketinde. 1688 yılında da parlamentonun üstünlüğü kral tarafından onaylanarak, "İngiliz Yurttaş Hakları Bildirisi" yayımlanmış.

İşte, bu Büyük Yemin'in hikâyesi bu! Ve biz, bütün Anayasaların, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan ve 10 Aralık 1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin anası

1285 YILINDA PARLAMENTO OLUŞTURULMUŞ İNGİLTERE'DE. 1688 YILINDA DA PARLAMENTONUN ÜSTÜNLÜĞÜ KRAL TARAFINDAN ONAYLANARAK "İNGİLİZ YURTTAŞ HAKLARI BİLDİRİSİ" YAYIMLANMIŞ.

olan bu Büyük Özgürlük Yemini'nin / Magna Carta Libertium'un 800.yılı kutluyoruz bu yıl!

İngiliz Yurttaş Hakları Bildirisi ve İngiltere'de hayata geçen parlamenter yönetimi, 1787 yılında ABD anayasası, 1791 yılında da ilk Fransız anayasasının yürürlüğe girmesi izlemiş. Anayasal rejimler ile parlamenter demokrasiler tüm gelişmiş ülkelerin vazgeçilmezi, olmazsa olmazları olmuş. Anayasaya bağlılık yeminleri / büyük yeminler de sadece krallar ve devlet başkanları tarafından değil tüm parlamento üyeleri / milletvekilleri tarafından edilir olmuş. Hâlâ da öyle...

Bize gelince: Kimileri Padişah II. Mahmut'un ayanlar* ile imzaladığı Sened-i İttifak'ı Osmanlı'nın Magna Carta'sı olarak değerlendirse de bizde böyle bir adet yok. Ta ki 1876 yılına, I. Meşrutiyet ilan edilene kadar. I. Meşrutiyet ile kabul ve ilan edilen "Kânûn-i Esâsî" Osmanlı Devleti'nin ilk ve son anayasası. 20 Mart 1877 Magna Carta günü açılan ve Meclis-

II. Abdülhamit

i Mebusan ile Meclis-i Ayan olmak üzere iki meclisli Meclis-i Umumi de ilk parlamentomuz.

Devletin resmi dilinin Türkçe olduğu belirtilen ilk anayasamızda padişahların yemin zorunluluğu yok. Yani "Büyük Yemin" söz konusu değil. II. Abdülhamit, Yurtsuz John gibi böyle bir yemin etmemiş. Etmediği için Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye / Büyük Osmanlı, Devleti Ruslarla savaşa tutuşunca Meclis-i Mebusan'ı dağıtıp kapatmakta bir sakınca görmemiş. Ortada verilmiş bir söz olmasına karşın, edilmiş bir yemin olmadığı için yemine sadakatsizlik söz konusu değil. Yemin sadece Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan üyeleri için geçerli. Hepsisi de göreve başlamadan önce Kur'an-ı Kerim'e el basarak "Padişahıma, vatanıma ve Kanun-i Esâsî hükümlerine, bana verilmiş olan vazifeye hürmet gösterip, aksine hareket etmekten sakınacağıma" diye yemin etmek zorunda. Padişah meclisi

dağıtıp, anayasayı rafa kaldırınca da yeminin bir hükmü kalmamış.

Kimilerinin, padişah hariç anayasayı oluşturan ilkelere yürekten bağlılığı sürse de... Namık Kemal gibi "*felek, her türlü esbab-ı cefasın toplasın gelsin / dönersem kahpeyim millet yolunda azimetten*" diyen niceleri.

Durum bugün farklı: 1921 Anayasası'ndan bugüne başımızda padişah yok, padişah yerine cumhurbaşkanı ve iyi kötü bir Anayasamız var.

Başında "Büyük" sıfatı olmasa da Anayasaya bağlılık yemini hem Cumhurbaşkanlarımız hem de milletvekillerimiz için zorunlu bir gereklilik. Cumhurbaşkanlarımız, "*Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılâplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanmasını ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyeti'nin şan ve şerefini korumak yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine and içerim*" diye yemin ediyorlar.

Milletvekilllerimiz de “Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, hukukun üstünlüğüne, demokratik ve laik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasaya sadakatten ayrılmayacağıma, büyük Türk milletini önünde namusum ve şerefim üzerine ant içerim” diye yemin etmekte.

Kısaca özetleyecek olursam:
800 yıl öncesinin “Büyük Yemin”

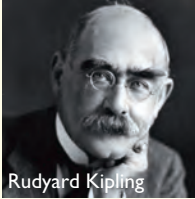
geleneği gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde halen sürüyor. Tarihe not düşmek için söylüyorum: 7 Haziran 2015 günü ülkemizde yapılacak milletvekilliği seçimleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi’de halkımızı temsil edecek milletvekillerimiz de namus ve şerefleri üzerine yukarıdaki yemini edecekler.

Biliyoruz ki edilen yemin bozulmaz. Verilen sözden dönülmez. Öyle değil mi Yurtsuz John? •

teknozertem@butundunya.com.tr

(*) Ayan: Osmanlılarda, bir kentin ileri gelenleri. / 2-Osmanlılarda, XVIII. yüzyıldan bu yana illerin yönetiminde yetki kazanmış yerli kişiler.

KÜÇÜK CIVATA

Rudyard Kipling

Yaşamı boyunca denizlerde yolculuk eden İngiliz şairi **Rudyard Kipling** çok iyi gömmesini bilen gözlerle, gemideki en küçük civatanın önemini anlamış ve şu öyküyü anlatmıştır:

“Koskoca bir gemide küçücük bir civata vardı. Bu, iki büyük çelik levhayı birbirine bağlayan küçük civatalardan biriydi. Bu küçük civata Hint Okyanusu’nda yol alırken birdenbire kıpırdamaya ve düşme tehlikesiyle yüz yüze geldi. Öteki civatalar ‘Sen düşersen biz de düşeriz’ diye seslendiler. Geminin teknesindeki çiviler de ‘Biz de çok sıkıştık, biz de biraz kıpırdalım’ dediler.

Bunu duyan demir kaburgalar ‘Ne olur yapmayın!’ diye yalvardılar. Siz tutmazsanız biz mahvoluruz. Derken küçük civatanın amacı bir yıldırım hızıyla tüm gemiye yayıldı. Gemi titremeye başladı. Bunun üzerine tüm kaburgalar, levhalar, civatalar, en küçük çiviler el ele verip, küçük civataya bir elçi gönderdiler. Küçük civata yerinde kalmalıydı, aksi halde gemi parçalanacak, içlerinden hiçbiri vatana kavuşamayacaktı. Küçük civata kendine bu denli önem verilmesine çok sevindi ve olduğu yerde kalacağını bildirdi.”

Bu en küçük civataya dek dikkate çağın, yalnız gemilerin, uçakların ya da demiryolu vagonlarının güvenliğiyle sorumlu mühendisler için değildir. Doğalgaz musluklarını kullanan aşçı kadın için de değildir. Hepimiz içindir. Yaşamda her zaman küçük bir civatayı unutmak tehlikesiyle karşı karşıyayız. Unutkanlığımız yüzünden büyük bir iş bozulabilir, binlerce insan ölebilir. “Küçük gemi civatası” derine gizlenmiş ahlaki gerçeklik için de güzel bir örnektir. Bu gerçeğin kesin, ama gözle görünmeyen önemi çok zaman unutulur. Olumsuz durumlar yaşandıktan sonra birileri bunun nedenini keşfeder. Onu herkese bildirir, tüm dünya yaşananlardan dolayı büyük bir korku, merhamet ya da öfkeyle sarsılır fakat bundan hiçbir ders almaz, tersine her yerde küçük civataları ve bu küçük civataların önemini unutmaya devam eder. •

“Mustafa Kemal'in askeriyim, terhis olmak istemiyorum”

“Ülkede bir tiyatro açıldığında bir hapisane kapanır”

sözlerinin sahibi, Cumhuriyet Türkiye'si'nin aydınlık, çağdaş yüzü ve doğru sözü, Türk Tiyatrosu'nun büyük emekçisi ve usta yazarı Turgut Özakman için Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü'nün hazırladığı **Turgut Özakman'ı Anma Semineri** etkinliği izleyemeyenler için kitaplaştırıldı

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

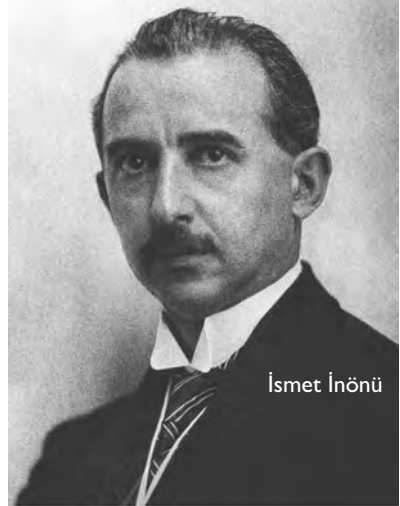
Miralay İnönü'nün Karabekir'e Mektupları

İsmet Bey
Kazım Karabekir
Paşa ile ilişkisini
mektuplar
göndererek
sürdürüyordu.

Bu mektubu değerlendirebilmek için önce ülkenin içinde bulunduğu durumu özetle belirtmek gerekir. Osmanlı İmparatorluğu, Almanya'nın yanında girdiği 1. Dünya Savaşı'ndan yenilgi ile çıkmış, Mondros Mütarekesi'ni imzalamak zorunda bırakılmıştı. 24 maddeden oluşan bu Ateşkes Anlaşması çok ağır koşulları içermekte idi. Galip devletler, özellikle 5. ve 7. maddelere dayanarak (Sözde, aşayışın bozulduğunu ileri sürerek) yurdu her taraftan işgale başladılar. 15 Mayıs 1919 tarihinde de, Yunanları öne sürerek, İzmir'i işgal ettiler. İşgal süratle yurt içlerine ilerlerken, Osmanlı Hükümetleri bu duruma seyirci kaldılar ve hatta bu

işgali teşvik ettiler. Halkımız İzmir'in ve diğer yörelerin işgallerine, çeşitli illerde yapılan miting ve protestolarla karşı koymaya çalışırken, Müdafaa-i Hukuk kurulları ve Kuva-yı Milliye

İsmet İnönü

organizasyonları ile silahla da karşı koydu. Diğer taraftan, o tarihte irili ufaklı 44 parti, kurtuluş çareleri aramak yerine, bu durumda da birbirleriyle kavgalarını sürdürüyorlardı. Bunların yanında ülke çıkarlarına aykırı, zararlı kuruluşlarda, ülkenin ileri gelen kişilerinin de yer aldıkları görülüyordu.

Örneğin: İngiliz Muhipler Cemiyeti ve Kürt Teali (yükseltme) Cemiyeti. İşte bu karmakarışık durumda Mustafa Kemal, Karabekir Paşa'yı Erzurum'a kolordusunun başına gönderdi. Kendisi de bir kısım yurtsever arkadaşları ile birlikte Samsun'a doğru yola çıkmıştı. Miralay (Albay) İsmet Bey henüz İstanbul'da idi. Milli Savunma Bakanlığı'ndaki görevinden alınmıştı. Kazım Karabekir Paşa ile ilişkisini

mektuplar göndererek sürdürüyordu. İlk mektup 1 Haziran 1919'da yazılmıştı. Bu mektup şöyledir:

Sevgili kardeşim Kazımcığım, Ne karanlık günlerdeyiz. İzmir gitti ve civarı da hâlâ gidiyor. Daha ne kadar yerler işgal edilecek bunu bilen de yoktur. İtilaf Devletleri Yunanistan'ın beklenmedik emirlerini kolaylaştırıyorlar. Ayvalığı işgal ederken çatışma oldu. Sonra hükümet, çekilmeleri için emir vermiş, çekildiler. İzmir'de Yunanlar subaylara ve erlere hakaret ettiler. Birkaç şehit ve yaralı var. Kolordu komutanı Nadir Paşa'yı elinde beyaz bayrak ve yanında subaylarla birlikte

Kordon boyunca dolaştırmışlar, dövmüşler ve 'Yaşasın Venizelos' diye bağurtmuşlar. Yarın buraya bir Amerikan heyeti geliyormuş. Hem Yunanların bu durumu hakkında inceleme yapacak, hem Türk kamuoyunu anlayacakmış.

Zamanın yıldızlı kelimesi Manda. İstanbul'da bir süreden beri 'Hangi Manda'yı kabul etmeliyiz' diye çeşitli fikirler var. Alemdar ve Türkçe diğer İstanbul gazeteleri İngiltere'ye yakın olanlar 'İngiliz Sevenler (muhipleri) Cemiyeti' isminde bir cemiyet kurduklar, imza topluyorlarmış, galiba 'İngilizleri isteriz' diye. Oysa Fransızlar İngilizleri hiç yalnız bırakmak istemiyorlarmış. Bizim memlekette bulunan sermayenin yarısından fazlası, ortalama yüzde altmış beşi Fransızların imiş. İhtimal bu ilgilere olacak ki hükümet de İngiliz ve Fransız'ı birlikte

Zamanın yaldızlı kelimesi Manda. İstanbul'da bir süreden beri 'Hangi Manda'yı kabul etmeliyiz' diye çeşitli fikirler var.

istiyormuş. Çoğunluk diye ifade olunabilecek bir kitle de (yahut benim tanıdıklarımın çoğu) Amerikan mandasını, parçalanmamış Türkiye'yi toptan üstüne almak üzere tercih ediyor.

Fakat öte taraftan bu işlere karar verenler de ne bize soruyorlar, ne bizi düşünüyorlar. Avrupa milletlerinde istila hırsı kudurmuş bir hal aldı. 'Almanlar çaresiz, barışı kabul edeceklermiş' fikri açıklandıkça, doğuda beklenmedik emirler mukavemet görmeden, kolayca yapıldıkça bu hırs ve heves artıyor. İtalyanlar Konya'da iki bin kişi kadarmış. Özetle harici durum karanlıktır. İstanbul'dan çıkarma ve büsbütün imha olasılığı kaybolmamıştır. Hep aynı kuvvet ve önemle mevcuttur. Gazetelerde Hint Müslümanları'nın yardımı bir saygı gereği anlaşılacak Türkiye'nin imhasına gidilmeyeceği gibi ümitvar haberler bir gerçeğe dayanmamaktadır. Bu haberleri kasten, bizi uyutmak ve avutmak için çıkarıyorlar sanılıyor. Bekliyoruz.

Ankara, Kastamonu, Bursa, Sivas'ın bir kısmında oluşan bir Türkiye projesi ne şekil alacak? Bakanlar

Kurulu yirmi beş kişi kadar olmuş, birer birer dağılıp eski durumuna dönmesi gariptir. İzmir felaketi üzerine iki gün sönmeye yüz tutmuş ikiyüzlülük tekrar canlanmıştır ve devam etmektedir. İttihatçılar ve İtilafçılar korkmaktadır. Milli galeyanları, milli hareketi ve girişimi İttihatçılıkla ilgili görenler vardır. Mustafa Kemal Paşa ile daha görüşmediniz. Fakat bir ortamda ve vazife gereği temastasınız. Bazı gazeteler, Anadolu'dan gelenler Anadolu'da ekinin iyi olduğunu söylüyorlar. Eğer bu doğru ise, bu seneyi çaresiz halk ziyansız atlatabilecekler, gelecek seneler daha ferah olur belki. Bu havadisler bizi pek çok sevindirir. Çünkü 'Erzincan'da ekmeğin okkası gümüş para seksen kuruş' diye biri söyledi de pek üzülmiştim.

Bu sıkıntılı günlerimizde İngilizce hocaya yol verdim. Kimse ile temasım yok. Kendi halimde, yalnız olarak sonumu bekliyorum. Alışkanlık mı diyeyim yoksa hastalık ve zayıflık mı,

İsmet Bey, Ankara'ya gidip Mustafa Kemal Paşa ile buluştuktan sonra, birliktelikleri, yaşamlarının sonuna kadar sürecektir.

İçimde yine ümitli bir şey var. Bu olayı, pek güç de olsa, yine atlatacağız gibi geliyor. Ancak, toplumda ikiyüzlülük tedavisi zor ve fakat bir sessiz durumdadır ki bu gün olmazsa yarın herşeye yarar. Önemli tutukluları İngilizler aldılar götürdüler. Halil Paşa, Seyfi Bey ve Vehip Paşa, daha bir kısmı kaldı, almadılar. Seyfi'nin tevkif müzekkeresine suiistimal yazmışlar. Ne sebeple, ne delil ile bilen yok. Çağırıp soran yok. İnsanın aklına durgunluk geliyor. Örneğin beş sene yatmışlar... Sonra çağırıp demişler ki 'Sizin kabahatiniz yok imiş'.

Hasretle gözlerinden öperim sevgili kardeşim. Sıhhatim iyidir."

Bu mektubu değerlendirdiğimizde şu noktalar ortaya çıkmaktadır:

1- İsmet Bey henüz Albay'dır. Karabekir ise Korgeneral'dir. Rütbe farkı, bir hayli fazladır. Buna karşın mektuplarında "kardeşim, gözlerinden

öperim" deyişleri, arada ne derece samimiyet olduğunu ve Kurtuluş Savaşı'mızda rütbe farkının pek önemli olmadığını bir göstergesidir. İkisi de Milli Savunma'da görevli iken, birlikte Avrupa seyahatına çıkmışlardır. Aralarındaki bu içtenlikte, bu seyahatin rolü olduğu da düşünülebilir.

2- İsmet Bey'in mektubundaki cümlelerin (miş-muş) ile bitmekte oluşu, kesinlik ifade etmemekte oluşunu gösterir.

3- İsmet Bey'in ruhi durumu çoğu zaman ümitsizlikle dolu olmasına karşın, yine de ümitli görünmektedir.

4- İngilizce hocasına yol vermesi, o koşullarda bile İngilizce öğrenme iradesini göstermektedir.

5- Bütün bunlara karşın Ankara'ya gidip Mustafa Kemal Paşa ile buluştuktan sonra, onun en yakın arkadaşı olacak ve Kurtuluş Savaşı boyunca pekiştirdikleri birliktelikleri, yaşamlarının sonuna kadar sürecektir. •

sitikeydinel@butundunya.com.tr

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

Avrupa'nın Geleceği

Çeşitli milletlere mensup devlet ve fikir adamları, zamanla Avrupa'nın geleceğine ilişkin tahminlerde bulunurlar.

Fikir adamlarının görüşleri, sonuçta bir teori halinde kalırsa da devlet adamlarının düşünceleri, olayların gelişme tarzına az çok etki edebilir. Milletlerin kaderlerine hâkim durumunda olanların fikirleri, hiç kuşkusuz olaylara yeni bir yön vermek yeteneğini haizdir. Tarihi ve uygarlığı yapanlar, -büyük bir ölçekte- büyük fikirli ve büyük adamlardır.

Bugün Avrupa'nın maruf bazı devlet adamlarının, uluslararası yaşamın ve özellikle Avrupa'nın geleceği hakkında özel görüşleri vardır. **Briand, Mussolini, Tchitcherino ve Mac Donald...**

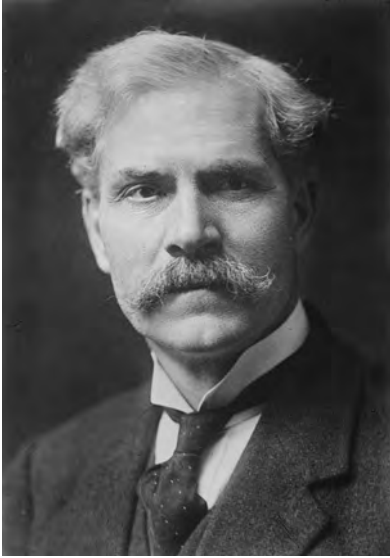
Avrupa'nın yakın bir gelecekte alacağı şekil hakkında ayrı ayrı fikir ve kanaat sahibidirler. Bu kanaatler, hiç kuşkusuz, yalnız şahsi bir niteliği haiz değildirler. Devlet adamlarının mensup oldukları milletlerin dünya siyasal düzenindeki durumları ve gelecek hakkındaki hayal ve ümitleri de onların gelişmelerine büyük bir

oranda etki yapmaktadır. Çeşitli siyasi kanaatlerle bugünün ve yarının gerçekleri arasında ne gibi bir ilişki olduğunu araştırmak ve yeni nesle o yolda bir yön tayin etmek konusu, milletlerin yaşam ve geleceğine ilişkin konuların başında gelmektedir.

Avrupa'nın geleceği hakkındaki düşüncelerin en tipik iki örneğini Mussolini ve Mac Donald'ın fikirlerinde görüyoruz. Mussolini, devlet

Benito Mussolini

Birleşik Krallığın İşçi Partili ilk başbakanı
Ramsay Mac Donald

adamları arasında gerçekçiliği ile tanınmaktadır. İtalyan milletin gözü önünde canlandırdığı Roma İmparatorluğu'nun varisliği gibi büyük bir hayale, buğday, silah, disiplin ve gençliğin askeri terbiyesi gibi asırlarca tecrübe edilmiş, basit ve elle tutulur, küçük gerçeklerle ulaşmak istemektedir.

Ünlü bir nutkunda 1945 senesine doğru Avrupa için büyük devrimler düşündüğünü ve İtalyan milletin ona göre hazırlanması gerektiğini açıklamıştır. Tahmin edilen bu büyük devrim ve değişimlerin niteliği ne olacaktır?

Mussolini'nin hazırlıklarına bakılırsa; bunları daha çok yeni milletler savaşının doğuracağı olaylar oluşturacaktır. Bu, kuşkusuz bencilce

bir görüştür. Fakat her gerçeğin de tatlı olmadığını unutmamak gerekir.

Dar görüşlü olmaktan daha çok bugünün gerçeklerini de gözden uzak tutmayan sosyalist Mac Donald ise, Mussolini'nin görüşlerine tamamen karşı bir kanaat taşımaktadır. "Sunday Dispatch" adındaki bir İngiliz gazetesine yazdığı bir makalede on yıl sonraki dünya ve özellikle Avrupa'yı, çok iyimser bir şekilde tanımlamıştır.

Mac Donald'a göre eğer Avrupa'nın küçük devletleri de siyasi ve manevi bir güç gösterebilirlerse, on sene sonra bir çeşit Avrupa Birleşik Hükümetleri'nin teşekkül etmemesi için ortada hiçbir neden yoktur. Gene bu süre içinde İngiltere ile Amerika, denizlerin serbestisi konusunda uyuşacaklar ve Avrupa milletleri daha dayanışma içinde ve samimi bir siyaset izleyeceklerdir.

Bu görüş de tatlı bir arzudur. Fakat her isteğin gerçek olmasının da mümkün olmadığı bilinmektedir.

Barış ve insaniyet fikirlerinin yürümesine, her milletin elinden geldiği kadar çalışması büyük bir görevdir. Ancak uluslararası yaşamın bugünkü düzeninden doğan gerçekleri de göz önünden uzak tutmayıp, milli varlık ve gelişmeyi de sağlamak ve himaye etmek, gene her hükümete düşen daha büyük bir görevdir.

Tatlı dil arkasına gizlenen hırslar çoğunlukla daha tehlikelidir.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
25 Haziran 1929

62

Mustafa Kemal'in Ankara'da İlk Eğitim Kongresi Açış Konuşması

Saygıdeğer Hanımlar,
Saygıdeğer Efendiler,
Birinci Dünya Savaşı Osmanlı Devleti'ni büyük bir yenilgiye götürdü. Düşmanlarımız bunu fırsat kabul ederek Türk Ulusu'nu bütünüyle yok etmek istediler. Buna karşı ortaya çıkan ulusal coşkuya Ankara çok büyük bir sahne oldu. Bizi yok etmek, yaşatmamak isteyenlere karşı yaşamak hakkımızı savunmak üzere toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi burada, Ankara'da toplandı.

Bugün Ankara, Türkiye'nin Milli Eğitimi'ni kuracak olan Türkiye Kadın ve Erkek Öğretmenler Kongresi'nin burada toplanmasıyla övünmektedir. Yüzyılların yüklemiş olduğu derin bir yönetimin boşlayıp, savsaklamasından devlet organlarında açtığı yaraları tedaviye harcanacak yardımların en büyüğünü hiç şüphesiz kültür yolunda kullanmamız gerekir.

Gerçi bugün maddî manevî güç kaynaklarımızın önemli bir kısmını,

ulusal sınırlarımız içindeki vatan topraklarımızda işgalci bulunan düşmanlara karşı kullanmak zorundayız. Bununla birlikte ülkemizin kültürü için ayrılabilir olacak olanlar, az da olsa, gelecekteki eğitimimize dayanak olacak bir temel kurmaya yeterli değildir. Ancak yeterli koşullar ve araçlara

Mustafa Kemal Atatürk

Bir Ulusal Eğitim Programı'ndan söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, **doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, ulusal ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum.**

sahip oluncaya kadar geçecek savaş günlerinde bile dikkatlice hazırlanmış bir Ulusal Eğitim Programı oluşturmaya ve var olan Eğitim Örgütümüzü bugünden daha yararlı bir faaliyetle çalıştıracak ilkeleri hazırlamaya zaman ayırmalı ve çalışmalıyız.

Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin, ulusumuzun tarihsel süreç içinde, ne yazık ki, geri kalmış olmasında önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir Ulusal Eğitim Programı'ndan söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, ulusal ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum.

Çünkü ulusal dehamızın tam olarak gelişerek ortaya çıkması ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişigüzel izlenecek bir yabancı kültür şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür zeminle uygundur. O zemin de Türk Ulusunun mükemmel karakteridir.

Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı, hakkı ve birliği ile genel olarak saldırgan yabancı unsurlarla mücadele gereğini ve ulusal düşünceleri boğmaya çalışan her karşı fikre şiddetle ve özveri ile savunma yapmanın gereği öğretilmelidir. Yeni kuşağın bütün ruhi güçlerine bu özellikler ve yeteneğin verilmesi önemlidir. Devamlı ve müthiş bir savaş şeklinde beliren milletlerin hayat felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her ulus için bu olgun özellikler şiddetle istenmek-

tedir. Ayrıntılarını tamamen uzmanlarına bırakmak istediğim bu mesele hakkındaki genel görüşlerimi tamamlamak için yeni kuşağın donatılacağı manevi özellikler arasında kuvvetli bir erdemlilik ve kuvvetli, düzenli ve sağlam düşünceden de söz etmek zorundayım.

İşte biz, bu kongremizden sadece çizilmiş eski yollardan yürümenin şekli hakkında düşünceleri konuşmak değil, belki söylediğim koşulları taşıyan yeni bir sanat ve beceri yolu bulup millete göstermek ve o yolda yeni nesli yürütmek için rehber olmak gibi kutsal bir hizmet bekliyoruz.

Eğitim Bakanlığı'nın halkı tanımış, çevreyi ve memleketi değerlendirmiş, öğretmen ve uzmanlardan oluşan bir ilim ve kültür kongresini Ankara'da toplamayı düşünmüş olması ve bugünkü zor koşullara rağmen bu girişiminde başarısını büyük bir saygıyla anarım.

Sizlerin ve Türk Ulusu'nun huzurunda Ulusal Eğitimimiz hakkındaki görüş ve düşüncelerimi söylemeye imkân vermiş olan bu toplantıdan yararlanarak geleceğimizin kurtuluşunun saygıdeğer liderleri olan Türkiye tadın ve erkek öğretmenleri hakkındaki saygı dolu duygularımı hatırlatmak isterim. Gelecek için hazırlanan vatan çocuklarına, hiçbir zorluk karşısında baş eğmeyerek sabırla çalışmalarını ve eğitimdeki çocuklarımızın ana babalarına da yavrularının eğitimlerini tamamlamak için her fedakârlığa katlanmaktan

Büyük tehlikeler karşısında uyanan milletlerin ne kadar kararlı oldukları tarihçe ispat edilmiştir.

çekinmemelerini öneririm.

Büyük tehlikeler karşısında uyanan milletlerin ne kadar kararlı oldukları tarihçe ispat edilmiştir. Silahıyla olduğu gibi beyniyle de mücadele etmek zorunda olan milletimizin, birincisinde gösterdiği gücü ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur. Milletimizin temiz karakteri yetenek ile doludur. Ancak bu doğal yeteneği ortaya çıkarabilecek yöntemlerle donatılmış vatandaşlar gereklidir. Bu görev de sizlere düşüyor.

Ulusal Hükümetimizin ciddiyet ve içtenlikle istediği derecede Türkiye kadın ve erkek öğretmenlerinin hayat ve refahını henüz sağlayamamakta olduğunu biliyorum. Fakat milletimizi yetiştirmek gibi kutsal bir görevi üzerine alan yüce heyetinizin bugünün durumunu dikkate alacağından ve her zorluğu yenerek bu yolda gayet sabırla yürüyeceğinden şüphem yoktur.

Göreviniz çok önemli ve hayati-dir. Bunda başarılı olmanızı Yüce Tanrı'dan dilerim. •

cengizonal@butundunya.com.tr

Mustafa Kemal, 16 Temmuz 1921, Eğitim Kongresi, Ankara

Gelecek Ay: Bursa'da Öğretmenlerle Konuşması

Bilginizi Denetleyin

1-Ay dünya çevresindeki dönüşünü yaklaşık kaç günde tamamlar?
a-1
b-28
c-30
d-365

2-Gençlere “evlenin evlenin iyi bir eş bulursanız mutlu olursunuz kötü bir eş bulursanız benim gibi filozof olursunuz” diyen düşünür kimdir?
a-Leibniz
b-Heraklitos
c-Demokritos
d-Sokrates

3-Aşağıdakilerden hangisi bilimsel değildir yani sahte bilimdir?
a-Kuantum mekaniği
b-Astronomi
c-NLP
d-Doğal seçim

4-Aşağıdaki dalgaların hangisinin enerjisi daha yüksektir?
a-Gama
b-Radyo
c-Kızıl ötesi
d-Beta

5-Hitler’in günümüzde bazı ülkelerde yasak olan kitabının adı nedir?
a-Ari ırk
b-Kavgam
c-Savaş ve barış
d-Hitler’ in yolu

6-Bir yarışta ikinciye geçen kaçınıcı olur?
a-1. olur
b-2. olur
c-Diskalifiye olur
d-3. olur

7-Elemelerle yapılan oyunlarda birinciyi belirlemek için yapılan son oyuna ne ad verilir?
a-Derbi
b-Elleme
c-Finish
d-Final

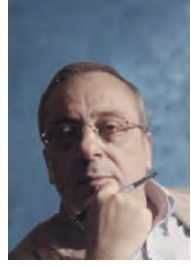
8-Aşağıdaki gurupların hangisi astrolojik burçların ayrıldığı gurupları temsil eder?
a-Toprak, Hava, Su, Tahta
b-Toprak, Su, Ateş
c-Su, Ateş, Toprak, Hava
d-Toprak, Hava

9-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin son devlet başkanı kimdir?
a-Boris Yeitsin
b-Mihail Gorbacov
c-Viadimir Putin
d-Nikita Kruşçev

10-Bir düşünceyi yaymak için yapılan, yazı yazma, film gösterme ve gösteri yapma gibi faaliyetlerin bütününe ne ad verilir?
a-Provokasyon
b-İnformasyon
c-Propaganda
d-Reklam

11-Tavlanın en yaygın oynayış biçiminde oyunun asıl amacı nedir?
a-Rakibin tüm taşlarını öldürmek
b-Rakibi sıkıştırmak
c-Kendi alanını korumak
d-Tüm taşları tavla tahtasından toplamak

Otopsi
Cengiz Özakıncı

"Ermeni
Soykırımı Tasarısı"
Papa ve Avrupa
Parlamentosunca
Onaylandı

ÇANLAR TÜRKLER İÇİN ÇALYOR

Avrupa'daki Hristiyanların yaklaşık %48'i Katolik, %32'si Ortodoks, %19'u Protestan mezhebindendir. Tüm Hristiyanların değil, salt Katolik mezhebinin dinsel lideri olan Katolik Kilisesi ve Vatikan Devlet Başkanı Papa Francis, 12.04.2015 günü, Vatikan'ın en görkemli yapısı olan San Pietro Bazilikası'nda *Ermeni "Şehit"liğinin [i] 100. Yılı İçin Kutsal Ayın* adıyla düzenlenen törende yaptığı açış konuşmasında, *"20. yüzyılın ilk soykırımının Ermeniler'e yapıldığını"* söyledi. CNN

International, bu olayı *"Papa, Ermeniler'in Türklerce katledilmesini Soykırım olarak niteledi."* başlığıyla duyurdu.[ii] Üç gün sonra toplanan Avrupa Parlamentosu da 15.04.2015 günü yapılan oylamada, "Ermeni Soykırımı Tasarısı"nı; *Papa'nın (yani Vatikan'ın, Katolik Kilisesi'nin) demecine (yani 1915 olaylarında ölen Ermenileri DİN UĞRUNA DİNLE-RİNDEN DOLAYI ÖLDÜRÜLMÜŞ olarak tanımlamasına) gönderme yaparak, yani bu tanımlamayı doğru bulduğunu vurgulayarak onayladı.*[iii]

Böylece kendi tarihinde yüz

milyonlarca insanı ırk, din, mezhep ayrımcılığı yaparak katletmiş olan Soykırımcılığın Anavatanı Avrupa ve Papalık; binlerce yıl türlü ırk, din ve mezhepleri kendi yönetimi altında barış içinde yaşatmış olan Türklere, soykırımcı damgası yapıştırmak konusunda anlaşmış olduklarını göstermiş oldular. Bu anlaşmanın önemi şuradadır ki; Batılı ülkeler ile Katolik Kilisesi (Vatikan, Papalık) hangi gün anlaşmışlarsa, ardından dünya kana boyanmıştır.

Bunun yakın geçmişte en bilinen örneği, 1940'larda Hitler Avrupası'nın Yahudi Soykırımı'nı Katolik Kilisesi'yle, Papalıkla anlaşarak gerçekleştirmiş olmasıdır. Katolik Kilisesi yüzyıllarca Yahudileri "İsa'nın Katilleri" olarak damgalamış, Hristiyanlar Yahudiler'e yüzyıllarca "İsa'nın Katilleri" diyerek saldırmış, katletmiş; nitekim Hitler de Yahudileri İsa'nın Katilleri olarak suçlayan Katolik Kilisesi'yle Roma'da anlaşma imzaladıktan sonradır ki, Yahudi Soykırımı'nı gerçekleştirmiştir.

Şimdi de Avrupa Parlamentosu ile Katolik Kilisesi anlaşmış; tıpkı geçmişte Yahudiler'i İsanın Katili olarak damgalanıp soykırıma uğrattıkları gibi, bu kez Türkleri "İsa'ya İnanan Ermenilerin Katili" olarak damgalamışlardır. Öyle ki, gelecekte Hristiyanlar Türkleri topluca öldürecek olsalar; bu, "Hristiyan Ermenilere Soykırım Yapan Türklerin, bu suçlarından dolayı hak ettikleri cezaya çarptırılması" olarak kutlanacaktır.

Bu anlaşmanın önemi şuradadır ki; Batılı ülkeler ile Katolik Kilisesi (Vatikan, Papalık) hangi gün anlaşmışlarsa, ardından dünya kana boyanmıştır.

H. G. Wells, bir halkı sürekli olarak "acımasız, gaddar, kıyııcı" diyerek suçlayanların; gerçekte kendilerinin o halkı acımasızca ortadan kaldırmayı tasarladıklarını, ileride o halka yapacakları kıyım ve yağmaları önceden haklı göstermek amacıyla, o halkı suçlu göstermeye çalıştıklarını söyler.[iv]

Ben de diyorum ki: *Birileri size "Barbar", "Soykırımcı" damgası yapıştırıyorsa, önleminizi alın; çünkü onlar gelecekte sizi barbarca, soykırım uygulayarak yok etmeyi tasarlıyor.*

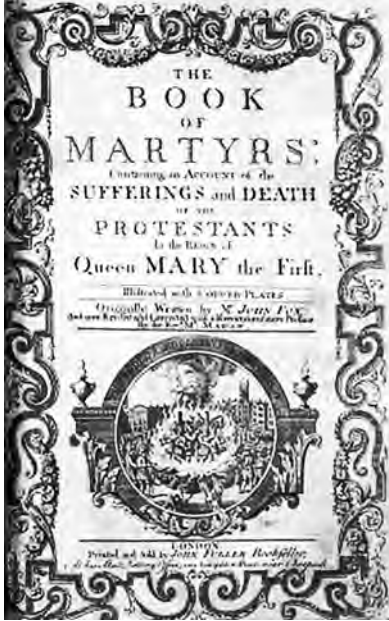
Katolik Kilisesi'nin, Papalığın tarihi, düşman gördüğü kişi ve topluluklara, katledilmelerini "haklı" gösterecek bir takım suçlar yükleyip, onları kılıçtan geçirme tarihidir. Hristiyanlığın Roma'da devlet dini olduğu 380'den çok değil 7 yıl sonra Mani mezhebinden olanları dinsizlikle suçlayıp diri diri yakan Kilise, daha sonra Arius, Bogomil, Albigeois vs. mezheplerden olanları da dinsiz damgası yapıştırarak topluca katletmiştir. 1050'lerde İspanya ve Sicilya'daki Müslüman yönetimlere saldırı başlatan

Papalık, ardından Türklere karşı Haçlı Seferleri düzenlemiş, yüzyıllarca süren bu seferlerde, milyonlarca insanın kanı dökülmüştür. Katolik Papalık, 1500'lerde ortaya çıkan Protestanlığa yok etmek üzere bu mezhebi yayanları diri diri yakmış, yandaşlarını da toplu kıyımlara uğratmıştır. Yakılarak öldürülmekten kaçan

İngiliz din adamı John Fox, I. Elisabeth tahta oturunca ülkesine dönmüş ve "The Books of Martyrs", "Din

John Huss'un Kilise tarafından odun ateşinde diri diri yakılarak öldürülmesi. Richenthal'lı Ulrich'in Constance Konsülü Tarihi'nden

John Fox'un Papalıkça gerçekleştirilen Protestan Soykırımı'nı belgeleyen kitabının 1563 ilk basımının kapağı.

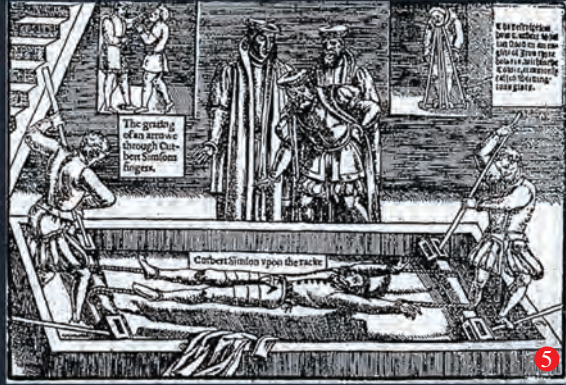
Uğruna Öldürülenlerin Kitabı" nı yayımlamıştı. 1563'te yapılan ilk basımın kapağında, kentlerin orta yerine dağ gibi odunlar yığılıp, bu odunların üstüne dikilen insanların, Papalık buyruğuyla diri diri yakıldığını gösteren bir resim bulunan bu kitapta; Katolik Kilisesi'nin, Papaların buyruğuyla işkence edilip yakılarak öldüren binlerce kişinin adları, soyadları, hangi tarihte, nerede, neyle suçlanıp, nasıl diri diri yakılarak öldürüldükleri gözler önüne seriliyordu. "Diri diri yakılarak öldürüldü" demek, yaşanan acıyı anlatmaya yetmediğinden, Katolik Kilisesi'nin, Papalığın tüm cinayetleri John Fox'un kitabında resimlerle anlatılıyordu. Kitapta yer alan sahneler gerçekten de tüyler ürperticiydi. (Bu kitaptaki resimlerin en çarpıcı olanlarının tıpkı basımlarını "İslamda Bili-min Yükselişi ve Çöküşü" adlı kitabımda yayımladım.)

3

4

5

Resim 3 Papa John XXIII tarafından lanetlenen Wycliff'in kemikleri Fleming'li Papaz Lincoln gözetiminde mezarından çıkartılıp Swift ırmağının yanına getirilip odun ateşinde yakılarak külleri ırmağa atılıyor.

Resim 4 Papalık tarafından suçlu bulunan yirmiiki tutuklunun Colchester'den Londra'ya götürülüşü.

6

Resim 5 Katolik Kilisesi'nin Protestan Cutbert Simson'a uyguladığı işkenceler.

Resim 6 Kilise'nin Protestan John Bonner'e yaptığı işkenceler

7

Resim 7 Hugh Latimer ve Nicholas Ridley'in 16 Ekim 1555 günü Oxford'ta toplanan büyük bir kalabalığın gözleri önünde Kardinallerin huzurunda Papalık buyruğuyla törenle yakılışları.

8

Resim 8 G. Catmer, R. Streater, A. Burward, G. Brodnright ve J. Tutty'nin, Eylül 1555'te Cantenbury'de törenle yakılışı.

9

Resim 9 John Hooper'ın Papalık buyruğuyla Kilise tarafından Gloucester'de yakılışı. 9 Şubat 1555

Resim 10 Julius Palmer, John Gwin ve Thomas Askin, Newbury'de yakılıyor. 16 Temmuz 1556

10

Resim 11 Kilise'nin 1535'te Brüksel yakınlarında Vilvoorde kalesine hapsediği William Tyndale, 6 Ekim 1536 günü Kilise tarafından bu kalede törenle yakılıyor. Tyndale'in son sözleri: "Oh Lord, open the King of England's eyes." Türkçesi: "Tanrım, İngiltere Kralı'nın gözlerini aç."

11

Resim 12 Kilise'nin dinden çıkmakla suçladığı Katherine Cawches ve iki kızı Guellemine Gilbert ve Perotine Massey, 16 Temmuz 1556 günü Garnsey adasında Papa'nın buyruğuyla törenle yakılıyor.

12

Papaların Katolik olmayanlara uyguladıkları katliamlar saymakla bitecek gibi değildir. Roma Katolik Kilisesi'ne bağlı Fransa'da 23 Ağustos 1572'yi 24 Ağustos 1572'ye bağlayan gece, Fransız Katolikleri "Une foi, un loi, un roi," (Tek Din, Tek Yasa, Tek Kral!) diye haykırarak sokaklara dökülmüş, Fransa'da Huguenotlar denilen 3000 Kalvinist Protestan'ın evlerini basmış, kadın çocuk demeden hepsini kılıçtan geçirerek, cesetlerini nehre atmışlardır. Fransa'da yalnızca Katolikler kalacak biçimde Protestanları yok ettirme eylemi günlerce sürmüş, ilk hafta sonunda öldürülen Huguenot Protestanların sayısı 100 bini aşmış ve Katolik Kilisesi'nin başı Papa XIII. Gregorius, gerçekleştirdikleri bu **Protestan Soykırımını** kutlamak için, bir anı madalyası bastırmıştır.

Ön yüzünde Papa'nın adı "**XIII. Gregorius, En Yüksek Papaz- 1. Yıl**" ve arka yüzünde "**Huguenot Katliamı- 1572**" yazısı yer alan madalyada, Katolik Kilisesi'ni ve Papalığı simge-

Papa XIII. Gregorius, Protestan Soykırımını anlatan bir de resim yaptırmış ve bu Soykırım Tablosu'nu her gün görebileceği biçimde, Vatikan'ın Royal Salonu'na yerleştirmiştir.

leyen kanatlı melek, bir elinde haç diğer elinde kılıçla Protestan Huguenotları katlederken görülmektedir. Papa XIII. Gregorius, bastırıldığı madalyadan başka, ressam Giorgio Vasari'ye bu Protestan Soykırımını anlatan bir de resim yaptırmış ve 1572-1573 tarihli bu Soykırım Tablosu'nu her gün görebileceği biçimde, Vatikan'ın Royal Salonu'na yerleştirmiştir. O günden bu güne 452 yıldır bütün Papalar, toplantılarını duvarında gerçekleştirdikleri Soykırımın tablosu bulunan o salonda yapmışlardır. Öyle ki, Papa I. Francis bile 12.04.2015 günü, Vatikan'da **Türklerin 100 yıl önce**

Ermenilere soykırımı yaptığından söz ederken, başkanı bulunduğu Katolik Kilisesi'nin, 452 yıl önce Protestan Soykırımı yaptığını gösteren bu tablo, Vatikan'ın Royal Salonu'nda asılı bulunuyordu. Avrupalıların Amerika kıtasını, Hindistan'ı,

Papa XIII. Gregorius'un Protestan Soykırımını kutlama madalyası.

Giorgio Vasari'nin Vatikan'da Royal Salon'un duvarlarında bulunan ve Katoliklerin 1572'de Fransa'da yaptığı Protestan Huguenot soykırımının Papalıkça kutsandığı kanıtlayan tablosu. ▲

Papalığa bağlı Vatikan Papazları Nazi toplantılarında Hitler selamı vererek bağırıyorlar: "Heil Hitler!", "Yaşasın Hitler!" ▼

Afrika'yı, Avustralya'yı sömürgeleştirirken o toprakların yerli halklarına **Katolik Kilisesi'nin Papalığın buyruklarıyla soykırımlar uyguladıkları**, kanıtlarla ortada bir gerçekliktir.

Katolik Kilisesi'nin, Papalığın, Soykırımcı Nazilerle, Hitler'le işbirliğini "*Türkiye'nin Siyasi İntiharı: 'Yeni-Osmanlı Tuzağı'*" adlı kitabımda fotoğraflarıyla, belgeleriyle gösterdim. Nazi'lerin insanları fırınlarda yakmaları bile, tümüyle Papaların tarihte "**burning on stake**" diye anılan, aykırı inançlıları **odun ateşinde yakma** cezasından esinlenmiştir.

II. Dünya Savaşı sonunda, soykırım suçlusu **Nazi**'lerden pek çoğu Papalığa bağlı Katolik Kiliseleri'nin örgütlediği kaçışlarla, Katolik İspanya üzerinden gizlice Katolik Güney Amerika ülkelerine götürülmüşler, Arjantin, Uruguay, Şili gibi ülkelerde yaşamlarının sonuna dek Papalığa bağlı Katolik Kilisele-

Die Unterzeichnung des Reichskonkordats in Rom

ri'nin koruması altında yaşamışlardır. Şimdiki Papa I. Francis'in Arjantin Katolik Kilisesi'nde papazken 1976'da 30.000 kişinin katledildiği askeri darbeyi desteklediği, M. Chossudovski tarafından belgeleriyle açıklanmıştır.

Uzun sözün kısası: Birileri çıkıp "Türkler barbarlardır, soykırımcıdır" diyorsa; önlemimizi alalım; çünkü bu, onların Türkleri barbarca, soykırım uygulayarak yok etmeyi amaçladığının bir göstergesidir; hele "Türkler barbarlardır, soykırımcıdır" diyenler, kendi tarihleri boyunca sayısız soykırıma imza atmışlarsa; hiç kuşkunuz olmasın, bu; "Çanlar Türkler için çalıyor" demektir. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça:

[i] "Solemn Mass for the Centenary of the Armenian Martyrdom."

[iii] Pope Francis uses 'genocide' to refer to mass

Geleceğin Papa XII. Pius'u Kardinal Pacelli Vatikan ile Nazi Almanyası arasındaki antlaşmayı Roma'da imzalıyor. (20 Temmuz 1933) (Kardinal Pacelli ortada, Nazi Şansölye Yardımcısı Franz von Papen solda)

killings of Armenians by Turks.

[iii] "having regard to the statement made on 12 April 2015 by His Holiness Pope Francis"

[iv] H.G.Wells, "Outline of History", 1921: "It is still the European custom to follow the lead of the Roman writers and write of these Huns and their associates as of something incredibly destructive and cruel. But such accounts as we have from the Romans were written in periods of panic, and the Roman could lie about his enemies with a freedom and vigour that must arouse the envy even of the modern propagandist.

He could talk of Punic faith as a byword for perfidy while committing the most abominable treacheries against Carthage, and his railing accusations of systematic cruelty against this people or that were usually the prelude and excuse for some frightful massacre or enslavement or robbery on his own part. He had quite a Modern passion for self-justification."

Mustafa Kemal'i Öldürmek İsteyen Hintli Casus

Mustafa Kemal Atatürk, katıldığı savaşlar sırasında birçok kez yaralanmış ya da ölüm tehlikesi geçirmiştir. Atatürk'e birçok kez de, suikast düzenlenmiş ya da suikast planı yapılmıştır.

Planlardan belki de en az bilinenlerinden birisi, Hintli Mustafa Sagir'in suikast girişimidir. İngiltere adına casusluk yapan ve çok iyi Türkçe bilen Sagir, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından işgal altında olan İstanbul'a gelmişti. Kendisini Hindistan Hilafet Komitesi'nin temsilcisi olarak tanıtan Sagir, ülkesinde Türki-

ye'deki Kurtuluş Savaşı'na yardım için topladıkları parayı ve bir mektubu Mustafa Kemal'e sunmak için geldiğini söylüyordu. Bugün Pakistan sınırları içinde kalan Peşaver bölgesinden olan 44 yaşındaki Sagir'i İstanbul'a İngiliz gizli servisi getirmişti. İngilizler, casus olduğunu belli etmemek ve Kuvay-i Milliyecilerin güvenini

kazanmak amacıyla Sagir'i, Aksaray semtinde, duvarlarında Mustafa Kemal'in fotoğraflarının asılı olduğu bir eve yerleştirdiler. Güveni artırmak için ise Sagir'i göstermelik bir operasyon düzenleyerek tutukladılar. Bununla da yetinmeyip 20 güne yakın hapiste tuttular. Serbest kaldıktan sonra Ankara'ya geçmek için İstanbul'daki çeşitli çevrelerle görüşen Mustafa Sagir, sonunda Anadolu'daki mücadele ile ilişkileri yürüten

Karakol Cemiyeti'nin güvenini kazandı. Cemiyetin Ankara'ya durumu bildirmesinin ardından Hintli casusun Ankara seyahati başladı. İnebolu, Kastamonu ve Çankırı'da törenlerle karşılandı. Ankara'ya varışında da törenle karşılanan Mustafa Sagir'e yardımcı olması için bir de deniz teğmen görevlendirildi. Hintli casus kısa sürede Ankara'daki önde gelen isimlerle ve

yöneticilerle iyi ilişkiler kurdu. Görüştüğü herkese Hindistan'da toplanan paraların kısa bir süre sonra Ankara'ya ulaşacağını söylüyor, böylelikle kendisine olan güveni artırmaya çalışıyordu.

Mustafa Kemal'i de ziyaret etmeyi başaran Sagir, görüşme sırasında, Hindistan'da yaşayan Abdülmennan adlı önemli bir şahsiyetin gönderdiğini söylediği sancak ile mektubu Paşa'ya

sundu. Ayrıca Hintli Müslümanların topladığını ileri sürdüğü altın ve paraları da uzun uzun anlattı. Bunların yakında Ankara'da olacağına dair de güvenceler verdi.

Hintli casus görüşmeden mutlu ayrılmış, ama Mustafa Kemal, İngiliz kontrol noktalarını nasıl bu kadar rahatlıkla geçtiğini sorguladığı Sagir'den şüphelenmişti. Bir süre sonra ise Mustafa Sagir hakkında gelen bir ihbar mektubu İngiliz casusun foyasını ortaya çıkardı. Mektubun ardından yakın takibe alınan ve yazışmaları izlenen Mustafa Sagir'in İstanbul'a gönderdiği mektuplar incelendi. Mektupların bazı bölümlerinin görünmeyen mürekkep ile yazıldığı tespit edildi. Bu bölümler okunurken ise Sagir'in casus olduğu anlaşıldı. Polisteki sorgusunda kanıtlar önüne

konulan Sagir suçunu itiraf etmek zorunda kaldı.

Özellikle son aldığı mektup çok önemliydi. Bu mektupta İngilizler, Sagir'den elde etmesi gereken bilgileri sorular halinde sıralamıştı. En çok dikkat çekenler ise Mustafa Kemal'in günlük yaşamına ilişkin olan şu sorulardı: Mustafa

Kemal'in oturduğu ev ile korumalarının bulunduğu yer arasındaki mesafe nedir? Gezmeye çıktığı zaman hangi yoldan geçer? Güzergâhı kendisi mi belirler yoksa şoförüne mi bırakır? Şoförü nerelidir. Hangi milletten ya da kökendir? Otomobilinin markası ve modeli nedir?

Bu sorular, Mustafa Kemal Paşa'ya bir suikast düşünüldüğünün açık bir kanıtı olarak kabul edilmiştir. Mustafa Sagir tutuklanarak İstiklal Mahkemesi'ne çıkarıldı. Mahkeme başkanı ile görüşen Sagir, İngiliz istihbaratını çok iyi bildiğini, affedilmesi karşılığında İngiltere aleyhine casusluk yapacağını söyledi. Başkan ise suçunu itiraf etmesi karşılığında bu önerinin değerlendirilebileceği yanıtını verdi. Mahkemedeki sorgusu sırasında ise Sagir, 10 yaşından itibaren İngiliz gizli servisi tarafından özel eğitildiğini, Afganistan Emiri'ni düzenlediği suikast sonucu nasıl öldürdüğünü anlattı. Ayrıca 1910 yılından itibaren Mısırlı milliyetçileri izlemek ve haklarında bilgi toplamak üzere gittiği Kahire'deki çalışmalarının da bilgi verdi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında birçok ülkede casusluk faaliyetinde bulunan Sagir'in İsviçre'deki ilişkileri de deşifre olmuş, bu ülkede yaşayan

Almanlar ve Türkler ile yaptığı görüşmeler ortaya dökülmüştür. Sagir'in son olarak ülkesi Hindistan'da casusluk yaptığı da belirlenmiştir.

İngiliz Genelkurmay Başkanlığı'nın istihbarat servisinde görevlendirilen Mustafa Sagir'in, bir süre Londra'da kaldıktan sonra, Anadolu'daki direnişi kırmak için İstanbul'a gönderildiği tespit edilmiştir. Sagir'in İstanbul'a gönderdiği okunamayan mürekkeple yazılmış mektupları ise İleri gazetesi yazarı Ferid Cavit'in aldığı belirlendi. Böylelikle Cavit'in de İngiliz istihbarat servisi için çalıştığı ortaya çıktı. Sagir'e tercüman ve yardımcı olarak verilen deniz teğmen Mehmet Ali de mahkemeye çıkarılmıştı. Sagir'in itirafının ardından dosyayı inceleyen ve sanıkların açıklamalarını dinleyen mahkeme 23 Mayıs 1921 tarihinde kararını verdi. Buna göre Ferid Cevat, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Teğmen Mehmet Ali ceza almadı, ancak güvenilir kişi ilan edilerek İstanbul'a gönderilmesine karar verildi. Mustafa Sagir ise idama mahkûm edildi.

Sagir, 24 Mayıs 1921 tarihinde, Ankara'da, Karaoğlan Çarşısında asıldı. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Ö Z L Ü S Ö Z L E R

■ Hile ve ihanet güçsüz insanların işidir. / **F. de La Rochefoucauld**

■ İhanet iyi başlar ama sonunda kendine ihanet eder / **Liuy**

■ Sana bir kez ihanet eden affedersen seni yine kullanır; çünkü ihanet bir ruh hali değil, karakterin dökülüş biçimidir. / **Paul Auster**

Dilbilimci annesini Milas Musevi Mezarlığı'nda son yolculuğuna uğurlayan Kamil'in hayatı, hiç tanımadığı Harranlı bir adamın, evini satın almak istemesiyle alt üst olur. Milas yakınlarında cesedi bulunan adamın konuştuğu son kişi Kamil'dir ve o daha annesinin yasını tutarken kendini bir anda cinayet zanlısı olarak nezarete bulur. Şartlı salıverilmesinin ardından gerçeğin peşine düşen Kamil'in yolu, bilgisayarının önüne döktüğü şifreleri çözdükçe binlerce yıl önce insanoğlunun dönüşüm hikâyesinin yazıldığı Göbekli Tepe'ye çıkar.

Peki Göbekli Tepe neresidir? Anadolu'nun en derin ve kadim sırlarının fısıldandığı, gizemli inançlarla tek tanrılı dinlerin harmanlandığı, ehil olmayanlara kapalı olan sırların saklandığı ve insanlık tarihinin baştan yazıldığı bir mabet... Ve tüm bunları koruyan dilsiz muhafızın sırrına ancak hikmet sahiplerinin vakıf olabildiği, zaman ve mekândan azade bir uğrak yeri....

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Genç Tıbbiyeli Muhterem Bey ve Mustafa Kemal Paşa'nın İlk Gülen Fotoğrafları

Yazan: Prof. Dr. METİN ÖZATA

B-23 Haziran 1922 tarihinde Mustafa Kemal Paşa Kocaeli bölgesine geldi. Kocaeli Cephesi'ndeki orduları bizzat yerinde teftiş etti. Amaç Yunan işgal kuvvetlerine karşı yapılacak savaşa ordularımızı hazırlamaktı. Bu ziyaretten iki ay sonra ordularımız kapsamlı bir taarruz gerçekleştirerek, Yunan işgal ordularına karşı kesin ve

çok büyük bir darbe indirecek ve ardından büyük zafer kazanacaktı.

Mustafa Kemal Paşa'nın Kocaeli ziyareti sırasında beraberinde birçok gazeteci bulunuyordu. Paşa'nın yaptığı açıklamaları gazeteciler not alıyor, teftiş sırasında fotoğraflar çekiliyordu. Bu fotoğrafları çeken muhabirler arasında Muhterem Bey adında genç

bir Tıbbiye öğrencisi de vardı. Muhterem Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın gazetelerde yayımlanan fotoğraflarının sert ifadelerle çekildiğini düşünüyordu. Oysa Mustafa Kemal Paşa, güler yüzlü ve neşeli bir mizaca sahipti. Gülümseyen bir fotoğrafı gazetelerde hiç yayımlanmamıştı. Muhterem Bey bu durumun farkındaydı ve güler yüzlü bir Mustafa Kemal fotoğrafı çekmenin fırsatını kolluyordu.

Mustafa Kemal Paşa, Geyve'de bulunduğu sırada Karaçam bölgesinde kısa bir an teftişe ara verdi. Bir süre oturdular. Beraberindekilerle birlikte dinlenmeye başladılar. Paşa'nın bir tarafında Kocaeli Cephesi Kumandanı Halit Paşa, diğer tarafında Cevat Abbas Gürer oturuyordu. Paşa beraberinde bulunan silah arkadaşlarıyla sohbet ediyordu. Muhterem Bey, arzu ettiği fotoğrafı çekmek için bu fırsatı değerlendirmeye karar verdi. Mustafa Kemal Paşa'ya hitaben:

“Paşam fotoğrafınızı çekmeme izin verir misiniz?”

Mustafa Kemal Paşa: “Buyurun çekin. Muhterem Bey”.

“Paşam bütün fotoğraflarınızda sert ifadelerle poz veriyorsunuz. Sizden rica

etsem bu fotoğrafta gülümseyebilir misiniz?”

Paşa'nın beraberinde bulunanlar genç Tıbbiyelinin teklifini münasebetsizlik olarak gördüler. Asabiliği ile tanınan Halit Paşa derhal kaşlarını çattı. Bir anda buz gibi bir hava esti. Herkes Mustafa Kemal Paşa'ya bakıyor ve bu ciddi olmayan teklife nasıl yanıt vereceğini merak ediyordu.

Oysa bu teklif Mustafa Kemal Paşa'nın çok hoşuna gitmişti. Paşa gülümseyerek: “Çocuk doğru söylüyor. Tıbbiyeli bu gencimizin arzusunu yerine getirelim.” dedi.

Üstelik Muhterem Bey'in teklif ettiği bu fotoğrafta kendisinin de

çıkmasını istedi. Ve genç Tıbbiyeliyi yanına çağırdı. Fotoğraf Etem Bey tarafından çekildi. Mustafa Kemal Paşa'nın Kurtuluş Savaşı sırasında cepheye çektiği ve basında ilk defa yayımlanan gülen fotoğraf buydu. Mustafa Kemal Paşa çekilen fotoğrafı çok beğendi. Öyle ki bu fotoğraftan imzalayarak Muhterem Bey'e de hediye etti. Muhterem Bey, Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi Cumhuriyet devrinde de Mustafa Kemal Paşa'nın seyahatlerinde bulundu. Tıbbiyeli Muhte-

rem (Gökmen) daha sonra tahsil hayatına devam ederek Tıp Fakültesinde profesör oldu.

Dr. Muhterem Gökmen 1904 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Darülfünun Tıp Fakültesini 1924 yılında bitirdikten sonra 1930 yılında Almanya'da radyoloji ihtisasını tamamladı. 1933 yılında doçent olan Dr. Muhterem Gökmen İstanbul Üniversitesi Tıp fakültesi Radyoloji kürsüsünün kurucu üyesi olarak görev aldı. 1940 yılında profesör oldu. 1948-1963 yılları arası Radyoloji Enstitüsü ve Kliniği müdürü olarak çalıştı. 1963 yılında Radyodiagnostik kürsü başkanı oldu. Dr. Muhterem Gökmen, Prof. Dr. Dessauer'ın yanında radyoterapi üzerinde de çalıştı. Derinde daha fazla ışın verebilmesi için rotation metodunu geliştirdi (1936). Çok sık görülen saç dibi hastalıklarının tedavisinde kullanılmak üzere "kafa tespit ve ışınlamaya yarayan" küçük bir aygıt yaparak Berlin'de kendi adına patentini aldı. Akciğer muayenesi için "röntgen ekran fotografisi" yöntemini Türkiye'de ilk kez geliştirerek enstitüde yaptırdığı bir cihazda kullandı.

Türkiye'de ilk kobalt tedavisi cihazının alınmasını sağladı. Türk Radyoloji Cemiyeti'nin 1954-1955 döneminde başkanlığını yaptı.

1973 yılında yaş haddinden emekli olmuş ve 03.03.1997 tarihinde vefat etmiştir.

ATATÜRK'ÜN SÖZLERİ

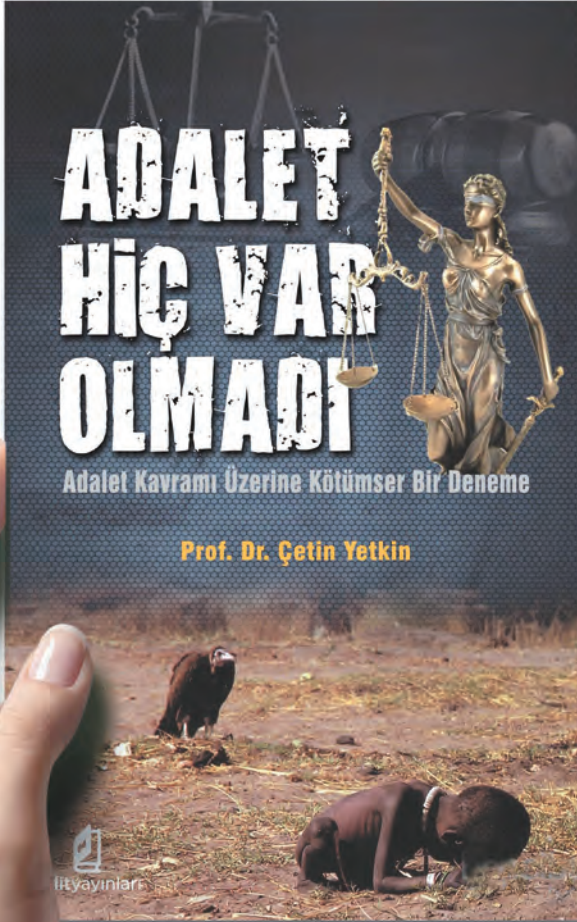

Benim Türk Milletine, Türk Cumhuriyetine ve Türklüğün istikbaline ait görevlerim bitmemiştir. Sizler, onları tamamlayacaksınız. Siz de sizden sonrakilere benim sözlerimi tekrar ediniz.

Çalışma, insanların vücut kuvvetlerini geliştirir ve hayat için gereken şeyleri temin eder. Çalışmaksızın, fikri gelişme ve ahlaki ilerleme

de mümkün değildir.

Insanoğlu tarih boyunca "adalet" aradı. Adaletli bir toplumsal-siyasal d¼zen uğruna zalimlere karşı direndi, devrimler yaptı. Bu s¼reçte de, uğruna bunca savaşım verilen adaletin ne olduğunu açıklamak için hukukçular, d¼ř¼n¼rler, filozoflar g¼r¼řler ¼ne s¼rd¼ler. Ama "Adalet nedir?" sorusuna bug¼ne değin ¼zerinde anlaşılmış kavramsal bir tanıma ulaşılmış değil. Prof.Dr.etin Yetkin, adaletin bu değişkenliğinin d¼nyada ve T¼rkiye'de bu konuda yazılardan ¼rnekler vererek aıkladarken, bir yandan da gerçekte "adalet" diye bir şey olup olmadığını sorguluyor. Yetkin diyor ki, "İnsanlar, yıllarca tutuklu kaldıktan sonra bir yanlışlık oldu denilerek serbest bırakıldıklarında 'Yaşasın adalet!' demekten vazgeçmelidirler. ¼nk¼ adalet hiç olmadı ve olmayacaktır da. Yeter ki sınıfsız toplum ideali k¼resel d¼zeyde bir g¼n gerçekleşsin. ¼nk¼ o zaman adalete zaten gereksinim duyulmayacaktır!"

B¼T¼N KİTAPÇILARDA

Yoktan var edilen
Cumhuriyet ve
enkaz halindeki ülke
yine yokluklara rağmen
baştan inşa ediliyordu.

Ben Ne Yapabilirim ki? mi?

Yazan:
KAYA BOZTEPE

Ümmetçi bir hayat tarzından milliyetçi bir anlayışa geçmek, Padişah'a kulluk eden bir toplumdaki çağdaş vatandaşlık bilinci yaratmak kolay olmamıştır. Hemen her hareketinin arkasında bir plan, bir hesap olan, her zaman bir kaç hamle sonrasını düşünen Mustafa Kemal Atatürk ilk eğitim kurultayını toplayarak “Cehaletle mücadele düşmanla mücadeleden daha az önemli

değildir” derken henüz Sakarya Meydan Savaşı yapılmamıştı.

Yoktan var edilen Cumhuriyet ve enkaz halindeki ülke yine yokluklara rağmen baştan inşa ediliyordu. Sanat, kültür, sağlık, eğitim, tarım, sanayi, ticaret, ekonomi, spor, ulaşım gibi aklınıza gelebilecek her konuda çalışmalar yapılmaya başlanmıştı. Cumhuriyet’in özellikle ilk 10 yılında ulaşılan başarılar ve mucizevi yükseliş

hâlâ inanılması zor bir masal gibidir. Yurtdışına eğitim için gönderilen çocuklar, konservatuar, opera ve tiyatro çalışmaları, radyo, ilk kurulan fabrikalar, yapılan yollar, köprüler, okullar, hastaneler, çiftlik ve kooperatifler, dış ilişkiler, bankacılık ve henüz bugün bile geçilemeyen büyüme hızı ile “demir ağlarla ördük anayurdu dört baştan” dediğimiz demiryolları hayallerin gerçeğe dönüşmesidir.

Bölgemizde bulunan ve çok zengin milli kaynakları bulunan müslüman ülkelerle Laik Türkiye Cumhuriyeti’ni kıyasladığımızda aradaki bariz farkı görebiliyorsak bunu en başta Mustafa Kemal Atatürk ve “önce vatan” diyen o kuşaklara borçluyuz.

Mustafa Kemal Atatürk, Hazreti Peygamberin özellikle bu söylemini çok sever ve her gittiği yerde tekrar

**Türkiye’de
“En çok
sevdiğim şey
televizyon
izlemek”
diyenerin
oranı %84!**

ederdi: “İlim Çin’de olsa ona talip olun. Çünkü ilim her Müslümana farzdır.”

Her iki yılda bir “Türkiye’yi Anlama Kılavuzu” adı altında araştırma yapan bir firma var. Türkiye’nin 7 değişik bölgesinden 14 yaş üstü yaklaşık 16.000 kişiyle yapılan bu araştırmada “En çok sevdiğim şey televizyon izlemek” diyenerin oranı %84! Bunların %77’si yerli dizi izlerken, yarıya yakını “TV’de karşıma ne çıkarsa onu izlerim” diyor.

“Hiç yurt dışında tatil yapmadım” diyenerler, %94. “Hiç yurt içinde tatil yapmadım” diyenerler ise % 45!

Kurtuluş Savaşı sonunda Ankara gibi bir bozkır’da orman çiftliği kuran, yol, elektirik, su, köprü, iğne, iplik

yokken, doktor, mühendis, hemşire, öğretmen, meslek sahibi yokken, okuma yazma oranının % 3’lerde çırpındığı bir ülkede Devlet Opera ve Balesi’nin kurulması çalışmalarını başlatan, yüksek öğrenim görmeleri için bizzat, tek, tek saptayarak yurt dışına öğrenci gönderen Atatürk’ün “ruhu şad olsun” diyelim ama... Araştırmanın sonucuna bakıldığında Atatürk’ün “O şad olası ruhu” herhalde fazlasıyla inciniyordu:

İşte o sunuç:

“Türkiye’de Opera ve Bale’ye hiç gitmedim”

diyenlerin oranı % 96!

Ya tiyatro? %80'i, "Hiç tiyatro izlemedim" diyen bir nüfusumuz var. %73'ü yaşamında hiç konsere gitmemiş, %56'sı hiç sinemaya gitmemiş. Nüfusumuzun yarıya yakını hiç kitap okumuyor, müzik ve radyo dinlemiyor, gazete okumuyor! "Hiç internette sörf yaptınız mı?" sorusunu "İnternette sörf yapmak ne demek?" sorusuyla yanıtlayanlarımızın oranı ise, %68.

Araştırmaya katılan kadın ve erkekler gereğinde kadına tokat atılmasının önemine inanıyorlar. "Öğrenciler türban taksın, ben dinin gereklerini yerine getiriyorum" diyenlerin oranı %71. Kadınların % 60'ı dışarı çıkarken başlarını örtüyor, erkeklerin %56'sı ise bunun çok önemli olduğunu düşünüyor.

**%61'imiz,
medya'da
sansürün ve
internet'i
kapatmanın
normal
olduğu
görüşünde.**

Erkeklerin %70'i, kadınların %57'si çalışmak için erkeğin onayının "şart" olduğunu söylüyor. %61'imiz, "medya'da sansürün" ve "internet'i kapatmanın normal olduğu" görüşündeler. Zorunlu olarak çektiydikleri vesikalık fotoğraf dışında %56'sı hiç fotoğraf

çektirmemiş bir nüfusumuz var bu ülkede.

İlk matbaa M.S. 593'te Çin'de kurulmuş, ilk basılı gazete de M.S. 700'de Pekin'de çıkmış. Avrupa 1430'da kitap basmaya başlamış. Osmanlı'daki ilk baskının tarihi, 1729. Bizler daha kitabı duyana kadar Avrupa beş milyar kitap satmış.

Voltaire'in lafı çok ilginç ama bizi çok incitici: "İstanbul'da bir yılda yazılanlar, Paris'te bir günde yazılanlardan azdır!"

Lütfen bakın etrafınıza, kaç kitap

**Hristiyan
dünyasının %70'e
yakını teknik
okul veya
üniversite mezunu.
Buna karşılık
sadece %2 Müslü-
man üniversite
mezunu.**

okuyan var bugün? “Hun Devleti’ne vize kaldırıldı, ne dersiniz?” diye soran sunucuya “Oh ne güzel, ben Hun’da denize girmeyi çok severim, kesin gideriz” diyen bir kesim var bugün ülkemizde.

“Mısır Piramitlerini turistler bizden çalmışlar, gümrüğümüzden kaçırmışlar. Bu durum karşısına ne dersiniz?” diye soran muzip TV sunucusuna “Kabahat onlarda değil, bizde. Gümrüklerimize sahip çıkabilmemiz gerekirdi” karşılığı veren genç kadın bizi üzerken, “Bu seçimlerde kadınlara da seçme ve seçilme hakkı verilecekti, ne dersiniz” sorusuna

“Eh zamanı geldi, artık” yanıtı veren bir başka kadın, hepimizi hayretlere sürüklüyor.

Hristiyan dünyasının %70’e yakını teknik okul veya üniversite mezunu. Buna karşılık sadece %2 Müslüman üniversite mezunu.

Müslüman dünyasının nüfusu 2 milyardan fazla. Amerika ve Avrupa’nın nüfusu neredeyse eşit, 300’er milyon. Bırakın bütün Hristiyan dünyasını, sadece Amerika Birleşik Devletleri, eğitim için Müslüman ülkelerin 2, 3, 5 katı değil, tam 37 katı fazla bütçe ayırıyor eğitime.

“Biz ne yapabiliriz bu durumda?” diye sormayın, lütfen. Hiçbir şey yapamıyor olsanız da, Büyük Atatürk’ün öğretmenlere söylediği şu sözü, önünüze çıkan her fırsatta, önünüze çıkan her yöneticinin kulaklarına fısıldayabilir, gözlerine sokabilirsiniz:

“Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür, nesiller ister...”

MİLLİ ŞEHİTLER

**Uydurulmuş değil yazıya başlık olan konu!
14 Ekim 1922’de düşman denize henüz dökülmüşken
TBMM kararıyla verilmiş Milli Şehit unvanı!**

Yazan: CEYHUN BALCI

Cumhuriyet kurulmamışken bile değerbilirliğini böylelikle koymuş ortaya.

24 Nisan’ın 100. yıldönümünde soykırım tartışmaları hız kazanmış durumda. Kantarın topuzunu kaçırın kimilerine bakılırsa soyunu kuruttuğumuz Ermeni sayısı 2,5 milyon! Orhan Pamuk’a bile rahmet okutur değil mi? Bu olayı köklerinden kopartıp farklı boyutlarda irdelemek önünde, sonunda hatalı bir sonuca varılması anlamına gelecektir.

Bir yanda sıcak denizlere inme derdindeki Rusya İmparatorluğu diğer yanda da ticaret yollarına egemen olmaya çalışan Britanya İmparatorluğu’nun Ermeni daha doğrusu Doğu Sorunu konusundaki rolleri unutulursa

ağlaşma, bağrıışma ve suçla(ş)ma kısılcasına düşülmesi kaçınılmaz olur.

Hasta Adam Osmanlı’nın yıkılması kararı alınıp da, topraklarının paylaşılması sürecinde Balkan Bozgunu’ndan esinlenip toprak edinme derdine düşen Ermeniler imparatorluğun doğudaki zayıf halkasıydı. Emperyalizm zayıf halkayı saptamada da, yaratmada da olağanüstü hünerlidir.

Her zaman, her yerde, her türlü etkinlik emperyalin kendi eliyle yürütülmez! İşbirlikçiye, güncel deyişle taşeronu da gereksinim vardır! Ermeniler bu gereksinimi karşılamak için bire bir görüntü çizmiştir.

İki devlet savaşırken taraflardan birisinin içindeki bir topluluk kendi

ülkesine yönelik ihanet içinde olursa ne olur? Ermenilerin başına gelen tam da bu durum kaynaklıdır. Ruslarla birleşip Osmanlı'yı vurma eğilimi Osmanlı topraklarındaki Ermenilerin yerlerinin değiştirilerek başka bir yere yerleştirilmelerini zorunlu kılar. Her ne kadar Osmanlı gerekli önlemleri alıp, bu işi bir düzen içinde yapmaya niyetlense de zamana özgü koşullar karşılıklı kırima engel olamaz.

Bu gibi olayların hesabının sorulması bahanesiyle işgal İstanbul'unda işgalcilerin güdümünde sözde mahkemeler kurulmuş ve günah keçisi olarak belirlenenler yargılama kisvesi ardında darağacına gönderilmiştir. Çok daha ilginç olan darağacına gönderilenlerin daha önce yargılanıp aklanmış olmalarıdır. Hukukun bir kişi aynı gerekçeyle iki kez yargılanamaz temel ilkesine aykırıdır yapılan ikinci yargılama. Buradan da bellidir ki; birileri bu sonucu önceden belirlemiş ve sonucu uygun kılıf oluşturulmuştur.

Tam da bu noktada, düzmece mahkemeler, duyuma dayanan yalan tanıklıklar ve aceleyle alınan idam kararları bugünlerde yaşadığımız benzer mahkeme facialarını anımsatmış olmalıdır. Gizli / yalancı tanıklar, mahkeme sırasında uyuklayan savcılar / yargıçlar, gerçeklere dayanmayan acımasız kararlar ve bütün bunların sonunda onurlu konumlarından edilen askerler, vatanseverler.

Ders alınmayınca, 100 yıl önce yapılanlar unutulunca bugün yaşananlara şaşırarak olası mı? Üç günah keçisi Ermeni Tehciri sürecinin kur-

Boğazlıyan Kaymakamı
Kemal Bey (1885-1919)

banları olacaktır. Üçünün ortak özelliği vatansever, başı dik, onurlu ve namuslu insanlar olmalarıdır.

Aralarında en tanınmış olanı Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey! Bir şafak vakti ansızın idam edilen Kemal Bey'in yaşadıkları trajediden de ötedir! İdamdan hemen sonra oğlunu ziyaret için oradan geçmekte olan babasının oğlunu darağacında sallanırken görmesini kafanızda canlandırabilir misiniz? Kemal Bey, buna karşın vatan sağolsun diyebilecek, evlatlarını millete emanet ederek veda etme soyluluğunu gösterecek denli onurlu bir insandır!

Kemal Bey'in darağacındaki son sözleri!

"Sevgili vatandaşlarım. Ben bir Türk memuruyum. Aldığım emri yerine getirdim. Vazifemi yaptığıma vicdanım emindir. Ecnebi devletlere yaranmak için beni asıyorlar. Eğer buna adalet diyorsa kahrolsun böyle adalet. Benim sevgili kardeşlerim. Çocuklarımı asil Türk milletine

Adana Ceyhan'daki Kemal Bey Anıtı.
Milli Şehit yazısı silinmeden önce!

emanet ediyorum. Bu kahraman millet elbette onlara bakacaktır. Allah vatan ve milletimize zeval vermesin. Amin!... Borcum var, servetim yok! Üç çocuğumu millet uğruna yetim bırakıyorum. Yaşasın millet!"

Kemal Bey'in cenazesini Tıbbiyeliler öncülüğünde vatanseverler kaldırır. Uğurlanışı büyük bir başkaldırı eylemine sahne olur! Gidişi bile umut tohumlarının ekilmesine vesile olmuştur. Mezar taşına yazılacağı da vasiyet etmeyi unutmamıştır!

"Millet ve memleket uğruna şehit olan Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey! Ruhuna El Fatiha!"

Kemal Bey kadar tanınmayan diğer iki kahramanımızdan ilki Bayburt Kaymakamı Nusret Bey'dir.

O zamanın özel yetkili Nemrut Mustafa Paşa divanı İngiliz güdümlü bir sözde hukuk kurumu olarak onu da 10 Nisan 1919'da aldı aramızdan.

Nusret Bey'in Eşine mektubu!

"Hayriye, Vazifei resmiyemi şimdiye kadar sadıkan ve müstakimane bir suretle ifa eylediğim gibi şu Ermeni işinde de vazifei insaniyetimi elimden geldiği kadar bihakkın ifa ettim. Binaenalyh bana isnat edilene bütün cürümlerin hepsinden uzaktayım. Fakat ihtiras ve garaz işte beni mahkûm eyledi. Beni mahvettiler. Aciz kalan ailem, biçare üç çocuk ve seni

Nusret Bey (1876-1919)

de mahvettiler. Allah intikamımı alsın! Masumiyetim bilahare anlaşılacaktır. Fakat heyhat... Mustafa Paşa garazkâr, Cemal Paşa ha keza! İşte iki şahıs ki, bir ailenin mahvına sebep oldular. İsnat olunan suçların hiç birinin faili değilim. Şehadet eden zevat içinde yalnızca fırka kumandan vekili doğru söyledi, öbürleri hayır!

Çocuklarım sana emanet! Terbiyelerine itina et! Fakir ve açsınız!

*Allah muininiz olsun! Elveda!
Nusret!”*

Diyarbakır Valisi Dr Reşit Bey başına geleceklere sezdiği için çadır mahkemesinde figüran olmamak için kaçak yaşar bir süre. Yakalanacağını anladığı anda vasiyetini bırakarak, kafasına dayadığı tabancanın tetiğini çekmekte bir an bile ikileme düşmeyen bir başka dev adam olarak aldı tarihteki yerini.

Dr. Reşit Bey'in canına kıymadan önce ailesine yazdığı mektup!

“Pek sevgili refikam ve çocuklarım, Fırarımdan dolayı polis müdürü ve muhafız paşa olanca güçleriyle beni arıyorlar. Ermeni tazıları da bunlara iltihak etmişmiş. Gayretsiz ve hissiz bazı dostlarımla ihmal planlarımı sekteye uğrattı. Utanmadan teslim olmaklığımla istiyorlar. Neticeyi karanlık görüyorum. Yakalanıp hükümetin oyuna geçtiği ve düşmanlarımla eğlenmesi olmamak için son dakikada intihar etmek fikrindeyim. Rövolverim bir dakika yanımdan ayrılmıyor ve hazır. Hayatımın bence hiç bir kıymeti kalmadı. Bir müsait vakitte milletime son vazifemi

Dr. Reşit Bey (1873-1919)

yapar ve hayatımın bakiyesini size hasır ve tahsis ederdim ümidiyle yaşamak isterdim. Ne çare, her istenilen olmadı. Sizi milletim için ihmal ettim. İstikbalinizi düşünemedim. Herkes beni Ermeni mahıyla zenginleşmiş biliyor. Halbuki sizi temini maişetten aciz bırakıyorum. Bu da talihin bir cilvesi...”

Üç kahramanımızın da ortak özelliği vatansever olmalarıydı! Bir başka ortak noktaları bu soylu duruşlarının işgalcileri korkutmuş olmasıydı. Onlar var oldukça Osmanlı'yı paylaşamayacaklarını düşünenler için son derece doğru hedeflerdi. Milli şehitlerin yürek parçalayan öyküsüne değinmeye çalıştım. Milli Şehitler'in anıldığı bu etkinlikte iyi ki buradayım dedi salondaki izleyicilerin her biri!•

Boğazlıyan Kaymakamı Milli Şehit Kemal Bey'in torunu Yalçın Gürenci (ortada) bu anlamlı etkinliğin onur konuğuydu

Saklı Tarih
Sinan Meydan

ATATÜRK'ÜN VE MEHMED AKİF'İN ENDÜLÜS ŞİFRESİ

“Endülüs Tarihinin Son Sayfalarını Okumak”

Atatürk, 1913 yılı Temmuz sonlarında Fuat Bulca'ya, evliliğini tebrik etmek amacıyla hayli uzun bir mektup yazmıştır. Söz konusu mektubun bir bölümü aynen şöyledir:

“Kardeşim Fuat. Mektubunu aldım. Yüce Tanrı'dan evliliğinin mutlu ve uğurlu olmasını en içten duygularımınla dilerim. Yaşam kısadır. Bunu kutlamak ve taçlandırmak için insanların genellikle akla yakın gördükleri yol evliliklerdir. Bu genel kurala uymayanlar çok azdır. Bunlar da ana kuralın kötülüğünden değil, tam tersi bu güzel kurala uymaktan kendilerini önleyen nedenlerin tutsağı

olduklarından, belki evlenmekten korktuklarından çok, karayazılı olanlardır. İnkâr edilemeyecek bir gerçektir ki, insanlar ve yaşam kadınsız

M. Kemal Atatürk

olamaz. Evliler yaşamın çok gerekli bir davranışına uymuş, tüm düşünce ve umutlarını bir amaç, bir düzen ve bir hedefe yönlendirebilecek akılcılığı göstermiş olur. Ancak talih, karı ve kocanın ruh ve kalplerine uyum versin. Gönderdiğin ayrıntılı bilgilerden, mektubunun içeriğinden o çok gerekli olan uyumluluğun şimdiden elde edilebileceğine inanılabilir. Yüce Tanrı mutlu etsin kardeşim. Rasim, Hamdi ve diğer arkadaşlar ne âlemedir? Vatanı kurtarmak için şimdiye kadar olduğumuzdan ziyade gayret ve fedakârlık lazımdır. **Endülüis tarihinin son sayfalarını okuyunuz...**”

7 yıl sonra...

Mehmet Akif, Kurtuluş Savaşı yıllarında Kastamonu Nasrullah Camii'nde verdiği vaazlarla Müslüman halkı Mustafa Kemal'in yanında düşmana karşı direnişe çağırmıştır. Akif'in 5 Kasım 1920 tarihli vaazının bir bölümü aynen şöyledir:

M. Akif Ersoy

“Ey cemaat-i Müslimin! Milletler topla, tüfekte, zırhlı ordularla, tayyareler ile yıkılmıyor; yıkılmaz; milletler ancak aralarındaki rabitalar (bağlar) çözülerek herkes kendi başının derdine, kendi havasına, kendi menfaatini temin etmek sevdasına düştüğü zaman yıkılır. (...)İslam tarihini şöyle bir gözümüzden geçirecek olursak cenup-ta, şarkta, şimalde, garpte yetişen ne kadar Müslüman hükümetleri varsa hepsinin tefrika yüzünden, aralarındaki fitneler, fesatlar, nifaklar, şikaklar yüzünden istiklallerine veda ettiklerini, başka milletlerin esareti altına girdiklerini görürüz. Emeviler, Abbasiler, Fatimiler, **Endülüislüler**. (...) Ağyar eline düşen Müslüman yurtlarının hali bizim için en müessir bir levha-i ibrettir. **Endülüis diyarını gözünüzün önüne getirin. O cihanın en mamur, en medeni, en mütefennin iklimi vaktiyle sinesinde on beş milyon Müslüman barındırırken bugün baştan başa dolaşsanız, tek bir dindaşımıza rast gelemesiniz.**

Allah'ın vahdaniyetini garbın afakına ikrar ettiren o binlerce minarenin yerlerindeki çan kulelerinden bugün etrafa teslis velveleleri aksediyor. Şevketin, medeniyetin, irfanın, ümranın müntehasına varmışken **birbirlerine düşerek vatanlarını üç buçuk İspanyol'a karşı müdafaaadan aciz kalan bu zavallı dindaşlarımızdan olsun ibret alalım da İslamın son mültecası olan bu güzel toprakları düşman istilası altında bırakmayalım. Ye'si, meskeneti, ihtirası, tefrikayı büsbütün atarak azme, mücadeleye, vahdete sarılalım...**”

Dikkatinizi çekmiştir! Türk ulusunun kalbinde çok özel ve müstesna bir yere sahip olan, “İstiklal önderi” Mustafa Kemal Atatürk ve “İstiklal şairi” Mehmet Akif Ersoy, 7 yıl arayla Endülüslü Emevilerin yıkılışına dikkat çekmiştir.

Atatürk, Balkan Savaşları ertesindeki zor günlerde, Akif de Kurtuluş Savaşı'nın en zor günlerinde ısrarla Endülüslü Emevileri'nin yıkılışını, yok oluşunu hatırlatmıştır. Atatürk'ün Balkan bozgunundan sonra, Akif'in Kurtuluş Savaşı'nın en sıkıntılı günlerinde Endülüslü tarihini hatırlamalarının ardında, her ikisinin de Endülüslü Emevi Devleti'nin yıkılışıyla Osmanlı Devleti'nin yıkılışı arasında bazı önemli benzerlikler, paralellikler görmeleri vardır. Peki ama Ata-

türk'e kulak verip “Endülüslü tarihinin son sayfalarını okuduğumuzda” hangi gerçeklerle karşılaşacağız? Ne var Endülüslü tarihinin son sayfalarında:

İspanya'da Müslümanların kurduğu Endülüslü Emevi Devleti, 1492 yılında İspanyollar tarafından yıkılıp tarih sahnesinden silininceye kadar tam 781 yıl ayakta kalmıştır.

Endülüslü Emevilerin zayıflayıp yıkılmasının belli başlı nedenleri şunlardır:

1. Devlet içindeki kabile ve kavim çatışmaları (etnik çatışmalar),
2. Çocuk yaşta hükümdarların tahta çıkması (Yönetici ve yönetim sorunları),
3. Kurucu unsurun, yönetim ve ordunun kontrolünü kaybetmesi,
4. Yaklaşık 20 yıl süren ve “Büyükleme Fitne” diye adlandırılan darbeler dönemiyle toplumun

Endülüslü, Sakalibel ve Yeni Berberiler diye üçe bölünmesi,

5. 1008 yılından itibaren halifelik birleştirici değil ayrıcı bir nitelik kazanması, Bu nedenle “Kurtuba eşrafı 1031 senesinde hilafet makamının ilgasına ve bu makamı uhdesinde taşıyan Emevi sülalesinin Kurtuba'dan sürülmesine karar vermek zorunda kalmıştır.”

6. 1008 yılından itibaren merkezi otoritenin bozulmasıyla birlikte her şehir, hatta küçük kaleler bile bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Böylece Endülüslü Emevi Devleti 20 civarında farklı devlete bölünmüştür. Bu “tek devlet” fikrinin yok olmasına neden olmuştur.

7. Endülüslü Emevileri'nin parçalanması, devletçiklere bölünmesi, birlik

Mustafa Kemal Atatürk ve Mehmet Akif Ersoy, 7 yıl arayla Endülüslü Emevilerin yıkılışına dikkat çekmiştir.

ve bütünlüğü kaybetmesi Hıristiyan İspanyolların iştahını kabartmıştır. İspanyollar, Endülüs'te İslamın ve Müslümanların kökünü kazımayı amaçlayan Hıristiyan İspanyolların "megalo ideası" durumundaki "Reconquista"yı yeniden başlatma imkânına kavuşmuştur.

8. İspanyollar önce Endülüs'te kurulan devletçikleri birbirine düşman etmiştir. İspanyol kıskırtmaları sonucu Zunnuniler ile Hudiler, Eftasiller'le Zinnuniler ve Abhadiller'le Ziniler arasında savaşlar çıkmıştır.

9. İspanyollar daha sonra Endülüs'teki bu devletçikleri haraca bağlamıştır. Devletçikler bu haraç vergilerini halktan toplayıp İspanya'ya vermiş, bu durum da fakirleşen halkın isyan etmesine neden olmuştur.

10. İspanyollar bölüp, parçalayıp, haraca bağlayarak ekonomik olarak sömürdüğü Endülüs devletçiklerini tamamen ortadan kaldırmak için Papalığın önyak olmasıyla Endülüs üzerine bir dizi Haçlı Seferi düzenlemiştir. 1236'dan 1250 yılına kadar 14 yıllık bir sürede Kurtuba, İşbiliye, Ceyyan, Belensiye, Denia, Şaube, Garb (Algarbe), Santarem şehirleri ve Balear adaları Hıristiyan hâkimiyetine girmiştir. Bu şehirlerden bazılarının işgaline; sırf ellerindeki toprakları korumak amacıyla bazı Müslüman liderler de askerleriyle birlikte katkı sağlamıştır. Sonuçta Endülüs Gırnata'ya sıkışmıştır. 1492'de Gırnata da İspanyollarca işgal edilmiştir.

11. 1500'den itibaren Endülüs Müslümanları Hıristiyan olmaya zorlanmış bunu kabul etmeyenler

Hıristiyan İspanyollarca katledilmiş, kadınların, kızların ırzına geçilmiş, Müslüman mabetleri, İslam eserleri yakılmış, yıkılmış ve sonunda İspanya'daki Müslüman varlığına son verilmiştir.

Geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz değerli bilim insanı Prof. Dr. Oktay Sinaoğlu da Endülüs Emevi tarihinden ders alınması gerektiğinin altını çizmiştir. Şöyle diyor "Ne Yapmalı?" adlı kitabında:

*"Yıllar önce merak ettim. Acaba büyük medeniyetler, imparatorluklar tarihten silinmeden önce, silinmelerine beş kala aralarındaki ahali günlük hayatında ne düşünüyordu? Roma tarihçilerinin, Roma devleti henüz ayakta iken bundan aşağı yukarı 1700 yıl önce yazdıklarını okudum. **Sonra Endülüs nasıl battı diye baktım. Ben zannediyordum ki İspanyollar Endülüs'ün tümünü bir çırpıda fethettiler, ahalinin de hepsini kestiler. Öyle ya şimdi oralarda bir tane bile Müslüman yok. Ama meğerse vahim son o şekilde gelmemiş, en az 200 sene sürmüş bitirilmesi. Çok ilginç, Endülüs içeri-deki işbirlikçilerin yardımıyla adım adım fethediliyor... Endülüs'ün en kuzeyinde bir azize ve kilise kalıntısı bulup bunu Hıristiyanların hac yoluna dönüştürüyorlar. Bu suretle haç düşmanının Endülüs topraklarını fethetme hırsı sürekli olarak sıcak tutuluyor. İçerideki bozuk takım da gezim (turizm) ayağına Endülüs'teki eski kilise kalıntılarını ihya etmekle meşguller."***

Atatürk, 1913 yılında görmüştür

Oktay Sinanoğlu: Endülüs üzerindeki işbirlikçilerin yardımıyla adım adım fethediliyor.

Osmanlı'nın Endülüs gibi yıkıma sürüklendiğini. Bu nedenle *"Endülüs tarihinin son sayfalarını okuyunuz!"* diyerek uyarmıştır arkadaşlarını... 1913 yılı Osmanlısı gerçekten de birçok bakımdan 1008 yılı sonrasında-ki Endülüs'e benzemektedir:

Particilik, iç çatışmalar, toplumsal bölünmüşlük ve en önemlisi milliyetçilik rüzgârıyla ve emperyalist kışkırtmalarla bağımsızlıklarını ilan edip Osmanlı'dan ayrılan devletler, devletçikler... Osmanlı'nın İngiltere, Fransa, Almanya gibi ülkeler tarafından kapitülasyonlarla, dış borçlarla, Duyunu Umumiye teşkilatıyla ekonomik olarak sömürülmesi, sırtındaki vergi yükü altında ezilen, ekonomik durumu bozulan halkın hoşnutsuzluğu, her geçen gün artan isyanlar... Bölünmenin, parçalanmanın

eşiğinde, iliklerine kadar sömürülen bu toplum yapısıyla 1913 Osmanlısı, gerçekten de Endülüs'ün son zamanlarından farkısızdır. Üstelik ikisi de çok uzun süre ayakta kaldıktan sonra - Endülüs 700 yıldan fazla, Osmanlı 600 yıl kadar- son birkaç yüzyılda yavaş yavaş çözülmüştür.

Atatürk'ten 7 yıl sonra, bu sefer Mehmet Akif, Kurtuluş Savaşı sırasında 1920'de hatırlatmıştır Endülüs Emevilerin yıkılışını... Zamanlaması itibariyle bu da son derece doğru ve yerinde bir hatırlatmadır: Tıpkı bir zamanlar Hıristiyan İspanyolların Endülüs Müslümanlarına yaptıkları gibi Anadolu'yu işgal eden Hıristiyan Yunanlılar, İngilizler, Fransızlar da "böl, parçala, sömür, yönet, yok et" politikası doğrultusunda yerli işbirlikçiler bulmuşlar, insanları birbirine düşman etmeye çalışmışlar, iç isyanlar çıkarmışlar, etnik unsurları kışkırtmışlar ve sonunda -tıpkı İspanyolların Endülüs'e yaptıkları gibi- silahlı saldırıya geçip kadınlara, kızlara tecavüz etmeye, camileri yıkmaya, Müslümanları yok etmeye çalışmışlardır.

Akif'in dediği gibi, **"Tarihi 'tekerrür' diye tarif ediyorlar" / "Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?"**.

Bu günlerde bir kere daha "Endülüs tarihinin son sayfalarını okumanın" tam zamanıdır...•

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynaklar: Milliyet, 21 Kasım 1979. Sadi Borak, Atatürk'ün Özel Mektupları, 4. Bas., İstanbul, 1998. Sinan Meydan, Vaiz, Öteki Mehmed Akif, 2. Bas, İstanbul, 2015. Mehmet Özdemir, "Endülüs'ün Yıkılış Sürecinde Öne Çıkan Bazı Mülâhazalar," Endülüs Müslümanları Sempozyumu, Ankara 1992. Oktay Sinanoğlu, Ne Yapmalı? Yeniden Diriliş ve Kurtuluş İçin, İstanbul, 2003.

Fırçalayarak Serdar Günbilen

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

1961

Anayasasının
Işığında Türkiye'nin
Sorunlarına
Çözümler:

Düzen Değişikliği Önerileri

27 Mayıs'a doğru gelişen direniş hareketinde en büyük etkenin demokrasiye yan çizilmesi, ağırlaşan siyasal baskı olduğu ileri sürülüyordu.

DP yönetimini ağır biçimde eleştiren Org. Cemal Gürsel, Milli Savunma Bakanına sunduğu bir dizi öneri kabul görmeyince ordudan ayrılmıştı. Bakana gönderdiği mektup o dönem aydınlarının devletten beklentilerini özetler:

“Memlekette çok şeyler yaptığınız muhakkaktır, fakat bu da asla kâfi değildir. Bu yapılan işleri sömürge yönetimleri de yapar, yapıyor ve yapmıştır. Asıl mühim olan toplumun ruhunda yaşama şevk ve azminin geliştirilmesi, hak ve hürriyet aşkının kökleştirilmesi ve vatandaş idrakinin yüksek ve soylu duygularla donatılmasıdır. Olaylar bu yolda olmadığımızı göstermektedir.”

Doğan Avcioğlu

27 Mayıs 1960 Müdahalesi'nden sonra "Devlet Başkanı" ilan edilen Orgeneral Cemal Gürsel, 30 Mayıs 1960 tarihinde Başbakanlık'ta düzenlediği ilk basın toplantısında. Soldan sağa, Ulus gazetesi muhabiri Doğan Kasaroğlu, Dünya gazetesi muhabiri Nilüfer Yalçın, Milliyet gazetesi muhabiri Mete Akyol ve "Başbakan Yardımcısı" Albay Alparslan Türkeş.

Oysa 27 Mayıs'tan hemen sonraki gelişmeler boyunca, mektupta anlatılanlardan çok daha başka beklentiler, öneriler ortaya kondu. Toplumsal, ekonomik sorunlar ele alınarak çözüm yolları araştırıldı. Düzenin değişmesi isteği dillerdeydi... Ancak değiştirilmesi istenen düzeni tarihsel gelişmesiyle birlikte somut bir biçimde tanıyanlar da pek azdı. Bu dönemde düzen değişikliğini geniş bir çerçevede içinde ayrıntılarıyla inceleyerek

aydınların gündemine taşıyan önemli bir yapıt, Doğan Avcıoğlu'nun "Türkiye'nin Düzeni" adlı incelemesi oldu..

Avcıoğlu Fransa'da siyasal bilimler ve ekonomi okumuş, Türkiye'ye dönünce Türkiye ve Orta Doğu

Kamu Yönetimi Enstitüsü'nde araştırma asistanlığı yapmıştı. CHP'nin kurduğu Araştırma Bürosu'nda çalıştı. Burada Ortak Pazar, Seçim Neticeleri, Türkiye için bir iktisadi ve sosyal politikanın esaslarını tesbite yarayacak malzeme, Kalkınma Meselemiz, Ziraatımızın Bugünkü Meseleleri, Şehirlere Akın ve Mesken Dâvası, Devlet Personel Meselesi gibi incelemeleri hazırladı. 1961 yılında Kurucu Meclis'e girdi, Anayasa Komisyonu'nda

görev yaptı. 1961-1967 yıllarında Yön dergisinin yöneticisi ve başyazarıydı. Yön dergisinin temel sorunu, toplumsal ve ekonomik kalkınma için gerekli çözüm yolunu belirleyerek bunu uygulamaya sunmaktı. Toprak reformu, iktisadi ve siyasi alanlarda tam bağımsızlık, devletin güdümünde hızlı bir sanayileşme

Doğan Avcıoğlu'nun yayımladığı bir Yön Dergisi kapağı

savunuluyordu. Dergi ilk sayısında bini aşkın aydının imzaladığı bir bildiriyle Türkiye'nin gelişme doğrultusuna öneriler getirmişti. Bildiriye göre Atatürk devrimleriyle amaçlanan çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak, ulusal üretimi yükseltmekte gösterilecek başarıya bağlıydı. Topluma şekil vermek durumunda olan aydınların belli bir kalkınma felsefesi üzerinde anlaşmaya varmaları gerekmekteydi. Böyle bir kalkınma felsefesinin hareket noktaları ise, bütün yurttaşların seferber edilmesi, kitlelerin sosyal adalete kavuşturulması, sömürünün kaldırılması, demokrasinin kitlelere mal edilmesiydi.

Bildiride bu kalkınma yolu, "Yeni Devletçilik" diye adlandırılmıştı. Avcıoğlu'nun dergide Türkiye'nin kalkınması için geliştirdiği yol haritası, sosyalist ve Atatürkçü nitelikteydi: "*Radikal fakat insani bir sosyalizmden yanayız. (...) Sosyalizmi halkçılık, devletçilik, devrimcilik, laiklik, Cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkelerine dayanan Atatürkçülüğün en tabii sonucu ve devami sayıyoruz. Sosyalizmin Atatürk devrimlerini geliştirme ve ileri götürme yolu olduğuna inanıyoruz.*"

Yazarın 1969'da Yunus Nadi ödülünü kazanan Türkiye'nin Düzeni yapıtında, son 200 yıl boyunca süregelen kalkınma-Batılılaşma çabaları-

nın neden başarısız kaldığı açıklanıyordu. Avcıoğlu soruyordu:

"Mazlum milletler arasında ilk kurtuluş savaşını Türkiye vermiş ve devrimler yoluyla bağımsızlık içinde çağdaş uygarlığa ulaşmayı amaç edinmiştir; ama bugün neden yine bağımsızlıktan söz etmekte ve çağdaş uygarlık düzeyini çok uzaklarda görmekteyiz? Gidiş nerededir ve bu gidişle kalkınabilir miyiz?"

Sorunun yanıtını şöyle özetlemişti: "*Neden kalkınmadık, nasıl kalkınmadık, 'Bu düzen nedir ve nasıl değişir?' sorusuyla eş anlamlıdır. Kemalizmin 'bağımsızlık' ve 'çağdaş uygarlık' diye özetleyebileceğimiz iki büyük ülküsünü gerçekleştirme yolunda en büyük engeli, bugünkü düzen teşkil etmektedir. Türkiye'mizin 20-25 yıl içinde kalkınıp çağdaş*

Avcıoğlu'nun dergide Türkiye'nin kalkınması için geliştirdiği yol haritası, sosyalist ve Atatürkçü nitelikteydi.

uygarlığa ulaşmasının temel şartı, yürürlükteki düzenin değiştirilmesidir. Yeni bir düzen nasıl kurulacaktır? Denemenin son bölümünde bu soruyu cevaplandırmaya ve düzen değişikliği ve kalkınma için gerekli stratejiyi çizmeye çalıştık."

Avcıoğlu'nun yapıtında yeni bir düzen arayışıyla ilgili olarak Tanzimat döneminden başlayarak tarih boyunca yaşanan gelişmelerin aksayan yanları konu edinildikten sonra Cumhuriyet'in kuruluş döneminin sorunları geniş biçimde ele alınmaktadır:

“Kurtuluş Savaşıyla bağımsız kalkınma olanağını bir ölçüde elde eden ülkemiz, milli bir kapitalizm kurarak, kalkınma ve ekonomik bağımsızlığı gerçekleştirmeyi denemiştir. Ne var ki milli olması istenen kapitalistler fabrika kurmak yerine çıkarları gereği, Batı firmalarının komisyonculuğuna yönelmişler, hafif tüketim sanayii alanında kurulan tek tük fabrika, makine yedek parça ve teknik bilgi bakımından Batı firmalarına bağlı kalmıştır. Politik bağımsızlık, ekonomik bağımsızlıkla tamamlanamamıştır. Daha sonraları yeniden

sorunu, toplumun yeni güçlerle yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Kalkınma, toplumsal düzen ve güçlerle ilgisiz, soyut bir para, kredi, tasarruf, yatırım v.b. ayarlamasından ibaret değildir. Bir düzen değişikliği sorunudur.”

İncelemede başka ülkelerin kalkınma yolları anlatıldıktan sonra Türkiye’ye uygun modelin ne olabileceği araştırılmıştır:

“Cumhuriyet Türkiye’ si de, 1923’ ten sonra toprak ağası, komprador ve tefeci egemenliğine son verecek düzen-

leme tedbirlerine gitmeden bir milli kalkınma yoluna girmiştir. Kalkınma bu tutucu toplumsal güçleri kuvvetlendirmiştir. Devletçilik de aynı yönde işlemiştir. Kuvvetlenen bu güçler, ilk fırsatta milli kalkınma yolunu bırakıp yabancı sermayeye sığın-

‘Tanzimat Batıcılığı’ na dönülmüş, yabancı sermaye ve borçlanmalarla kalkınma bir kez daha denenmiştir.”

“Türkiye’nin Düzeni” araştırması, tarih içindeki gelişmeleri gösterir. Farklı kalkınma yollarını tanıtır. Ülkede süregelmüş düzenin kesin olarak değişmesi gerektiği sonucuna varır:

“Kalkınma ya da Atatürk’ ün deyimiyile çağdaş uygarlığa ulaşma

mışlardır. Böylece devletçi milli kalkınma özlemlerinden Amerikan tipi kalkınmaya geçilmiştir. Şimdi dava, bir çıkmaz yol olan Amerikan tipi kalkınmadan kurtulup milli devrimci ya da devletçi kalkınma yoluna girebilmektedir.”

Bu noktada inceleme artık Türkiye için devrimci kalkınma yolunu açıklamaya girişir. Devrimci bir iktidarın en geniş biçimde demokrasiden yana

olması gerektiği açıklanır. Yazar demokrasinin Türkiye'deki gelişmelerini sorgulamaktadır:

“Atatürk'ün devrimlere ve toprak reformu yapmaya yönelmiş otoriter tek parti rejimi mi daha demokratiktir, yoksa toprak reformu yapmayı reddeden güçleri devamlı iktidara getiren bugünkü liberal rejim mi? Atatürk rejimi otoriterdir fakat daha demokratiktir.”

Demokrasi konusunun seçimleri, sandıktan niçin hep tutucu iktidarların çıktığı sorusunu gündeme getirmesi kaçınılmazdır. İncelemenin ortaya koyduğu sonuç, kitle oyunun bağımsız olmadığı, geniş ölçüde tutucu güçlerin ekonomik ve ideolojik etkisi altında bulunduğunu göstermektedir:

“Tutucu güçlerin oy üzerindeki egemenliği, genel oya dayanan parlamenter sistemin, tutucu bir rejim haline gelmesine yol açmaktadır. Kitle oyunun bağımlı durumdan kurtarılabilmesi için radikal bir toprak reformu, millileştirmeler ve güvenlik sağlayıcı kurumlar gereklidir. Fakat genel oyun işbaşına getirdiği güçler, kitle oyunun bağımsızlığını sağlayacak reformların gerçekleştirilmesine en büyük engeli teşkil etmektedir. Bu çelişmenin nasıl çözüleceğini kestirmek kolay değildir.”

Türkiye'nin Düzeni dönemin aydınlarını, siyasetçilerini derinden etkilemiştir. Yazılışından yarım yüzyıl sonra, Türkiye halkı önemli gelişmelerin öncüsü bir seçimde oy kullanmaya hazırlanırken Avcıoğlu'nun yapıtı yeni bir basımla

Doğan Avcıoğlu

Kitle oyunun bağımlı durumdan kurtarılabilmesi için radikal bir toprak reformu, millileştirmeler ve güvenlik sağlayıcı kurumlar gereklidir.

yeni okur kuşaklarına sunulmuştur.

Yapıtta verilen bilgiler, geliştirilen düşünceler, boşa gitmiş yılların ardından önemini günümüzde de sürdürmektedir:

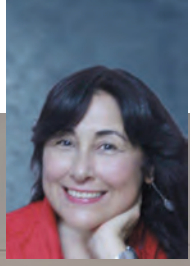
“Milli kalkınma yöntemiyle ülkemizin 15-20 yıl içinde kalkınması, tam bağımsızlığını sağlaması ve çağdaş uygarlık düzeyindeki onurlu yerini alması mümkündür. Yalnız bunun için gerçekten devrimci olmak, 'idare-i maslahatçılık' tan (işleri oluruna bırakmaktan) kesinlikle kaçmak, ve dış destekli tutucu güçler koalisyonunun sayısız tuzaklarını boşa çıkartmak gereklidir.”•

konurertop@butundunya.com.tr

Bütün yönleriyle Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı İmparatorluğu Usta gazeteci Tevfik Yener'den Birinci Dünya Savaşı'nı ve Osmanlı İmparatorluğu'nu mercek altına alan bir tarih çalışması... Türk Cepheleri, savaşın bilinmeyenleri ve her yönüyle dünya haritasını değiştiren bir savaşın gerçek tarihi... Çanakkale, Galiçya, Hicaz, Irak, Suriye, Kafkasya ve Sarıkamış cepheleri.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

DEVİRİMİN KARANLIK YÜZÜ

Lıbyalı öğren-cim Aya,

kızımın üniversite için başka ilde olduğunu öğrenince “Sizin ülkenizde kızların ailesinden uzakta okumaları ayıplanmaz mı?” diye sordu. Bu kez şaşırma sırası bendeydi. Aya, genç bir avukat ve en büyük dileği ülkesini uluslararası alanda temsil edebilmek. Onun sorusuna başka bir soruyla yanıt verdim. “Sen hukuk fakültesinde okumak için ailenin yaşadığı yerin dışına çıkmadın mı?”

Aya, gülümsedi “Ailemden uzakta okumama izin verilmez ve toplumda dışlanırdım, kötü gözle bakılırdı.” dedi. Ona gururla Atatürk’ün yaptığı

devrimlerle kadınlara nasıl yaşamın her alanında

erkeklerle eşit haklar tanındığını anlattım. Aya ise ülkesindeki devrimle, kadınların sahip oldukları hak ve özgürlüklerin nasıl daha da kısıtlandığını anlattı.

Aya, “Benim ülkemde kadın olmak zor iş.” dedi. “Kızlar, henüz oyuncakları ile oynamaları gereken çağda aileleri tarafından 12- 13 yaşlarında zorla evlendirilerek bir anlamda eşlerine kurban edilirler. Çocuk yaşta yapılan evliliklerin çoğu mutsuzlukla sonuçlanır. Eşinden ayrılan kadın ise toplum gözünde büyük bir suç işlemiş gibi ayıplanır.

Libya’da kadının varoluş nedeni erkeğinin varlığını güçlendirmek, oysa benim düşünceme göre kadınlar ve erkekler her alanda eşit olmalı. Libya’da kadınlar yalnızca yasaların değil, erkek egemen toplumun da baskısı altındalar. Kadınların

araba kullanmaları bile erkekler tarafından uygulanan toplum yasası ile kısıtlanmaya çalışılıyor. Hukuk fakültesini bitirip avukat olmama karşın babam güvenli olmadığı gerekçesiyle kendi arabamın olmasına karşı çıkıyor ve ne yazık ki şu an ülkemde kadın olarak araba kullanmanın güvenli olmadığı bir gerçek.”

Aya, ülkesinin içinde bulunduğu koşullarda eğitimini tamamlayabilmek için ne gibi zorluklarla karşılaştığından söz ederken *“Okulda öğrenciler, öğretmenler arasında ders dışında hiçbir şey konuşamazdık çünkü herkes birbirine kuşkuyla bakar, güvenemez, başına bir şey gelmesinden korkardı.”* dedi.

Politik görüşü bilinen öğretmenlerin nasıl işsiz kaldıklarına, tutuklandıklarına tanık olup durum daha da çekilmez hale gelince Tunus’a göç etmişler bir süreliğine. Libya’da devrim yapıldığı haberi coşkuyla, heyecanla karşılanmış.

“Hemen ülkemize döndük umutla” dedi Aya. Sabahlara dek kutlamalar yapılmış coşkuyla. Elllerinde bayraklarla sokak sokak dolaşp, caddelere sloganlar yazmışlar. Aya yarım

Siz Atatürk’ün sayesinde erkeklerle eşit haklara sahipsiniz, lütfen özgürlüğünüzün değerini iyi bilin, ona iyi sahip çıkın, seçimlerinizi bilinçli yapın.

kalan eğitimini tamamlamış. Hiç kimse asıl değişimin coşkuları durulup, normal yaşantılarına döndüklerinde başlayacağını öngörememiş o günlerde. Sonrasında devrimin karanlık yüzü ortaya çıkmaya başlamış ve ne yazık ki devrimden önceki günleri arar

duruma gelmişler. Aya, *“Ne yazık ki şu an ülkem bir kaosun ortasında, kadınlar devrim öncesi sahip oldukları hakları da yitirmeye başladılar. Ülkede herkes birbirinden hatta kendi gölgesinden bile korkuyor. Tüm sistem öylesine kökten değişti ki başımızda hesap soracağımız bir lider bile yok artık.”* dedi.

Libyalı öğrencim güvenlik nedeniyle yazımda gerçek ismini kullanmamamı rica etti, onun isteği üzerine “Aya” adını kullandım. Aya, yaşadığı tüm olumsuzluklara karşın geleceğe umutla bakan, aydın görüşlü genç bir hukukçu. Yüksek lisansını bir Avrupa ülkesinde tamamlayarak ülkesini uluslararası alanda en iyi biçimde temsil etmek istiyor.

Aya, ülkesine dönmeden önce *“Aydınlık için bir umut olarak gördüğümüz devrimin bizi karanlığa sürükleyeceğini anladığımızda ne yazık ki çok geç olmuştu. Siz Atatürk’ün sayesinde erkeklerle eşit haklara sahipsiniz, lütfen özgürlüğünüzün değerini iyi bilin, ona iyi sahip çıkın, seçimlerinizi bilinçli yapın.”* dedi. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

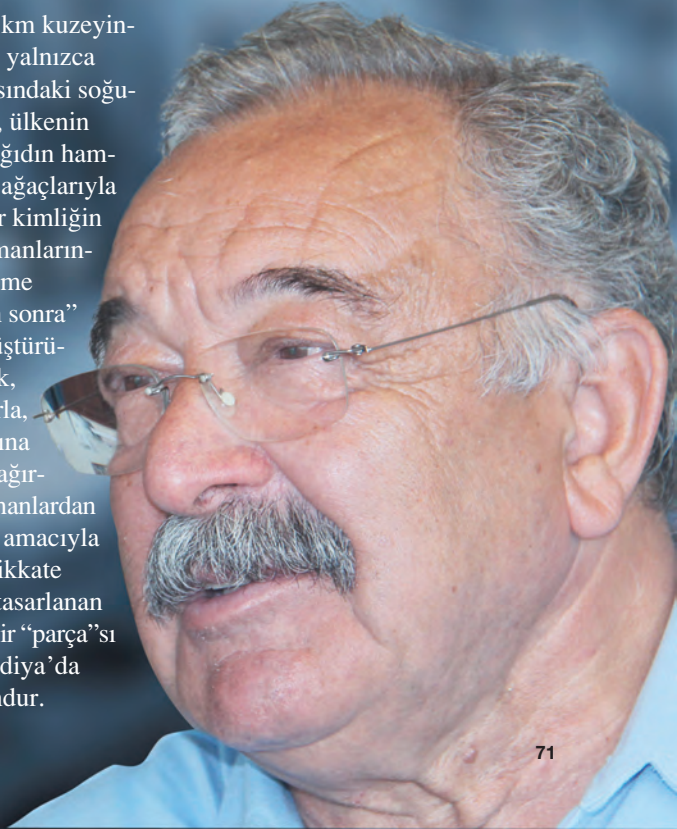
Mete Akyol,
Bir "Ulusal
Övüncümüzü"
Paylaşıyor:

"Kalıpçı Ahmet Usta"

Havalı Fren Körükleri Üretiminde

Dünya Devleri Arasına Girdi

Helsinki'nin 250 km kuzeyindeki Hermanni, yalnızca "yılın son haftasındaki soğuğu"nun şiddetiyle değil, ülkenin başlıca gelir kaynağı kağıdın hammadde deposu olan dev ağaçlarıyla da kendine özgü özel bir kimliğin sahibidir. Hermanni ormanlarındaki dev ağaçlar, "büyüme süreleri tamamlandıktan sonra" kesilirler, tomruğa dönüştürülürler ve "fil gibi yüksek, fil gibi kuvvetli" Sisu'larla, ülkenin kağıt fabrikalarına taşınırlar. Sisu, tonlarca ağırlıktaki bu tomrukları ormanlardan kolaylıkla taşıyabilmek amacıyla özellikle kış koşulları dikkate alınarak Finlandiya'da tasarlanan ve yalnızca çok önemli bir "parça"sı dışında, tümüyle Finlandiya'da üretilen dev bir kamyondur.

Sisu'ların çok önemli o "parça"sı, havalı fren körüğüdür ve, hadi birlikte övünelim, Türkiye'de üretilmektedir. Gebze'deki Arfesan fabrikasında yalnızca Finlandiya'nın Sisu'ları için değil, biraz daha övünelim, Dünya'nın önde gelen Kamyon ve Treyler dingili üreticilerinden Almanya'dan Daimler, BPW, İsveç'ten Scania başta olmak üzere birçok ülkenin dev araçları için de havalı fren körükleri üretilmektedir.

"Sizi Finlandiya'dan Bay Ericsonn arıyor, efendim."

Arfesan'ın kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Arkan, sekreterine önce "Bir dakika" dedi, sonra sümenin altındaki "Yeni yılınız kutlu olsun" sözünün Finesini çıkardı, bir çırpıda göz attı ve dersini çalışan bir öğrenci rahatlığıyla, "Şimdi bağla, kızım" dedi. Sonra da, kendisini yeni yılını kutlamak için aradığını sandığı Allen Ericsonn'un "Hello Ahmet" sözüne "Hello"yla değil, Fince yeni yıl kutlamasıyla karşılık verdi:

"Onnellista uutta vuotta, Allen..."

Allen Ericsonn, Ahmet Arkan'dan hiç beklemediği bu sözü duyunca içtenlikli bir kahkaha attı ve kendisine bir de söz verdi:

"Gelecek yıl da ben senin yeni

Finlandiya şartlarına özgü üretilen Sisu marka kamyon yılını Türkçe kutlayacağım, Ahmet" dedi. "Bugün 27 Aralık 1990... Tam bir yıl önceden söz veriyorum sana..."

Sisu kamyon şirketinin Satın Alma Müdürü Allen Ericsonn, beş yıl önce iş nedeniyle tanışıp, giderek dost olduğu arkadaşı Ahmet Arkan'a o gün aslında yeni yıl kutlaması için değil, başka bir nedenle telefon ediyordu:

"Biraz önce Hermanni'den beni aradılar, Ahmet" dedi. "Bizim Sisu'lardan birinin fren körüğü ormanın ortasında arızalanmış. Aracı güçlükle kente getirmişler. Bir teknik arkadaşına sorar mısın lütfen, nedeni ne olabilir ve nasıl onarılır?"

Bu kez Ahmet Arkan hiç beklemediği bir söz duymuştu telefonun öteki ucundan. O da çok şaşırıldı ama birden toplardı kendini:

"Merak etme, derhal çaresini buluruz, Allen" dedi. "Sana biraz

sonra, İstanbul'dan Helsinki'ye kalkacak ilk uçağın saatini bildireceğim.”

Helsinki havaalanında o akşam saat 21'de, Arfesan'ın sadece teknik müdürü Sami Önay'ı bekleyen Allen Ericsonn, uçaktan Ahmet Arkan'ın indiğini de görünce gözlerine inanamadı.

“Ben şirketin bir teknik sorumlusunu beklerken, karşımda şirketin patronunu buldum” dedi. “Sen beni bugün ikinci kez şaşırtıyorsun, Ahmet. Bu ne büyük bir sürpriz böyle?”

İki dost, Helsinki havaalanında fazla zaman yitirmeden Helsinki-Hermanni arasındaki 250 klm'lik yola koyuldular. Hermanni'de arabadan indiklerinde Ahmet Arkan, büyük bir şokla karşılaştı; o an “nefesinin donduğunu” sandı. Ve canını kurtarmak

Ben şirketin bir teknik sorumlusunu beklerken, karşımda şirketin patronunu buldum

istercesine bir telaşla kendini, Sisu şirketinin Hermanni'deki temsilcilik binasının kapısından içeri attı. Sonra da, aynı telaşla kendisini izleyen Allen Ericsonn'a, kapının dışındaki termometreyi gösterdi:

“Sıfırın altında 50 derece” dedi hayretle. Allah, burada çalışanların yardımcısı olsun.”

Ahmet Arkan, şirketin temsilcilik binasında bir süre dinlendikten ve daha da önemlisi, yavaş yavaş kendini dışarıdaki soğuğa alıştırdıktan sonra, “Allah bizim de yardımcımız olsun” diyerek arızalı

Ahmet Arkan, “ikisi de sağ kolum” dediği oğlu Burtan Arkan ve kızı Ayşe Arkadaş ve ikisini de “yüreği” olarak adlandırdığı torunları Ahmet Ömer Arkan ve Ali Arkadaş ile “Hannover IAA Fuarı”ndaki Arfesan standında...

kamyonun yanına gitti, “işe başladı.” Arızalı Sisu’nun fren körüğünü kendi elle-riyle söktü, katılmış iç parçaları çıkardı, içeri getirdi. Körük içindeki elastik parçalar bir süre sonra yumuşadı, sızdırmazlık yapısına yeniden kavuştu. Sorunun nedeni ortadaydı.

“Fren sistemlerinde bizim kullandığımız gres yağı, sıfırın altında 40 dereceye kadar dayanıklıdır” dedi. “Sıfırın altında 50 derecede bu yağ donar ve körük ve alt parçaları da elastikiyetini yitirir, katılır.”

Sorunun, çaresi de ortadaydı. “Sorunun nedenini de, nasıl çözümleneceğini de öğrendik” dedi Allen Ericsson. “Şimdi bizim teknik arkadaşlarımız, tüm kamyonlarımızın fren sistemindeki gres yağını değiştirecekler.”

Herşey açığa kavuşmuş, sorunun nedeni de, çözümü de anlaşılmıştı ama, şimdi de ortada, anlaşılmayan büyük bir sorun değil, anlaşılmayan büyük bir soru oluşmuştu. Allen Ericsson, kafasındaki bu soruya bir türlü yanıt bulamıyordu. Dayanamadı, o konuda da başvurdu Ahmet Arkan’a:

“Siz Arfesan şirketinin kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı’sınız, yani kısaca, şirketin patronusunuz” dedi. “Buradaki sorunu, ancak usta bir işçinin sahip olabileceği bir yetenekle teşhis ettiniz ve daha da önem-

Ahmet Arkan, Bülent Ecevit’in ısrarları ile “bir dönem için” milletvekilliği de yaptı.

lisi, bu sorunu, ancak usta bir işçinin sahip olabileceği bir yetenekle çözdünüz, usta ellerinizle kendiniz giderdiniz.”

Allen Ericsson’un bir türlü dilinin dönüp de sormadığı sorusunu Ahmet Arkan anladı ve duraksamadan yanıtladı:

“Ben Arfesan’ın işçisi miyim, patron muyum, bunu merak ediyorsunuz, değil mi?” dedi gülerek ve anlatmaya başladı. Sonra da, meslek sanat okulu mezunu olarak 60’lı yılların ortasında çalışmaya başladığı Otosan şirketinde, Türkiye’nin ilk fabrika üretimi otomobili olan Anadol marka otomobilin şasi kalıbını yapan “Kalıpcı Ahmet Usta” kimliğini açıkladı.

Daha sonra da, Otosan’dan ayrılıp, 45 metrekairelik bir atölyede

de olsa, kendi işini kurduğunu ve otomotiv sanayiine hem parça, hem kalıp üretmeye başladığı günlerden, bugün Gebze'deki fabrikasını, frenkörüğü üretiminde dünyanın önde gelen beş tesisinden biri yapabildiğinin “roman konusu olabilecek” öyküsünü anlattı. Ahmet Arkan o akşam Finlandiyalı iş arkadaşı ve dostuna, fabrikasını giderek büyütmesinin öyküsünü anlatmakla yetinmedi, önce İstanbul Sanayi Odası'nda, daha sonra Kocaeli Sanayii Odası'nda üstlendiği görevleri ve ülke otomotiv sanayiine yaptığı hizmetleri de özetleyerek anlattı. Onun, 1990 yılının son günlerinde özetlediği başarı öyküsünün devamını da, biz özetleyelim:

Ahmet Arkan, bu başarısından etkilenen DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in “kendisini TBMM'de görmek isteği” ısrarları karşısında direnmesini fazla sürdüremeyip, “bir koşulla” milletvekili olmayı kabul etmek zorunda kaldı. Onun o “bir koşulu”, “Yalnızca bir dönem için” koşuluydu.

“Dört yıllık bir dönem” milletvekilliğinden sonra kendini yeniden tümüyle işine veren Ahmet Arkan, “ikisi de sağ kolum” dediği iki büyük yardımcısı oğlu Burtan Arkan ve kızı Ayşe Arkadaş'la bir yandan fabrikasını giderek genişletip büyütürken, bir yandan da dünyaya açılan yelpazesini genişletti, ihracatını geliştirdi, otobüs ve kamyon üretilen birçok ülkede, önce yeni yeni iş ilişkileri, sonra yeni yeni dostluklar kurdu.

Geliniz, bir ortak övüncümüzü daha paylaşalım, birlikte biraz daha övünelim: “Arfesan şirketi bugün, İsveç'in Scania kamyonlarının fren körüklerini, Daimler otobüs ve kamyonlarının fren körüklerini, BPW treyler dingillerini ve elbette Finlandiya'nın “fil gibi yüksek, fil gibi kuvvetli” özel Sisu kamyonlarının frenkörüklüklerini üretmesi başarısı yanısıra... Bu alanda, dünyanın en güvenilir beş büyük fabrikasından biri olabilme başarısına da ulaşmıştır, yılda 1,2 milyon adet dev üretimiyle... •

ÜNLÜLER SEVGİYİ ANLATIYOR

• Karşılıksız sevgi ile paylaşılan sevgi, doğru ile yanlış kadar birbirinden ayrıdır.

George Sam

• Sevgide kaybetmek sevmemiş olmaktan iyidir.

Seneca

• İnsan gerçekten bir kadını severse, onun gözünde dünyadaki tüm öteki kadınlar kesin olarak anlamını yitirir.

Oscar Wilde

• Sevgi dünya tarihini değiştiremeyecek, fakat çok daha önemli bir şey yapacaktır: Bize tarihe karşı gelmeyi öğretecektir.

Julian Barnes

• Ölçülebilir sevgi zavallı bir sevgidir.

Shakespeare

• Sevginin bulunmadığı yerde aklı da aramayın.

Dostoyevski

• Ben bu dünyaya kin değil, sevgi paylaşmaya geldim.

Sophokles

• Bir adamı hüzünlü görmeye başladığım zaman sevmeye başladığına inanırım.

Stendhal

• İkinci bir sevgi bulamazsak, birincisine uzun süre bağlı kalınır.

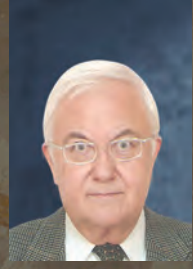
La Rochefoucauld

SIRADAN ARKADAŞ ve GERÇEK DOST

Derleyen: AYŞE A. ARKADAŞ

- ♥ Sıradan bir arkadaşınız sizi ağlarken görmemiştir.
Gerçek dostunuzun omuzu gözyaşlarınızdan sırlısıklam olmuştur.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınız, anne ve babanızın adını bilmez.
Gerçek dostunuzda onların telefon numaraları bile vardır.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınız kendisini yemeğe çağırdığınızda bir şişe şarapla gelir.
Gerçek dostunuz ise yemek hazırlığı için davetinize erken gelir, masayı toplamaya ve bulaşığa yardım için geç gider.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınız uyurken onu aramanızdan rahatsız olur.
Gerçek bir dostunuz ise kendisini neden uzun süredir aramadığınızı sorar.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınızla sorunlarınızı rahatlıkla konuşabilirsiniz.
Gerçek dostunuzla ise sorunlarınızı çözümlenmeye çalışırsınız.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınız aşk yaşamınızı çok merak eder.
Gerçek dostunuz ise, aşk yaşamınız konusunda sizi uyarır.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınız sizin konuğunuz olur.
Gerçek dostunuz evinizi kendi evi gibi görür.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınızla olan ilişkiniz, en küçük tartışmada biter.
Gerçek dostunuzla ise kavga ettikten sonra da dost kalırsınız.
- ♥ Sıradan bir arkadaşınız, hep kendisinin yanında olmanızı bekler.
Gerçek dostunuz ise hep sizin yanınızdadır.

Gerçek dostlarınızın sayısı, bir elinizin parmaklarından fazla ise, ne mutlu size... Siz yeryüzünün çok çok şanslı birkaç kişisinden birisiniz...

Atalanta'nın Ölümçül Yarışı

Geçen sayımızda yaşam çizgisi Meleagros ile kesişen ve Kalydon Domuz Avı'nda aldığı ödüle sevinemeden Meleagros'un acıklı sonuna tanık olan Atalanta'yı ödülüyle başbaşa bırakmıştık. Meleagros'u yaşamının sonunda yakalayan talihsizlik daha yaşamının başında çökmüştü Atalanta'nın üzerine. Bir erkek evlat beklerken doğan Atalanta'yı babası Arkadya kralı Laius dağ başında ölüme terketmeye karar vermiş, bunun için görevlendirdiği adamı Kral'ın zalim emri içi sızlayarak yerine getirirken kurda kuşa yem

olmasın diye bebeği ormanın derinliklerinde kuytu bir yere bırakmıştı.

Böylece Atalanta da Paris ve Oedipus (*Bkz: BD 2013/7 ve 2015/2*) gibi anne kucağı yerine ormanın çimlerinde başlamıştı yaşamına. Bırakıldığı yerin yakınındaki ininde yaşayan ve yavrularını avcılara kaptırmış bir ayı onu kendi yavrusu gibi emzirmiş, daha sonra bu yavrusunu da çobanlar almıştı elinden. Kırsal yaşamın çetin koşulları altında büyüyüp serpilen Atalanta yaman bir avcı olmuş ve av tanrıçası Artemis'i örnek almıştı kendine.

Omzunda asılı yayı, sadağındaki oklarıyla meydan okur gibi duruşuna, altın bir kemerle tutturulmuş giysisinin zorlukla sardığı yarı çıplaklığına, erkeksi tavırlarına karşın çocuksu dişiliğine hayran kalan erkeklere hiç yüz vermiyordu.

Yanına yaklaşmayı deneyen iki Kentavros'u gözünü kırpmadan öldürmüştü. Ormandaki ayağına çabuk hayvanların peşinden koşmak, onu da ayağına çabuk yapmıştı. Hiçbir erkeğin kendisine yetişemeyeceğini söyleyerek övünürdü.

Kalydon Domuz Avı'ndan ödülle çıktığında Atalanta'nın ünü Arkadya'da yayılmıştı. Kral Laius bu yaman kızı görmek için huzuruna çağırıldı. Anlattıklarından ve annesine benzerliğinden dolayı kendi kızı olduğunu anlayınca bağrına bastı

Guido Reni (1575-1642)

onu. Kendinden sonra Arkadya tahtına geçecek bir oğlu olmamıştı, ama krallığını sürdürecektir bir torunu olabilir. İlerleyen yaşının verdiği telaşla kızını bir an önce evlendirmek istedi.

Atalanta önce direndi; evlilik konusundaki duyarsızlığı sürüyordu. Fakat sonra kendisini vaktiyle ölüme terk eden bu yaşlı adamın aklından geçenleri anladı ve acıdı ona. Yine de evlilik konusunu yokuşa sürmek için sonucundan emin olduğu bir koşul önerdi:

Noel Halle (1711-1781)

Nicolas Colombel (1644-1717)

“Yarıfta beni geçecek biri çıkmadığı sürece hiçbir erkeğin eşi olmam,” dedi. “Bana kim meydan okursa yarışa önümde başlamasına izin veririm; ama sona kalan yaşamının da son bulacağını bilmeli.”

Duyurular yapıldı; çeşitli yerlerden talipler geldi ve yarışlar başladı. Atalanta bütün yarışları önde bitiriyor, arkasında kalan zavallı gençler de başarısızlıklarını canlarıyla ödüyordu, hem de bizzat Atalanta'nın oklarıyla.

Derken Hippomenes adında (Melanion ismi de geçer) yavuz bir delikanlı çıktı ortaya. Yarışları uzaktan izliyordu. Önce katılmaya istekli değildi; ‘Bir eş için ölümü göze almayacağına,’ diye düşünüyordu. Fakat

Atalanta'yı yakından görünce bir ateş düştü gönlüne. Meydan okudu. Kendini tanıtırken *“Ben Neptün'ün (Poseidon) soyundan geliyorum,”* dedi, *“beni yenersen denizlerin efendisinin soyundan birini yendiğini söyleyerek övünürsün, ünün artar.”*

Atalanta hoşlanmıştı ondan. *“Yitirenlerin sonunu gördün,”* dedi. *“Kanla biten bu evlilik girişiminden vazgeç, vakit varken git buradan.”*

Fakat Hippomenes kararlıydı. Öte yandan zor bir işe kalkıştığının da farkındaydı. Gönlüne sevda ateşi düşüren Venüs'ten (Afrodit) yardım dilemek geldi aklına.

Romalı ozan Ovidius (MÖ 43-MS 17) ünlü ‘Dönüşümler’ isimli yapıtının 10. bölümünde Atalanta'nın yarış öyküsünü Venüs'ün Adonis'e (Bkz: BD 2014/7) anlattığı bir öykü olarak sunar. Venüs Hippomenes'e nasıl yardım ettiğini şöyle anlatıyor:

“Kız ve babası yarış duyurusunu yaparken Hippomenes'in yakarışını duydum. ‘Ey, yüce tanrıça, bana yardım et; yaktığın aşk ateşini besle,’ diyordu. Hafif bir esintinin kulağıma getirdiği bu övgü dolu yakarış hoşuma gitmişti. Yarış başlamak üzereydi. Yanımda üç altın elma vardı. Buraya gelirken bereketli Tamasus'ta bana adadıkları bahçenin kutsal ağacından

toplamaştım onları. Başkalarına görünmeden delikanlıya yaklaştım, elmaları verirken ne yapacağını da söyledim ona.”

Venüs'ün Hippomenes'e yardım etmesinde Atalanta'ya karşı beslediği kindar duyguların payı vardı kuşkusuz. Aşk tanrıçası erkeklerden kaçmakla aşk gibi yüce bir duyguyu yok sayan bu kıza bir ders vermek istemişti. Tanrı ve tanrıçaların temsil ettiği değerlere ters düşmek ölümlülerin hayrına olmazdı.

Hippomenes yarış sırasında peşindeki Atalanta'yı üç aşamada arkasına attığı üç altın elmayla geciktirerek yarışta önde götürmüş ve kazanmıştı sonunda. Kız altın elma-

John D. Batten (1860-1932) ların çekiciliğine dayanamamış, her birini eline aldığı anda Hippomenes öne geçmişti. Sözler tutuldu; evlilikleri gerçekleşti. Fakat Venüs'ün kını bu kez Hippomenes'i hedef almıştı. Çünkü yardımı karşılığında Venüs'e şükranlarını sunmayı unuttuğu delikanlı. Yeni evliler Hippomenes'in evine giderken dinlenmek için kayalara oyulmuş eski bir sunağa girdiklerinde Venüs dağarcığında bol olan kösnü yumaklarından birini attı üzerlerine. Gerdeğe girdikleri o sunak aslanların eşlik ettiği yüce Kybele'ye adanmıştı. Venüs genç çifte tuzak kurmuştu, çünkü ettikleri saygısızlık-tan dolayı Kybele'nin onları cezalandıracağını biliyordu. Ceza bir dönüşüm

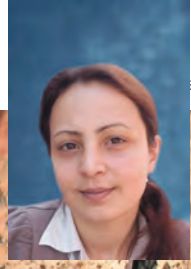
biçiminde geldi. Atalanta ile Hippomenes bir daha birleşmesinler diye Kybele onları birer aslana dönüştürdü. (O zamanlar aslanların sadece leoparlarla çiftleştiklerine inanılırdı).

Sonra da arabasına koştu onları... •

halukerdemol@
butundunya.com.tr

Willem van Herp
(1614-1677)

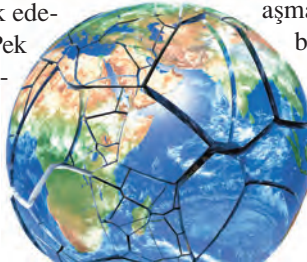
Dünyanın Sınırlarını Zorluyoruz

9 kritik eşikten 4'ü geçildi.

Her birimiz, bireysel yaşam karmaşamızın içinde, kendi sorunlarımızı ya da eksiklerimizi öncelerken, günden güne kötüleştiğinin ayırdayına varamadığımız, bireysel kaygılarımızın çok üstünde bir başka temel sorunumuz daha var: Üzerinde durduğumuz gezegenimizin hızla tükenmekte olduğu gerçeği.

Çünkü sürdürülebilirlik konusunda önümüze çıkan tehditler “insanlığı yok edebilecek” denli ciddi... Pek çok ülkeden bilimadamlarının oluşturduğu bir grup bundan beş yıl

önce, dünyanın yaşanabilir bir sistemi sürdürebilmesi için insanoğlunun aşmaması gereken dokuz biyolojik ve çevresel “sınır” açıkladı. Bu tehlike sınırları; biyoçeşitlilik kaybı

(biyosfer bütünlüğündeki değişiklik), arazi kullanımı (toprak sistemindeki değişim-ormansızlaşma), temiz su kullanımı, azot ve fosfor döngüleri, stratosferdeki ozon azalması, okyanus asitlenmesi, iklim değişikliği, kimyasal kirlilik (kirleticilerin artması) ve atmosferdeki aerosol yükü idi. Dünya bu dokuz tehlike güvenlik sınırlarının üçünü çoktan geçmişti:

Atmosferde çok fazla karbondioksit, tür kaybı oranının çok hızlı olması, nehir ve okyanuslara (özellikle gübre biçiminde) çok fazla nitrojen dökülmesi idi. Bunlardan ikisi, yani iklim değişikliği ve biyosferin bütünlüğü de bilim insanları tarafından çekirdek-ana ekolojik sınırlar olarak nitelendirildi.

● BİR TEHLİKE SINIR DEĞERİ DAHA AŞILDI: ORMANSIZLAŞMA

Stockholm Üniversitesi ile Avustralya Ulusal Üniversitesi'nin koordinatörlüğünde yürütülen "Planetary Boundaries" (Gezegenin Sınırları) adlı bu projede çalışan 18 biliminsanı tarafından hazırlanan ve kısa süre önce bilimsel araştırma dergisi Science'ta yayımlanan makaleye göre, şimdi de yeni ve dördüncü bir tehlike limitini aşmayı "başardık": Buldozlerle yerle bir edilmiş ya da yanmış orman alanı miktarı. Yani ormansızlaşma...

Yapılan araştırmalara göre ormanların azalması, gezegenimizin karbondioksiti emme yeterliliğini azaltıyor; ormansızlaşma,

su buharı üretimi ve bitkiler için de yaşamsal önem taşıyor. Ve devam eden bu orman kaybı, güneş enerjisinin ne kadarının emileceği ve ne kadarının geniş alanlardan yansıtılacağını, tek başına iklim değişikliğine neden olacak ölçüde değiştiriyor.

2009'da bu projeye ilk olarak başlayan araştırma ekibinin üyelerinden bazılarının da yer aldıkları yeni bir başka uluslararası araştırma grubu, bu son araştırma makalesini hazırladılar. Ve dördüncü sınıraşımının ayrıntıları ile dokuz tehlike sınırı konusunda gezegenimizin geldiği son durumu, Science dergisinde kısa süre önce yayımlanan makalelerinde açıkladılar. Biliminsanları, "Planetary Boundaries (PB)" olarak adlandırdıkları bu dokuz sınırla ilgili beş yıl daha bilgi toplayarak yeniden bir değerlendirme yapmaya ve araştırmayı gelecekte de sürdürmeye karar verdiler.

● "YENİ BİR JEOLJİK DEVİRDEYİZ: İNSANOĞLUNUN GEZEĞEN DÜZEYİNDE DEĞİŞİME EN BÜYÜK ETKEN OLDUĞU DEVİR"

Stockholm Üniversitesi'nin bir kuruluşu olan **Stockholm Resilience Centre** (Ekolojik Esneklik Merkezi) yöneticisi **Johan Rockström**, insanoğlunun bugün dünyaya dört kat baskı uyguladığını, bunun en önde gelen nedeninin ise nüfus artışı olduğunu belirtiyor. Dünyaya uygulanan baskıda, zengin azınlığın en çok pay sahibi olan grup olduğunu da ifade eden **Johan Rockström**, "*Sorun şimdi 7 milyar olmamız ve 9 milyarlık nüfusa*

“Sorun 9 milyarlık nüfusa doğru gidişimiz değil. Sorun aynı zamanda eşitlik sorunu.”

doğru gidişimiz değil. Sorun aynı zamanda eşitlik sorunu. Gezegenimiz üzerindeki en büyük çevresel etkiye zengin azınlık neden oluyor.” diyor.

Rockström, dünya üzerindeki en büyük ikinci baskının iklim, üçüncüsünün ise ekosistemdeki düşüş olduğunu dile getiriyor ve sözlerini sürdürüyor: “Ne yazık ki, 3. bir etki de ekosistemdeki düşüş, değişme. Geçmiş 50 sene boyunca, ekosistem fonksiyonlarında ve gezegen üzerindeki etkisinde böyle büyük bir düşüş gözlemleme-

dik. Ekosistemin gezegen üzerindeki etkilerinden biri orman, toprak alan ve biyolojik çeşitlilik için, uzun vadede iklimi düzenlemesi.

4. etki ise sürpriz; eski örneklemini terk etmemiz için gereken kavram ve kanıt. Eski örnekleminiz yani ekosistemlerin, doğrusal, tahmin edilebilir ve bizim doğrusal sistemlerimizi dahilinde kontrol edilebilecek şekilde davranacağı fikri. Aslında bu fikir daha ziyade evrensel, çünkü sistemler hızlı, beklenmedik ve geri döndürülemez şekilde yıkılıyor. Bu, gezegen üzerindeki insan etkisinin ne kadar önemli bir ölçekte olduğunu gösteriyor. Aslına bakarsanız yeni bir jeolojik devre girdik, Anthropocene, yani, insanoğlunun gezegen düzeyinde değişime en büyük etken olduğu devir.”

● DURUM ÇEVRESEL ETKİLERİ EN AZA İNDİRMEKLE AŞILABİLECEK GİBİ DEĞİL

Rockström, her dokuz değişkenin de insanoğlu için yaşamsal önemde olduğunu ve bu değişkenlerin gezegen-

Ormansızlaşma yaşam sistemimizi sarsan etkilerden yalnızca biri

nimizdeki yaşam sisteminin esnekliği üzerindeki sarsıcı etkisini vurguluyor ve azot oksit, metan, ormansızlaşma, aşırı balık avlama, arazi kaybı, canlı çeşitliliği kaybının son 200 yıldır inanılmaz bir değişim gösterdiğine dikkat çekiyor. Ve önümüzdeki 10 yılın, bu dokuz gösterge için çok önemli olduğunu da ekliyor. Yapılan araştırmalar ve bilimsel analizler

Araştırmadaki
verilere göre,
bizi bugünkü
tehlikeli sulara

sürükleyen süreç,
özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında başladı. 1940'ların başında 2 milyar civarında olan dünya nüfusu, 70 yılda 3,5 kat arttı. 1950'den bu yana yalnızca kent nüfusu ise 7 kat artış gösterdi. Bugünkü dünya nüfusu 7 milyarın üzerinde ve hızla 10 milyara doğru ilerliyor. Bireysel enerji tüketimi 5 kat, gübre tüketimi 8 kat, okyanuslara dökülen nitrojen miktarı 4 kat ve biyolojik çeşitliliğin yok oluş hızı ise 100 kat artış kaydetti.

sonucu, sürdürülemez bir konuma gelen ve kilitlenen sistemlerin, yeni türlere ve sistemlere dönüşümü beraberrinde getirdiğini anlatan Rockström, buna da mercan kayalıklarını ve Kuzey Kutbu'nu örnek gösteriyor.

Johan Rockström, devam ediyor:

“Bilim sayesinde, bizler, dünya gezegeninin dengesine ve insanoğlunun gelişimi için gerekli olan yetilerine zarar verdiğimizizi bilen ilk nesiliz. Gezegenin karşı karşıya kaldığı risk o kadar büyük ki klasik yaklaşımlar işe yaramayacak.

Bence insanlık için en büyük uyarı bizim güvenilmez bir durumda oluşumuz. Kendimizi gerçekten insanoğlunun gelişimi için zararlı ve istenmeyen, belki de felaket sayılabilecek değişime sebep olacak eşiklere çok yaklaşıyoruz. Biliyorsunuz ki, orada durmak istemiyorsunuz.

Gerçekte, orada durmaya izniniz bile yok. Aslında, bir çit var, bu eşğin oldukça üzerinde, ötesine geçerseniz tehlike bölgesinde olduğunuz yerde. Ve bu yeni örneklem bize, çevresel etkileri en aza indirmeyi amaçladığımız örneklem geçmişte kaldığını, yetersiz olduğunu hatırlatıyor.

Gerçekte, kanıtların birçoğu gösteriyor ki bu dokuzu aslında Üç Silahşörler gibi davranıyor:

‘Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için.’

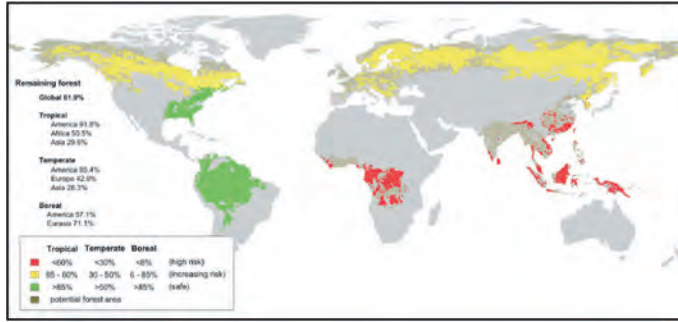
Ormanları yok ediyorsunuz, yeryüzünün sınırlarının çok ötesine gidiyorsunuz, iklim sisteminin dengede kalabilme yetilerine zarar veriyorsunuz.

NELER YAPABİLİRİZ?

Dünyanın sınırlarının zorlanmaya ciddi biçimde başlanmasının, endüstri ile eşzamanlı olduğunu da anımsatıyor Rockström ve 90'lı yılların başına kadar iklimsel sınırın da güvenli tarafında olduğumuzu söylüyor. Johan Rockström, dünyamızı sürüklediğimiz bu tehlikeli durumdan kurtulabilmek için "Hızlıca değişmeliyiz" diyor ve çözüm önerilerini sıralıyor:

"Soru şudur: Durum ne kadar kasvetli? O zaman sürdürülebilir gelişim ütopya mıdır?"

Bu konuda fikir beyan edecek bir bilim yok. Ama gerçekte, bu dönüşebilir değişimi yapabileceğimizi gösteren

Kaybolan ormanlarımız: Yeşil alanlar şu an için sürdürülebilir ormanları, sarı ve kırmızı renkli alanlar ise güvenli sınırı geçmiş ormanları gösteriyor.

birçok bilim var. Yapmamız gereken bu değişim, kontrol ve yönetim biçimlerimizi tümünden değiştirmemizi zorunlu kılıyor. Bugünkü verimlilik ve optimizasyona odaklı anlayışımızı çok daha esnek, çok daha uyum sağlayabilen bir yaklaşıma doğru değiştirmemiz gerekiyor. Bu yaklaşım ihtiyaç fazlasını fark edebilmemiz ve bu küresel tehditlerle baş edebilmemizde anahtar niteliğini taşıyor. Sosyal ve

“...iklim sisteminin dengede kalabilme yetilerine zarar veriyorsunuz.”

ekolojik sistemlerin şoklara dayanabilmesi ve istenilen ölçekte kalmaya devam edebilmesi için istikrarlı olma; krizden hemen sonra yükselebilen yetisine ve tabii ki beklenmedik değişimlere uyum sağlayabilmeye yatırım yapmalıyız.

Peki bu herhangi bir yerde gerçekleşiyor mu? Elimizde bu düşünce tarzındaki değişime dair bölgesel düzeyde herhangi bir başarı örneği var mı? Evet, aslında var ve liste uzamaya başlayabilir.

Örneğin Latin Amerika'da toprak sürmeden yapılan tarım, daha fazla hasat vermekle kalmayıp karbona da el koymuştur. Avustralya'daki Büyük Set Resifi de bir başka başarı hikayesi. Ama fırsat kapısı, yenilikçilik ve yeni bir düşünce yapısı içinde olmaktan geçiyor. Bu durum günümüzde tamamen farklı bir yönetim stratejisine sebep oldu. Direnç kazanmak, ihtiyaç fazlasının farkında olmak, tüm sisteme bir bütün olarak yatırım yapmak... Ve daha az tüketmek.

Öyleyse gelecek ne durumda?

Gelecek elbette çok büyük bir sorunu içeriyor:

Dokuz milyar insanı beslemek. İhtiyacımız olan yeni bir yeşil devrimden daha fazlası. Ve gezegenin sınırları gösteriyor ki, tarım sera gazı kaynağı olmaktan çıkıp "sera gazı tüketici" olmalı. Bunu da halihazırda üzerinde yaşadığımız arazilerde yapmalıyız.

Daha fazla genişleyeme-

yiz, çünkü gezegenin sınırlarını erozyona uğratarız. Dünya nehirlerinin yüzde 25'i okyanusa bile ulaşamazken, bugünkü gibi su tüketmeye devam edemeyiz. Bizim bir değişime ihtiyacımız var. Fosile bağlı olmaktan kurtulmalı, rekor bir zamanda hızlıca düşük karbon ekonomisine geçmeliyiz.

Enerji sektöründen kaynaklı iklim problemini çözersiniz, aynı zamanda yenilikçi olmayı desteklersiniz. Bunlar, gezegen seviyesinde hızlıca büyük ölçeğe dönüştürülebilecek şeylerdir.

Bunların hepsinde önemli nokta, düşünce yapısındaki değişimdir; yani kendimizi karanlık bir geleceğe ittiğimiz bir durumdan uzaklaşmak, onun yerine geleceğimizden yola çıkarak kanunlarımızı oluşturmaktır. Bilim şunu gösteriyor ki, elbirliği ile yerel ölçekten küresel ölçeğe eşzamanlı olarak değişim seçenekleri üzerinde ilerlersek; ancak böylelikle güvenli sınırlar içindeki bir geleceğe ulaşabilir ve bu sonlu gezegene bir esneklik kazandırabiliriz." •

sbriyeasir@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

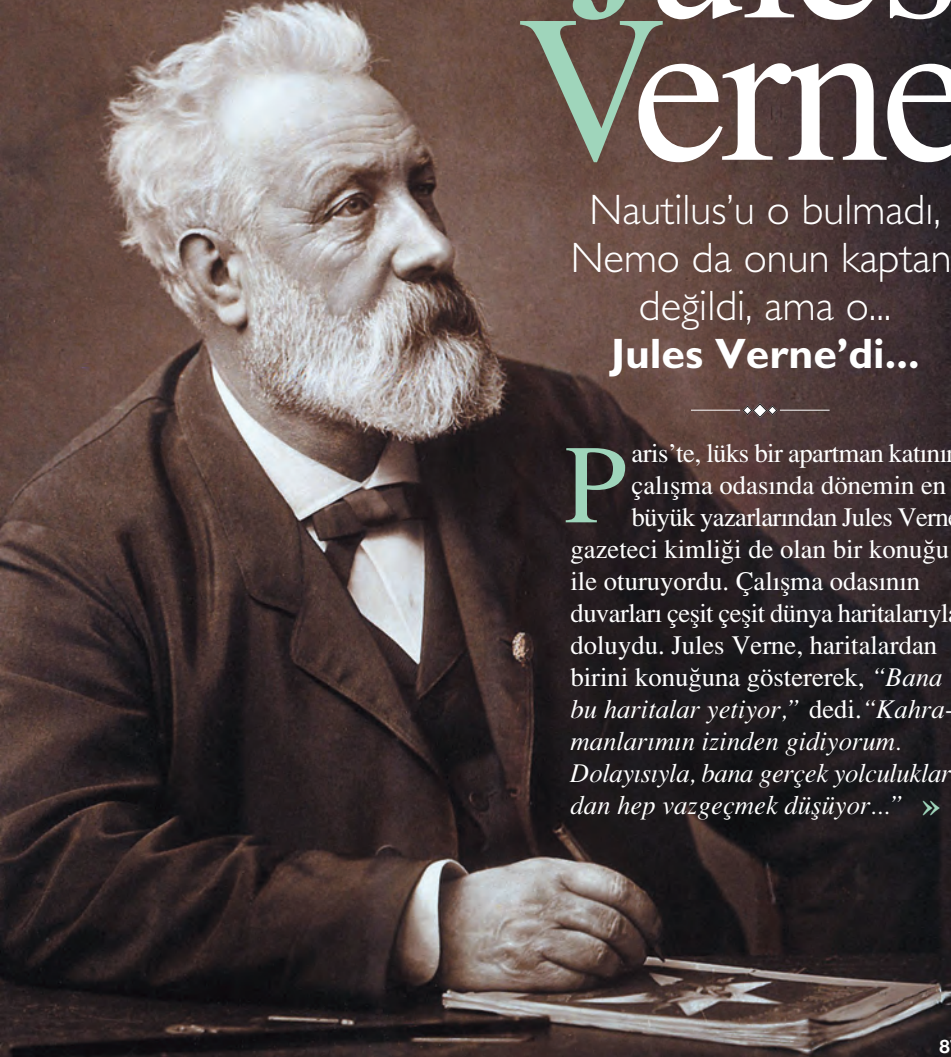
Jules Verne

Nautilus'u o bulmadı,
Nemo da onun kaptanı
değildi, ama o...

Jules Verne'di...

Paris'te, lüks bir apartman katının çalışma odasında dönemin en büyük yazarlarından Jules Verne gazeteci kimliği de olan bir konuğu ile oturuyordu. Çalışma odasının duvarları çeşit çeşit dünya haritalarıyla doluydu. Jules Verne, haritalardan birini konuğuna göstererek, “*Bana bu haritalar yetiyor,*” dedi. “*Kahramanlarımın izinden gidiyorum. Dolayısıyla, bana gerçek yolculuklardan hep vazgeçmek düşünüyör...*” »

Nasıl yani,” diye şaşırır konuğu. “Siz hiç dünya seyahatine çıkmadınız mı?”

“Hayır,” der Jules Verne. “Hiç bir zaman dünya seyahati yapmadım!”

“Yani yamyamları hiç görmedim diyorsunuz?”

“Ne yamyamı, neden söz ediyorsunuz? Hayatım boyunca yamyamlardan beni yerler diye hep korktum.”

Jules Verne için dünyanın hemen bütün ülkelerinde bir yığın efsane türetilmiştir. Yaşadığı dönemde ününün doruğuna ulaşan bu ilginç yazar, tüm dünyanın en çok tanıdığı yazarlardan biridir de aynı zamanda. Bizde daha çok çocuk romanları yazarı diye bilinse de, Avrupa ve dünya edebiyatı onu önemli bir edebiyatçı olarak görür. Hayatı hakkında net ve tam bilgi bulunmuyor. Bunun nedeni Jules Verne'in kendi hayatıyla ilgili çok

Ünlü yazarla röportaj yapmak üzere Paris'e gelen Amerikalı bir gazeteci umutsuzluk içinde haykırır: **“Belki de böyle biri hiç olmadı, yok!”**

az bilgi vermesi, hayatıyla ilgili neredeyse hiçbir şey yazmaması. Hatta şöyle bir anekdot vardır Verne ile ilgili: Ünlü yazarla röportaj yapmak üzere Paris'e gelen Amerikalı bir gazeteci umutsuzluk içinde haykırır: *“Belki de böyle biri hiç olmadı, yok!”*

Gazeteci, Verne ile ilgili röportaj bir kenara, onunla buluşmak için başvurduğu yerlerden de ilginç yanıtlar almış, bunları kağıda dökmüştür. Sorduklarından biri, *“Jules Verne iflah olmaz bir gezgindir,”* der. *“Tüm*

*Avrupa, Asya, Afrika, Amerika, Avustralya kıtalarını gezdi. Şu sıralarda da okyanusta bir yerlerde seyahat ediyor-
dur.”* Bir diğeri, *“Jules Verne hiçbir yere gitmedi,”* diye söze karışır. *“O, taşrada bir yerde yaşıyor ve eserlerini çalışma odasından dışarı adım bile atmadan yazıyor.”*

Bir başkası, *“Jules Verne Fransız değil, aslında bir Yahudi'dir,”* diye cevap verir. *“Varşova yakınlarındaki Plock kentinde doğmuştur ve gerçek adı Julio Olschewitz'tir.”*

Daha da bir başkası, *“Jules Verne bir efsanedir,”* diye söze karışır. *“Bütün bir coğrafya topluluğunun yazılarda kullandığı ortak bir takma isimdir.”*

Bitmedi, *“Gerçekten Jules Verne*

Hemen her ülke, bu efsaneler içinde kendine göre bir gerçeklik bulmuş **ve kendi Jules Verne'lerini yaratmışlardır.**

diye biri vardı, ama birkaç yıl önce öldü. O yaşlı bir İngiliz kaptan, eski bir deniz kurdu, Saint-Michel adlı geminin de kaptanıdır.”

Böyle birbirinden ilgisiz bilgiler vardır Jules Verne hakkında. Hemen her ülke, bu efsaneler içinde kendine göre bir gerçeklik bulmuş ve kendi Jules Verne'lerini yaratmışlardır. Bir tek İngilizlerin Jules Verne ile ilgili hiçbir çalışması yoktur. Fransızlar Jules Verne'i tasasız, şakacı, Almanlar dürüst ama düz bir anlatıcı, Ruslar ise duygusal bulur. İtalyanlar zeki, Amerikalılar da enerjik ve işgüzar bir adam olarak tanımlarlar. (*) İngilizler ise Verne ile ilgilenmişlerdir elbette, ama sadece eserlerini kendi dillerine çevirmiş, birçok baskısını

yapmış ve çok okumuşlardır, ama asla hakkında konuşmazlar, yazmazlar.

Jules Verne hakkında çok çeşitli “şehir efsaneleri” türetilmiştir, ama bazı noktalar var ki, gerçek ve buna rağmen yazarın ününden bir şey kaybetmesine neden olmuyor.

Örneğin, denizaltıyı ilk düşünen Verne değil. Atom denizaltısı Nautilus'u ilk düşünen de o değil. Dahası, Kaptan Nemo adlı kahramanı da kendine ait değil. Balonla Seyahat romanındaki Albatross da ona ait değil. Bütün bunlar benim çocukluğumda ve gençliğimde hep ona mal edilmiş unsurlardı. Ama zaten edebiyat tarihçileri ve Jules Verne araştırmacıları, yazarın tüm hünerinin olağanüstü hayal gücü olduğunu öne çıkarıyorlar, bulduğu ya da taktığı isimleri değil. —

Jules Verne'nin ünlü Ay'a Seyahat romanından uyarlanmış bir betimleme

Jules Verne'nin mezarı

Helikopter çizimleri veya aerodinamik makine projeleri La Landelle ve Ponton d'Amecourt'a ait olduğu biliniyordu. Ay'a Seyahat bile orijinal değildi, zira ondan önce

yazılmış bir çok Ay'a Seyahat romanı zaten vardı. Başta Fransa olmak üzere bütün dünya Jules Verne'i daha çok edebiyatın kapısını bilime ve teknolojiye, ek olarak da yeni kahramanlara açtığı için sevmiştir.

Jules Verne'in mezarı üzerinde sade bir figür vardır. Ünlü yazarın mermerden yapılmış bir figürüdür bu. Figür diyorum, zira heykel sayılmaz. Mermerden bir tabut kapağı, Jules Verne kapağı kaldırmış ve sağ eli ile yüzünü semaya çevirmiş bir figür. Üzerinde de şöyle yazar: "Ebedi gençliğe doğru..." •

muntaqidil@butundunya.com.tr

(* Kirill Andreyev'in "Jules Verne" adlı kitabından, Çev. Ardihan Korkmaz, Etkin Yayınevi

ÜNLÜLERİN SÖZLERİ

Korkaklık şu soruyu sorar; "Güvenli mi?"
Menfaatçilik şu soruyu sorar; "Faydalı mı?"
Kibir şu soruyu sorar; "Popüler mi?"
Ama vicdan şu soruyu sorar; "Adaletli mi?"

M.Luther King

Beni mahveden şey; Bana yalan söylemiş olman değil, Sana bir daha inanmayacak olmamdır..

Victor Hugo

Her zaman yapamadığım şeyi yapıyorum, onun nasıl yapılacağını öğrenmem için.

Pablo Picasso

Karanlıktan korkan bir çocuğu kolaylıkla affedebiliriz. Hayattaki gerçek trajedi yetişkinlerin aydınlıktan korkmasıdır.

Platon

HAYAT PINARI

Yazan :YAHYA AKSOY

Çocukluğumun geçtiği Oğulcuk köyümüzde İlkokula yakın "Hayat çeşmesi" vardı. Büyük musluktan gürül gürül akan suyu ile kurda-kuşa, taş-toprağa, canlıya-cansıza, atı veya eşeği ile gelen yorgun yolcuya ve binek hayvanlarına hayat verirdi...

Bütün köy çeşmelerine sembol olarak değerlendirdiğim "hayat çeşmesi" insanlara ve bağa-bahçeye can suyu olurdu.

Hayat çeşmesi taşında ilk yapılışında şunlar yazılı idi:
"Ne saray isterim, ne de başıma taç / Gönlüm bir avuç suya muhtaç."

Köyün dört yanında çeşmeler vardı. Batı girişinde halkın deyişi ile "İhtiyar Pınarı", güney girişinde

"Ahmet pınarı", doğusunda "Öküz Pınarı", köyün ortasında "Hayat Pınarı" ve diğer pınarlar gelen geçene can suyu veririr, elini yüzü yıkayan insanlar çeşme başında biraz konaklar ve serinleyerek yorgunluk atarlardı.

Ayrıca koyun ve kuzuların yaz sıcaklığında köy yakınlarında dinlendikleri yerde (arkaç) su ihtiyaçlarını giderdikleri "Çardağın Pınarı" vardı. Koyunlar ve kuzular, yaz sıcaklarında hayat

yaşayan tüm canlılar su içsinler diye köy çevresinde bulunan su kaynaklarına harcayarak bu çeşmelerin yapımına katkı sağlardı. Buralardan yaban kuşları ve keklikler sabahları su içerler ve o tatlı nağmeli ötüşleri ile köy halkını selamlarlardı.

Çeşmeler büyük ölçüde kurudu. Kimileri de serçe parmak kadar damla damla akmakta. Halkımız, "sular ne zaman çoğalacak diye" dert yanmakta. Bir yandan terkos kuyularına su sağla-

yan kaynaklar da çok yetersiz hale gelmekte. Susuz hayat olamayacağına göre, gelecekte su kaynakları daha da önem kazanacak. Çareler düşünülecek ...

Yeryüzünün büyük bölümü sularla kaplı. Su ve toprak yaşamın iki temel ögesi. Efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri,

öyküler, türküler ve şarkılar su toprak üzerine kurulmuştur. Çeşmelerle ilgili anılar, çeşme başı sohbetleri, maniler, öyküler ve türküler yaşam felsefesine ışık tutarlar. •

Hayır sever insanlar ellerindeki üçbeş harcayarak bu çeşmelerin yapımına kaynak sağlardı

suyunu içerler ve yakınlarında bulunan hayat ağaçlarının gölgesinde dinlenerek serinlerlerdi. Hayır sever insanlar ellerindeki üçbeş kuruşlarını çobanlar ve sürüleri ile kırlarda

Fıstık Kabukları

7 Ekim 2012 tarihli Cumhuriyet gazetesinin “Pazar Yazıları” sayfasından alınmış bir yazı geçti elime. Deniyor ki:

“...Rivayete göre, Osmanlı'nın Viyana'yı kuşatması sırasında saraya acilen bir haber ulaştırılması gerekmektedir. Haberci, dört atın çektiği arabasıyla ve son hızla, haberi ulaştırmak için yola çıkmıştır. **Mariahilfer Caddesi'ne** gelince görür ki yolun ortasında, şaha kalkmış atların çektiği arabadan habersiz, oynayan bir çocuk vardır. Haberci arabayı durdurmak istemez, zira haber çok önemlidir, acilen saraya ulaştırılması gerekir. Yolda oynayan çocuğun annesi ise tehlikeyi görerek yalvarır: “Maria Hilfe!” [*Meryem ana yardım et!*] Aynı

hızla yoluna devam eden arabanın çıkardığı toz bulutu dağılınca kadın görür ki, çocuk aynı yerde oyununa devam etmektedir... Meryem Ana yardım etmiş ve bu öyküden dolayı da bu yolun adı **Mariahilfer Caddesi** (Mariahilfer Strasse) olarak kalmış.”

Bu rivayet (söylenti) bana, Anadolu'nun pek çok yöresinde tarihin derinliklerine uzanan yerleşim yerlerinin adları, bu adların kaynakları, bilinmeden oralara yakıştırılan uydurma adlandırmaları anımsattı.

Tarihi yerleşim yerleri için bu asılsız ‘ad uydurumu’ başka ülkelerde de olabiliyormuş, demek ki...

Okuduğumuz tarih kitaplarına göre, birinci Viyana kuşatmasında (1529) Kale kumandanı Kont Nicolas

Von Salm, Osmanlı ordusu gelmeden kale duvarları dışındaki mahallelerin tamamını yakıp yıktırarak yirmi adım arayla iki savunma seddi oluşturur ve bu taktikle savunmada başarı sağlar; Osmanlı ordusu şehri ele geçiremez. İkinci Viyana kuşatmasında da -dışarıdan alınan desteği saymazsak- şehir, buna benzer önlemlerle savunulur .

O kuşatma yıllarında , o toz-toprak içerisinde, bir ‘araba yolu’ bile hayal edilemezken, **Mariahilfer Caddesi**’nden söz edilebilir mi? Ne zaman ki Osmanlı’nın başarısız iki kuşatması sonrası şehir o yöreye doğru gelişmeye başlar, orada bir kilise yapılır; **Maria Hilfer** (Koruyucu Meryem) **Kilisesi** (1686-1689). Kilisenin önünden geçen sokak da zamanla çok gelişir ve

Mariahilfer Caddesi adını alır.

Viyana’da bulunduğum günlerde büyük mağazaların çokluğu, insan yoğunluğu yanında uzunluğu ile de dikkatimi çeken ve bana İstanbul’ün İstiklal Caddesi’ni anımsatan bu **Mariahilfer Caddesi** ile ilgili söylentiyi bir yana bırakalım da cadde ile ilgili, ilginç bir anıyı paylaşalım: 1950’lerin sonlarında, biri Tarsuslu, diğeri Antepli iki arkadaş, üniversite eğitimlerini Viyana’da sürdürmektedirler. Üniversitenin ara tatilinde Antepli öğrenci ailesinin yanına gider, bir kutu Antep fıstığı ile döner. Bir gün Tarsuslu arkadaşıyla Mariahilfer Caddesi’nde

buluşup bir yandan vitrinleri seyreder, diğer yandan ceplerine doldurdukları fıstıkları yiyerek yürürler ve caddenin sonuna vardıklarında tokalaşıp ayrılacakları sırada karşılıklı bir polis dikilir:

“Kilisenin önünden beri sizi izliyorum; şimdi dönün ve yola attığımız o fıstık kabuklarını teker teker toplayın !..” der.(!)

Olayı anlatan Tarsuslu genç (bugün ‘emekli öğretmen’) “Viyana’nın bu işlek caddesinde, alışverişe gelen insanların doldurduğu yaya kaldırımında, peşimizdeki polisin gözetiminde ayaklar altından utana sıkıla, kan ter içinde topladığımız o kabuklardan sonra bir daha değil caddelere, sokaklara bile bir şey atmamayı öğrenmiş oldum” demişti.

Çok etkili, iz bırakıcı

böylesi cezalara, ülkemizde ne büyük gereksinim var; bir uygulanabilse...

Gerçi arada bir de olsa bu konuda yöresel bir iki haber, gazetelere yansımıyor değil: Yakın bir tarihte Kırşehir Belediye Başkanı “sokakta çekirdek yiyerek kabuklarını yere atanların uyarılacağını, buna aldırmayanlara **Kabahatler Kanunu** uyarınca para cezası verileceğini ” duyurmuştu. • orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Not: Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında Ankara’da olamayacağımdan yazılarıma ara vermek zorundayım. Ekim’de buluşmak umuduyla sağlıklı, neşeli dinlenceler...

Okurlarla Başbaşa

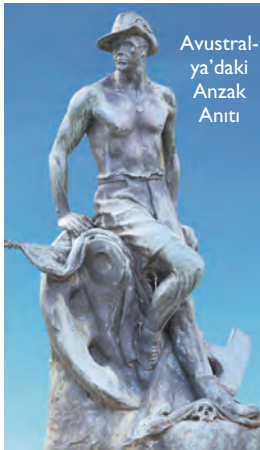
Bu sayfayı, değerli okurlarımızın istekleri, hatta ısrarları üzerine oluşturduk ve aynı içtenlik düzeyinde sürdüreceğiz. Okurlarımızın uyarılarını, eleştirilerini ve görüşlerini açıklayacakları mektuplarını gerektiğinde aynı içtenlikle yanıtlayacağız. Mektuplarınızı okurlabasbasa@butundunya.com.tr adresimize gönderebilirsiniz.

■ Mustafa Kemal Atatürk'ün, Anzak'lar konusunda söylediği ileri sürülen kaynağı belirsiz sözler ve Avustralya Savaş Müzesi'ndeki **"Bir ayağı Türk bayrağının üstündeki"** Anzak askeri heykeli konularında:

"Çanakkale Savaşları sırasında Mehmetçüğimizin, yaralı bir Anzak askerini kucağına alıp siperine götürece kadar centilmence davranmasının yüce bir insanlık örneği olması denli, bu olayın Türkiye'de bir anıt olarak yaşatılmasının da, en az o denli yüce bir insanlık örneği olduğunu belirtmek isteriz. Türklerin, savaşta ve savaş sonrasındaki bu doğal davranışını Avus-

Çanakkale'deki Mehmetçik Anıtı

Avustralya'daki Anzak Anıtı

tralyalıların örnek almaları gerekirken, tam tersi, küçümsercesine bir davranışla onlar, Avustralya Savaş Müzesi'nde "örnek bir Avustralyalı askeri" simgeleyen Çanakkale savaşçısı bir Anzak askerinin anıtını, **"Bir ayağı Türk bayrağının üstünde görülmektedir"** tümcesiyle övünerek açıklamaktadırlar. Bunu öğrenir öğrenmez "Avustrian Turkish Advocacy Alliance" olarak biz, müze müdürü **Dr. Brendan Nelson**'la anında irtibata geçtik ve heykelin oradan kaldırılmasını istedik. Kendisinin bize zamanında geri dönmemesi halinde bir basın bildirişiyle bu ayıbı bütün Avustralya medyasına da duyuracağız.

Ayrıca, Avustralya'daki tüm Türklerden, demokratik tepkilerini Dr Brenda Nelson'ın **director.office@awm.gov.au** email adresine İngilizce olarak gönderecekleri mektuplarla belirtmeleri rica ettik.”

Ömer Can Şirikçi, Avustralya Atatürk Kültür Merkezi yöneticisi

■ **İkinci mektup:** “Sözü geçen heykelin Türk medyasında yer bulmasının hemen akabinde üye kuruluşlarını bildiren ATA-A, Avustralya Savaş Müzesi Müdürü Dr. Brendan Nelson ile görüşerek bu heykelin Müze koleksiyonundan derhal kaldırılmasını istedi. ATA-A konuyu acil haber bülteniyle websayfasıve sosyal medyada duyurmasından hemen sonra ATA-A üye kuruluşlarından ve Türk toplumundan yoğun e-mailer alan Avustralya Savaş Anıtı Müzesi, sadece heykelin resmini web sayfalarından kaldırmakla yetindi fakat sayfanın başka kısımlarında halen heykelin ayrıntılarına ulaşmak mümkün. Dr. Nelson'a bir mektup da gönderen ATA-A CEO'su Ertunç Özen, müzeden bu konuda bir açıklama talep ettiklerini ve bir hafta geçmesine rağmen bu konuda halen bir açıklama gelmediğini söyledi. Müzeden istenilen vakitte bir cevap gelmemesi nedeniyle konuyla ilgili olarak bir basın açıklaması yapmayı bir görev bilen ATA-A Avustralya medyasının da ilgi odağı oldu.

The Australian, Sydney Morning Herald, Canberra Times ve **The Age** gazetelerine mülakat veren ATA-A aynı zamanda konuyu

federal ve eyalet parlamentolarına da taşıdı. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Avustralya'nın Ankara'daki yeni büyükelçisi **James Larsen** "Heykel, sanatçının o döneme ait görüşlerini belirtiyor" dedi.

İletişim Bakanı **Malcolm Turnbull, NSW Labour Party Lideri John Robertson**, Reid bölgesi federal milletvekili **Craig Laundy** ve **NSW Parlamentosu Türk Dostluk Grubu** üyeleriyle de görüşen ATA-A icra sekreteri **Güneş Güngör**, Bankstown bölgesi Federal Milletvekili **Jason Clare**'in konuyla bizzat ilgileneceğini söylediğini bildirdi. Heykelin müzede bulunmasının bile Avustralyalı Türkler için bir saygısızlık olduğunu dile getiren Güngör, müze yetkililerinin bu hatadan bir an önce dönecelerini umduklarını söyledi.”

Ömer Can Şirikçi, Avustralya Atatürk Kültür Merkezi yöneticisi

■ “Büyük savaşlar kazanıp dünyaya hakim olabilirsiniz ancak birbirini tanımayan, farklı adet ve kültürlerle sahip olan insanların üzerinde aynı etkiyi yapacak bu sihirli sözlerin başarısına yaklaşamazsınız, insanların ruhlarında bu karşılıklı erdemi ve hissiyatı kendiliğinden oluşturamazsınız. İşte böyle baktığınızda, Jonniler ve Mehmetçikler her ikisi de vatani için canını vermiştir. Gayet tabii ki işgale gelen Jonniler ve vatanını savunan Mehmetler iki farklı taraftadır. Ancak, birbirlerinin kanlarıyla Çanakkale yarımadası kutsanmış ve bu iki milletin çocukları yıllar sonra

bu acıyı işte bu sözlerle olgunlaştırmış, düşmanlık yerine dostluğu, birbirini anlayabilmenin tohumları atılmıştır.

Bu karşılıklı hissiyatın ve iki taraf üzerinde şehitlik mertebesine duyulan şükranın en güzel anlatışı olan bu kutsal sözler, millet ve din içermez, dolayısıyla evrenselidir, yani emperyalist bir anlam taşımaz, tam tersi insani değerleri, düşmanıyla dost olabilmeyi öğütler ve aşılır. Bu açıdan baktığınızda, tamamiyle özgün Atatürk ruhunu yansıtan bu evrensel mesajın orijinini sorgulamanın bir faydası yoktur. Kafa karıştırmak, ve dostluğa darbe vurmaktan başka amacı olmayan bu türden analizler, söylemin değerini düşüremediği gibi, ne kadar uğraşılsa uğraşılsın Atatürk'ün ileri görüşlülüğüne ve evrensel kişiliğine de gölge düşüremez. Onun sarsılmaz takipçileri olarak size ve bize düşen görev, bu söylemle öğütlenen evrensel mesajları başka anlamlar aramadan, ulusal bağımsızlığımızdan ödün vermeksizin milletler arası ilişkilerde uygulamaktır. İnsani olgunluk ve erdem de bunu gerektirir. Aksini ispata çalışmak ise humanist düşüncüyü ve Atatürk'ün ilk paragrafta gayet açık olarak vurguladığı mesajı anlayamamış olmakla veya maksatlı olarak saptırmakla açıklanabilir.

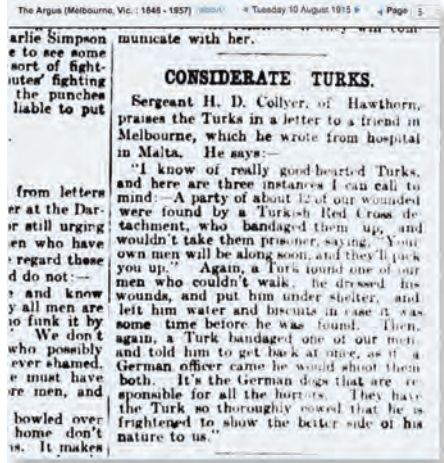
Değerlendirilmesi dileğiyle, Saygılar.” (İsim yok)

Amerika Atatürk Derneği Yönetim Kurulu

■ Anzaklar konusunda yaptığım araştırma sonucunda ekte resmi

bulunan bir haber metnine ulaştım. 10 Ağustos 1915 Salı günü Avustralya'da yayımlanmış bu gazete haberini okurlarımızın ilgiyle karşılayacaklarına inanıyorum

Hale Ergül / Sydney- Avustralya

“İNSAN” TÜRKLER

Hawthorn'lu çavuş H. D. Collyer, Malta'daki hastaneden bir dostuna gönderdiği mektubunda, Türkleri övmekte ve şöyle demektedir:

“Çok iyi kalpli Türkler tanıdım ve (bu konuda) şimdi aklıma gelen şu üç olayı anlatayım:

‘Yaralı 12 askerimiz toplu halde Türk Kızılhaçı tarafından bulunmuşlardı. Türkler hiçbirini esir almadıkları gibi, hepsinin yaralarını sardılar ve onları, “Sizinkiler şimdi gelecekler ve sizi götürecekler” diyerek teselli ettiler. Bir başka olay da şudur:

Bir Türk, yürüyecek durumda olmayan bir yaralı askerimizi bulmuş, yaralarını sarmış ve onu güvenli bir yere taşımıştı. Sonra da, bizimkiler tarafından bulununcaya kadar aç ve

susuz kalmaması için yanına su ve yiyecek bırakmıştı.

Bir başka olayda da bir Türk, yaralı bir askerimizin yaralarını sardıktan sonra kendisine, daha fazla zaman kaybetmeden birliğine dönmesini önermiş ve şöyle demişti: “Bir Alman subay görürse, ikimizi de öldürür.” Olup biten tüm vahşetten, Alman köpekleri sorumludur. (Almanlar) Türkleri öyle çok etkileri altına almışlardı ki, bir Türk bize, yaradılışının güzel bir yanını göstermekten bile korkuyordu.”
 (***Considerate**: Saygılı, nazik, düşünceli, anlayışlı anlamındaki bu sözcüğü öz anlamıyla, “İnsan” olarak çevirdim.)

■ TSK'nin Kumay Albayı kimliğiyle Azerbaycan'a büyük hizmetleri dokunan ve şimdi emekli olan Sayın **Suat Aytın**'ın, büyük **Mehmet Emin** hakkında yazmış olduğu makalesini seve seve okudum. Onu Mehmet Emin beyin torunu, arkadaşım- **Reis Resulzade**'yle paylaştım.

Saygılarımla: Doktor **Şahin Musa-oğlu, Baku, Azerbaycan**

■ Yazma sebebime gelince; Ocak /2015 sayınızda **Prof. Mehmet Haberal**'ın **Uluslararası Bilimsel Etkinlik Rekoru** adlı yazınızın 16 ve 17'nci sayfalarında yer alan Kazakistan ve Kırgızistan gezileri ile ilgili bölümünde her iki ülkenin **MİLLÎ BAYRAKLARI** yanlış basılmış ve bu iki ülkenin isimleri ve bayrakları birbiri ile karıştırılmıştır. Dost ve kardeş ülkelerimize sevgi ve

saygımızı göstermeli ve bununla ilgili bir düzeltme yapmanızı veya tedbir almanızı rica ediyorum.

Saygılarımla. İyi çalışmalar.
Muttalip Kesiksac, Ankara

■ Sayın Yetkili, Size Sidney'den yazıyorum. Türkiye'ye her gelişimde, okuduğum, içeriği ile kültür dünyamı besleyen Bütün Dünya Dergi'nizin sayılarına, çevrim içi sayfanızdan ulaşabildiğim için teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Sayfanızda arşiv olarak adlandırılan kısma daha Türkçe bir sözcük olan Belgelik adını vermenizi dileyerek bitiriyorum.

Saygılarımla

Volkan Kaya Türüdü

■ Öncelikle Bütün Dünya dergisinin devamlı okuyucusu olduğumu belirtmek isterim. Makalelerin çok kaliteli olduğuna da inandığım bir dergi. 1 Aralık baskısındaki Tekin Özertem'in makalesinde sadece bir noktaya takıldım. Yayınlanmış olduğunuz Çanakkale fotoğrafı olarak belirtilen resmin hikayesinin farklı olduğunu söylemek isterim. Altındaki ifade de hatalıdır. Bu konuda ciddi bir dergi çıkaran, Çanakkale araştırmacısı bir gazetecinin yazmış olduğu makalenin linkini paylaşmak istiyorum. Size iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla,

Anıl Dal

■ **Sayın Dal**, iletiniz için öncelikle teşekkür ederim.

Bütün Dünya'nın Aralık ayı sayısında yer alan yazımda kullandığı-

mız, Çanakkale Savaşı'na katılan "15'liler"e ait fotoğraf, İstanbul Erkek Lisesi'nin resmi internet sitesinden alınmıştır ve gönüllü olarak Çanakkale Savaşı'na katılan İstanbul Erkek Lisesi öğrencilerine aittir.

1915 yılında o zamanki adı ile İstanbul Sultanisi'nden 50 öğrenci (kimi kaynaklara göre 55) vatanlarını savunmak için gönüllü olarak Çanakkale Savaşı'na katılmış; hepsi de 18 Mayıs'ı 19 Mayıs'a bağlayan gece saat 03.30 da Kartepe mevkiinde şehit olmuştur.

Birçok kaynakta, sadece İstanbul Erkek Lisesi öğrencilerinin değil, başka okullardan da öğrencilerin Çanakkale Savaşı'na gönüllü olarak katıldıkları ve bu savaşta 10 bin üniversite, 70.000 orta okul öğrencisinin şehit oldukları belirtilmektedir.

İşaret ettiğiniz kaynakta da belirtildiği gibi, "On Beşliler Türküsü"n-

deki 15 rakamı, 1915 yılını değil, Rumi takvime göre 1900 yılına denk gelen 1315 yılını ifade etmektedir. 1917 yılında çıkarılan yasa da 1900 (1315) doğumlarının askere alınmalarına dairdir. Fotoğraftaki "Yavru Mehmetcik"ler, söz konusu yasa çıkmadan iki yıl önce, 1915 yılında, gönüllü olarak Çanakkale Savaşı'na katılan 1315 (1900) doğumlu öncü "Onbeşli çocuklar"dır.

"Savaş ve Barış" başlıklı yazımda bu fotoğrafa niçin yer verdiğimi de izninizle açıklayayım:

Sanat ve kültür konularında yazan biri olarak, sanat ve gerçek arasındaki koşutluğu, bağı vurgulamak istediğim içindir.

İlginiz nedeniyle size teşekkürümü yineliyor, görüş ve düşüncelerinizi gelecekte de paylaşmayı sürdürmeniz dileğiyle saygılar sunuyorum.

Dr. Tekin Özertem

Günümüzde özellikle siyasal alanda sömürü, en çok ve en sık rastlanan bir kötüye kullanmadır. İnançtan faize kadar her konuda ve her alanda yürütülmekte, oy ve iktidar için ilkelerle, değerlerle, kurumlarla, kişilerle, durum ve olaylarla sürdürülmektedir. Emek sömürülmekte, iyi niyet sömürülmekte, insanlık sömürülmekte, bir tür Sömürü Düzeni siyasetin arka yüzü olmaktadır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Cehalet

ve Bilgi

Eğitim
bir kovayı
doldurmak değil
bir meşale
yakmaktır

Cehalet kelimesini çoğunlukla, ilkel ya da aptalca bir inanç kümesini belirtmek için kullanırız. Aslında cehaletin farkına varmak, bilimsel söylemin başlangıcıdır.

Bir şeyin bilinmediğini ve anlaşılmasının güç olduğunu kabul ettiğimizde, bunun araştırmaya değer olduğunu da kabul etmişiz

Yazan: HALİT YILDIRIM

demektir. Cehalet” (ignorance) kelimesiyle Google’da arama yaptığımızda 37 milyon sonuç geliyor; “bilgi” (knowledge) kelimesi ise 495 milyon sonuç veriyor. Bu, Google’ın kullanılabilirliğini ama aynı zamanda önyargısını da yansıtıyor. Bilgiden çok cehalet olduğu kesin.

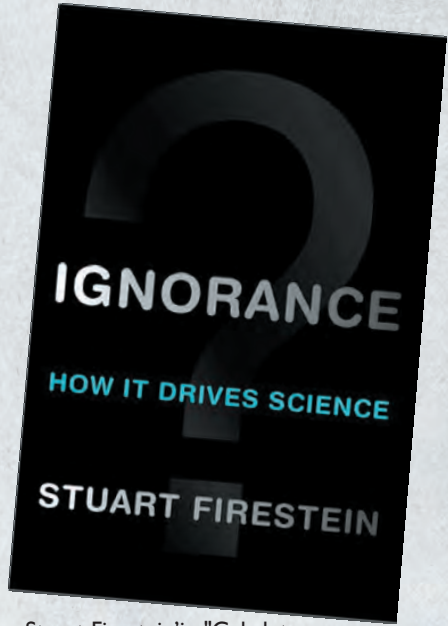
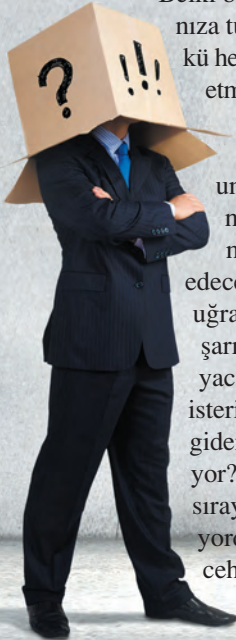
Dünyadaki herkes, bildiklerinden ya da bildiklerini iddia ettikleri şeylerden ötürü para kazanır. Fakat bilimci-

ler, cehaletlerinden ötürü ödüllendirilir. “Bazen kişinin, ‘jetonunun düşmesi’, her şeyin gözünde berraklığa kavuşması için aynı şeyi birkaç kez ya da doğru şekilde duyması gerekir.

Bir şeyi ilk duyduğunuzda bütünüyle anlasanız da başka bir açıklama her zaman dokuyu zenginleştirir. Okuyucuyu bir sav patikasında başkasının rehberliğini izlemektense bilgiler arasında kendi başına dolanmaya davet ediyorum.” diye vurgulayan Prof. Dr. Nörobilimci **Stuart Firestein**’in (ilk basımı Ekim 2014’de yayınlanan 150 sayfalık “**Cehalet-Bilimi İleriye Taşıyan Güç-(How It Drives Science)**” adlı eserinden öne çıkardığım birkaç paragrafı aşağıya aktarıyorum:

■ Bilgi, esaslı bir konu. Cehalet ise daha esaslı. Üstelik daha da ilginç.

Belki bu ifade kulağınıza tuhaf geldi; çünkü hepimiz bilgi elde etme peşinde koşarız ve cehaletten kurtulmayı umarız. Bunu nasıl yapacağımızı, nasıl elde edeceğimizi, çeşitli uğraşlarımızda başarıyı nasıl yakalayacağımızı bilmek isteriz. O halde, bilgiden sonra ne geliyor? Belki sizler bu sırayla düşünmüyordunuz ama ben cehaletin ardından

Stuart Firestein’in “Cehalet, Bilimi İleriye Taşıyan Güç” adlı kitabı

bilginin değil bilginin ardından cehaletin geldiğini söylüyorum.

■ Son yapılan deneyler, beynin anı depolama yöntemine dair bildiğimiz neredeyse her şeyi değiştirmektedir. Her ne kadar beynimiz gibi olağan modundayken çabucak öğrenen bir sistem, aynı zamanda çabucak unutacaktır da. Bunun sebebi, sürekli oluşan yeni anıların, eski anıların üzerine yazılmasıdır; böylece beyin faalken hiçbir anının ömrü uzun olmaz.

Belli bir anda kullanılan sinapslar oldukça hızlı bir biçimde başka anılar da devreye sokulur; böylece ilk anı gitgide erir. Nihayetinde tanınmaz hale gelir, yani anyı unutturuz.

Demek oluyor ki unutmak, çoğu-

Unutkanlık, özellikle de anahtarınızı nereye koyduğunuzu ya da odaya neden girdiğinizi unutmak gibi insanları endişelendiren cinsten olanı, yaştan ziyade zavallı rnekanizmayı fazla çalıştırmaktan kaynaklanır.

muzun düşündüğü gibi belleğin zamanla değil süregiden faaliyet sonucu yıkımıdır. Unutkanlık, özellikle de anahtarınızı nereye koyduğunuzu ya da odaya neden girdiğinizi unutmak gibi insanları endişelendiren cinsten olanı, yaştan ziyade zavallı rnekanizmayı fazla çalıştırmaktan kaynaklanır.

Yeni anılar yığılarak eski anıları def eder; hem de dakikalar içinde.

■ Önde gelen fizikçilerden biri **Enrico Fermi** öğrencilerine, bir hipotezi başarıyla kanıtlayan deneyin, aslında bir ölçüm olduğunu anlatırdı;

keşif ise değildir. Keşif, yeni bir cehaleti gün yüzüne çıkarmaktır. Bilimsel başarının tepe noktası olan Nobel ödülü, ömür boyu bilimsel başarıyı değil, tek bir keşfi, tek sonucu ödüllendirir.

■ **Nature** ve **Science** adlı dergiler ve özellikle büyük önem taşıdığına hükmedilmiş yazıları içerirler. Bu dergilerden birinde makalenizin çıkması, bir başrol kapmak ya da çok itibar görmenin bilimdeki halidir. Her hafta dünyanın her yerindeki laboratuvarlarda doktora ve post-doktora öğrencileri bu dergilerin sayfalarında, alanlarındaki son buluşları tarayıp bir sonraki deneye kafa yorar ki kendi Nature makaleleri üzerine çalışabilirler. Fakat elbette iş işten geçmiştir; o makaleyi kaleme alanlar, sıradaki

deneyleri zaten belirlemiştir; aslında muhtemelen o deneyleri bitirmek üzeredirler. Bir meslektaşım, öğrencilerine, deney fikri bulmak için Nature’ın ya da Science’ın dünkü sayılarına değil en az on yıl önceki sayılarına bakmalarını salık veriyor.

Açıkça ihtiyacımız olan şey, hızlandırılmış bir vatandaş bilimi dersidir; bilimi insani düzeye çekip, bilgili vatandaşlar tarafından anlaşılmasını ve hakkında hüküm verilmesini mümkün kılmak.

■ Bilincin, yalnızca insanlarda var olan yekpare bir giysi olduğu önyargımızı yerle bir eden Pepperberg’in çalışması, bilincin ne olduğuna, onu meydana getiren şeye kendini ne zaman ve niçin gösterdiğine dair ayrıntılı sorular sormamızı mümkün kıldı. Konuşan papağan haber değeri taşımaz; fakat ne söylediği hakkında düşünen papağan haber değeri taşır. Elbette aynısı insanlar için de geçerli olabilir.

■ Genç bir sinirbilimci olan John Krakauer, sürekli tekrarladığı sözlerden ikisi şöyle:

“Bitkilerin sinir sistemi yoktur; çünkü hiçbir yere gitmiyorlar” ve

“Varoluşun sebebi eylemde bulunmaktadır.”

Krakauer, sınıfıma basit bir soru sormuştu: *“Asansör düğmesine basarken önce hangi kas kasılır?”*

Bu zor bir soru olmamalı. Hepimiz düşündük, filmi kafamızda, beynimizde geri sardık, asansörde düğmeye bastığımızı hayal ettik. Bunu yüzlerce, binlerce kez yaptık ama yanıt hepimizi şaşkınlığa uğrattı: *“Bacağımızdaki gastrocnemius kası (baldırınızdaki iki uzun kastan biri) düğmeye basmak için kaldıracağınız kolunuzla aynı tarafta olanı”* der.

■ Açıkça ihtiyacımız olan şey, hızlandırılmış bir vatandaş bilimi dersidir; bilimi insani düzeye çekip, bilgili vatandaşlar tarafından anlaşılmasını ve hakkında hüküm verilmesini mümkün kılmak. Ben nörobiyologum ama kuantum fiziği hakkındaki bilgim, ortalama bir müzisyeninkinden fazla değil; ayrıca nasıl bir Brahms senfonisinin notalarını okuyamıyorsam, bilimsel bir fizik makalesini de okuyamıyorum. Ben de dışarıdan biriyim. Bence bu, bilinmeyi vurgulayan, halka yönelik bilimsel açıklama söylemlerinin devreye sokulmasıyla değiştirilebilir.

■ Neredeyse bin yıldır iş başında olan üniversitelerimizin iş modelinin gözden geçirilmesi gerekecek. W. B. Yeats şu uyarıda bulunmuştu: *“Eğitim, bir kovayı doldurmak değil, bir meşale yakmaktır”*.

Doğru... Kibritlere uzanma vakti geldi. •

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Bitkiler Savunmasız Değildir

Önceki sayılarımızda çıkan yazı dizimizde özellikle vurgulamaya çalıştığımız nokta, bitkilerin de, “inanılmaz” dedirtecek denli duyarlı olduğuydu. Dünyanın hemen her tarafında ayrı ayrı yapılan çalışmalar ve deneyler de bunu kesinlikle kanıtlamıştır.

Fakat..... İnsan denen varlığın, beyin fonksiyonlarını yitirip komaya

girmesi sonucu oluşan tepkisiz yaşam biçimine “**Bitkisel Hayat**” damgası vurulur. “Hastada hiçbir yaşam belirtisi yok, öyleyse bitkisel hayata girdi”... Bu sözcük, uyaranları hemen yanıtlayan, acı çeken, kendisine gösterilen sevgiye olabildiğince karşılık veren, seven, düşünen, müzik dinleyen bir bitki için çok acımasız bir yargı...

İnsanlar gibi bağırıp çağırılmaları, kavga etmemeleri; hayvanlar gibi saldırgan

olmamaları, bitkilerin yaşamdan yoksun olduklarının bir göstergesi değildir. Onlar, bir dalını kırdığınızda, çiçeğini kopardığınızda, üzerine basıp çiğnediğinizde, hatta topraktan söküp çıkardığınızda, gözyaşlarını sessizce içine akıtan, duyu yüklü ve capcanlı varlıklardır. İnsanlar ve hayvanlar, bir tehlikeyle karşı karşıya kaldıklarında, kaçabilme şansına sahiptir; ya da kaçmaz, savunmaya geçer. Bitkilerin ise kaçma şansları yok. Ama bazılarının akıl almaz savunma mekanizmaları bilim adamları tarafından ayrıntılarıyla saptanmıştır.

Şöyle ki: Güzel bir gün geçirmek amacıyla kırlarda gezerken, yerde gördüğümüz harika görünümlü bir çiçeği koklamaya ya da koparmaya çalıştığımızda, bedenimizin açık olan bir yerinde, örneğin elimizde, kolumuzda, bacağımızda, kaşınma, kızarma, şişme, yanma, ağrı duyumsarız. Ayırdına varmadan dokunduğumuz, çarptığımız “ısırgan otu” belli ki savunmaya geçmiştir. Isırgan yapraklarının üzerinde, gözle zor görülen küçük dikenler vardır. Bu dikenlerin da yaprakla birleştiği yerde, içi formik asit dolu küçük kesecikler bulunur. Yaprğa temas edildiğinde dikenler ele batar, küçük baloncuklar

içindeki formik asit de cildimize bulaşır ve yukarıdaki tablo ortaya çıkar.

Afrika’da mevcut bir akasya çeşidi, keçilerin, ceylanların özellikle zürafaların besini olmaya adaydır. Adaydır diyoruz çünkü, zürafa ne denli beslenmeye istekli ise, ağaç da kendini korumaya o denli kesin kararlıdır. Zürafa, akasyanın körpe dallarını ve çiçeklerini yemeye başlar başlamaz, ağaç hemen savunmaya geçer ve yapraklarına bir “alkaloid” salgılar. (*Alkaloidler, bir bitki tarafından doğal olarak üretilen kimyasal bileşiklerdir. En bilinenleri striknin, morfin, nikotin, efedrin..*) Bu alkaloid, zürafalar için zehirlidir.

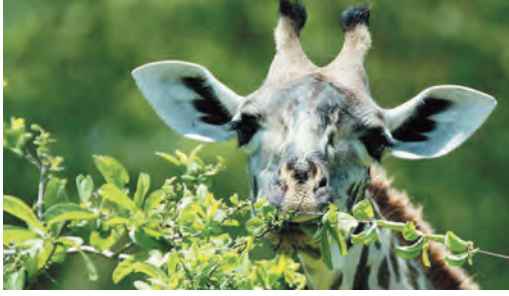
Yaprakların tadında bir değişiklik olduğunu sezinleyen zürafa, o ağacı bırakıp bir başkasına geçer. Zürafanın saldırısından kurtulan akasyanın henüz işi bitmemiştir. Kendisini savunduğu denli komşularını da, “birlik” oluşturduğu diğer akasyaları da düşünür. Ve hava-

ya saldığı kimyasal uyarılarla, gelen tehlikeyi onlara da bildirir. Bu erken uyarıyı alan diğerleri de hemen yapraklarına alkaloid pompalar. Ve onlar da hava-ya kimyasal uyarılar göndererek, diğer arkadaşlarının savunmaya geçmesini sağlar. Zürafa, akas-

Ayırdına varmadan

dokunduğumuz,
çarptığımız
“ısırgan otu”
hemen
savunmaya
geçer.

Afrikada yetişen bir akasya havaya kimyasal uyarılar göndererek, diğer arkadaşlarının savunmaya geçmesini sağlar.

yanın körpecik yapraklarını ve çiçeklerini yiyerek o ağaca çok mu zarar verdi? Hayır!... Zürafa, yaprakları ve çiçekleri yemek için dallar arasına başını sokup çıkarırken, akasyanın polenleri de hayvanın başında değişik yerlere yapışır; örneğin derisine, kulağına, küçücük boynuzuna vs. Yapraklarının tadı alkaloidlerin etkisiyle bozulan akasya, artık zürafa için cazibesini kaybetmiştir. Hayvan bir başka akasyada lezzet arayışına çıkar. O ağacın dalları arasına başını sokup çıkarırken, önceki ağaçtan getirdiği polenleri yeni adreslerine bırakır. Ve o ağaç senin bu ağaç benim derken erişebildiği tüm akasya ağaçlarının polenlerini, birinden diğerine taşıma görevini de en iyi şekilde yerine

getirmiş olur.

Edmond Wells, “Göreceli ve Mutlak Bilgiler Aksiklopedisi” adlı yapıtında şöyle yazıyor: “Keçiler, yiyecek bulmak için dolaşırlarken, ilk dokundukları akasya hemen savunmaya geçer. Kısa sürede akasyaların hepsi zehirli hale gelmiştir. Fakat hayvanların akasyaları yemekten başka çareleri yoktur; çünkü hem açtırlar hem de başka yerlere gidemezler. Uzun süre anlaşılamayan nedenlerle birçok keçinin bu şekilde zehirlenerek öldüğü görülmüştür.”

Kaliforniya Üniversitesi’nden Richard Karban’ın yürüttüğü bir çalışmada, çöllerde yetişen ve Türkçe’de Pelin otu diye geçen artemisia absinthum bitkisinin, böcekleri uzaklaştırmak için çeşitli kimyasallardan oluşan

Pelin otu

bir koku salgıladığı saptanmıştır. Bazı bitkiler, böceğin yaprağı ısırıldığı yerden, hayvanın sindirim sistemini bozan ve ona sahte tokluk hissi veren bir sıvı salgılar. Aynı zamanda, hasarlı yerden “jasmonik asit” salgılayarak diğer yaprakların ve komşularının haberdar olmasını ve onların da savunmaya geçmesini sağlar.

Çinli akademisyen Yuan Yuan Song ve ekibi de yaptığı çalışmalar sonrasında, bitkilerin kimyasal uyarı çağrılarının sadece havadan değil yeraltından kökleri vasıtasıyla da iletildiğini kanıtladılar. Bu örnekler ve daha birçok çalışma göstermiştir ki, bitkiler kendi aralarında özel bir iletişim ağı kuruyorlar. Saldırıya uğrayan bitki bir yandan kendini savunurken, diğer yandan da arkadaşlarına havadan, topraktan savunma sinyalleri göndererek onlara tehlikeyi haber veriyor.

Zehirsiz, zararsız, insanları bile düşüncelere sürükleyecek masum bir savunma yöntemini ise, Orta ve Güney Amerika'da yetişen bir asma türünde görmekteyiz. Bu bitkinin yaprakları, o bölge sakini olan kelebekler için ideal, çekici bir yaşam ve beslenme ortamıdır. Bu canlılar, yavruları yumurtadan çıkar çıkmaz bu lezzetli yapraktan beslenebilme-

leri için, larvalarını asma yapraklarının üzerine bırakırlar. Yalnız burada çok önemli bir nokta var. Kelebekler yumurtalarını bırakmadan önce, asmanın yapraklarını iyice kontrol ederler. Eğer bir başka hayvan ondan önce yumurtalarını yaprağın üzerine bırakmışsa, aynı oramda birden fazla ailenin beslenmesi zor olacağından, o yaprağı terk edip bir başka ama boş olan yaprağa giderler. Tırtıl ya da kelebek kendine uygun bir yaprak araya dursun, asma bitkisi bu istenmeyen misafirlerini dışlamak için gizemli bir çabaya girişir. Bazı asma türleri yapraklarını üzerinde yeşil tomurcuklar, bazıları ise kelebek yumurtalarına benzer renkte lekecikler oluştururlar. Böylece, kelebekler bu yumru ya da lekecikleri görüp, kendilerinden önce bu yaprakların üzerine başkaları

Kelebekler
yumurtalarını
bırakmadan
önce,

asmanın
yapraklarını
iyice kontrol
ederler

tarafından yumurtalarının bırakıldığını zannederek, başka yaprakları aramaya çıkarlar. Böylece asma bitkisi de yapraklarına ve dolayısıyla da yaşamına zarar gelmeden, en güzelinden üzüm salkımları oluşturma çabasını sürdürür. Çünkü bilir ki yaprakları zarar görürse, fotosentez yapamaz, fotosentez yapmayınca da üzüm salkımlarının oluşumu ve gelişimi aksar, belki de hiç

olmaz. (Fotosentez mucizesine sonraki yazılarımızda değineceğiz).

Halk arasında “küstüm otu” diye bilinen bitkinin de ilginç bir savunma sistemi vardır. İnsan, hayvan ya da böcek bu bitkinin yapraklarına dokunduğunda, yapraklar birkaç saniye içinde kapanıverir. Eğer bitkiyi rahatsız eden etki devam ediyorsa, bu kez küstüm otu aşağı doğru eğilerek, gövdesindeki sivri dikenleri ortaya çıkarır. Bu da saldırıyı sonlandırmak için yeterlidir. Yaprakların tekrar eski haline dönebilmesi için yaklaşık 20 dakika geçmesi gerekir.

Harika güzellikte olan Passiflora çiçeği, bu güzelliğini koruyabilmek için, böceklerin saldırılarına ya da zararlı eylemlerine karşı önlemini baştan almıştır. Yapraklarının üzeri küçük iğne gibi dikenlerle kaplıdır. Örneğin, kendine muhteşem bir

Bazı bitkilerin yaprakları üzerinde tırtıl ve böceklerden korunma amacıyla dikenler bulunur

ziyafet çekmek amacıyla yaprağa tırmanmaya niyetlenen tırtılın bedenine saplanan dikenler, onu ortamdandan uzaklaştırır.

Özetle, bitkiler, güçsüz, savunmasız varlıklar değildir. Ve insanoğlunun doğanın gizemi konusunda bildikleri, bilmediklerinin yanında, güneş yanında pirinç tanesi gibidir. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Gelecek ay: Bitkiler Niçin Makyaj Yapar?

MÜZİK NOTALARININ ANLAMLARI

Hepimizin ezberden söyleyebildiğimiz müzik notalarının, hemen hiçbirimizin bilmediğimiz kaynaklarını genç okurumuz Ali Arkadaş araştırmış ve...

Hangi notanın, hangi sözcükten geldiğini saptamış. Sonra da bu sözcükleri, yanlarına Türkçe anlamlarını da ekleyerek, sizle paylaşmak için bize göndermiş.

Aşağıda, Ali Arkadaş'ın bu araştırmasının sonuçlarını bulacaksınız:

DO : Dominus (Yaradan)

RE : Rerum (Madde)

Mİ : Miraculum (Mucize)

FA : Familias Planetarium

(Gezegengler Ailesi, Güneş Sistemi)

SOL : Solis (Güneş)

LA : Lactea Vita (Samanyolu)

Sİ : Siderae (Gökler)

Ön-Türk kültürünün kadınları, yöneticiydi, kutsaldı, anaydı...

Yönetim kadın ile erkek arasında paylaşılmaktaydı.

Kadınların, erkekler kadar sözü geçiyordu. Peki sonra ne oldu?

Kadın sorununu anlamak için kadının tarihin derinliklerinden günümüze dek uzanan seyir defterini çok iyi okumak gerekiyor.

Bu kitap Ön-Türk kültüründen bugüne Türk milletinin eşitlik, özgürlük ve özellikle kadının yeri konusunda geçirdiği evreleri nedenleri, nasılları, çarpıcı örnek ve yanıtlarıyla sorguluyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yazar Dede ve Torunları Muzaffer İzgü

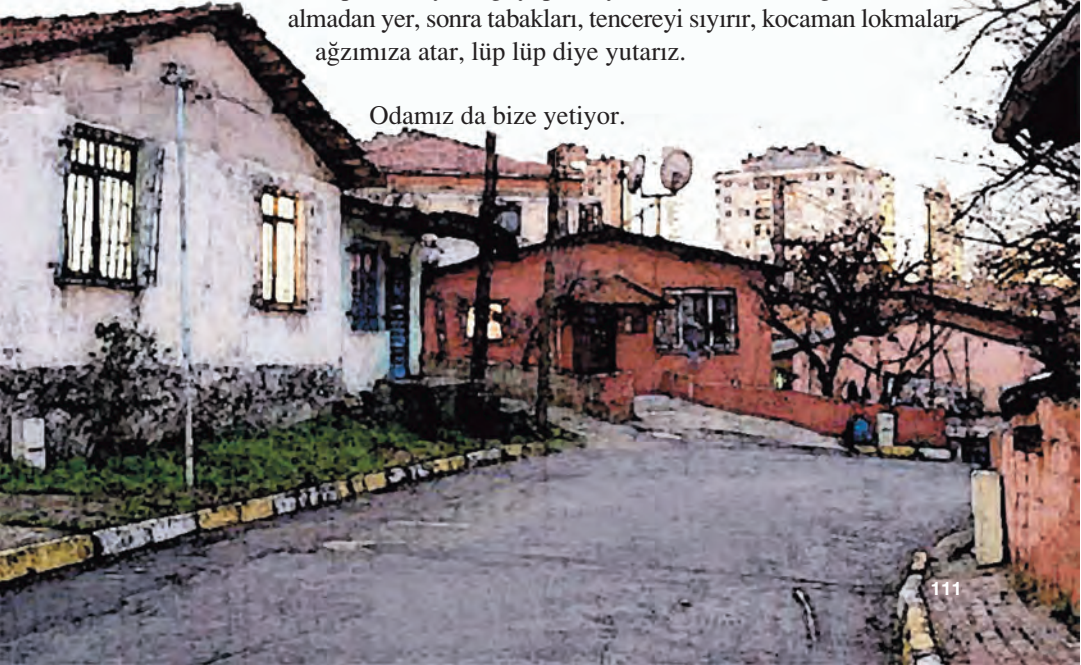
SU GELDİ

Bizim evimiz bir gecekondu. Ben gecekonduyun ne demek olduğunu bilmiyordum. Hep düşünürdüm.

“ACABA BABAM bir gece sabaha dek, arkadaşlarıyla birlikte çalışarak mı kondurdu bu evi buraya?”
Çık olmaz ki. Gerçi evimiz küçük... Evet evet küçük. Bir küçük oda, bir de küçük mutfak. O mutfakta annem bize öyle güzel yemekler pişirir ki. Ispanak, lahana kavurması, pırasa... Kapaş kapaş yeriz. Hele bir de etli patlıcan yemeği yaptı mıydı, üh üh üh, biz o güveci soluk almadan yer, sonra tabakları, tencereyi sıyrır, kocaman lokmaları ağzımıza atar, lüp lüp diye yutarız.

Odamız da bize yetiyor.

BABAM BİR PAZAR günü eline keseri, testereyi aldı, öyle güzel bir karyola yaptı ki, kocaman. Annem babam onun üzerinde yatıyorlar. Söz verdi babacığım, ucuz kereste bulursa, bana, Fırat'a da birer karyola yapacak. Fırat'ınki küçücük olacak, benimki bana göre olacak.

“Babacığım, biz ikimiz aynı karyolada yatarız” dedim.

Babam güldü, saçımı okşadı. “Senin kerevetini büyük yapacağım. İstedğin zaman Fırat da gelsin, senin yanına yatsın.”

Fırat bana baktı, güldü, kollarını boynuma doladı, “Ablamla yorganı tekmeleme tekmeleme yatarız...” dedi.

İşte yemeğimizi de yediğimiz bu oda ve mutfak bir gecede yapılmaz ki... Babam güldü:

“Bunların adı öyle Zehra,” dedi. “Elbette bir gecede yapmadım. Üç günde yaptık, bir de usta vardı.”

Bizim gibi hep gecekonduyla

dolu burası. Okulumuz biraz uzak ama koşarak gidiyoruz. Bazen yarış bile ediyoruz. “Haydi bakalım, kim okula önce varacak?”

Üf, koşuya bak!... Okula ilk giren iki elini birden havaya kaldırıyor, “Ben kazandım, ben kazandım!” diye bağırdı. İki kez de ben bağırdım. Gecekonduların çocukları çok oyun oynamayı seviyorlar, ben de öyle. Okuldan geldikten sonra ödevlerimizi yapıyoruz. Ondan sonra, “Haydi bakalım sokağa!..”

DÖRT YAŞINDAKİ Fırat da benimle birlikte sokağa. Hem de ellerimizde üzerine biber salçası sürülmüş birer dikim ekmek. Oh, ısır, salça çok güzel. Azıcık da acı... Ağızımızın iki yanı kıpkırmızı. Haydi oyuna!.. Yooo, oyuna değil. Önce çeşmeye, ağzını yüzünü bir güzel yıka. Çeşme bizim eve yakın. O çeşme, bizim sokağın mı desem, mahallemizin mi desem,

en değerli kaynağı. Kaynak ya, aç musluğu, sana şakır şakır aksın.

Evlerimizde su yok. Neden yok, niçin yok, bilmem ki. Biz bütün su gereksinimlerimizi bu çeşmeden sağlarız. Onun için çeşmenin başı her zaman kalabalıktır. Bidonunu kapalı çeşmenin başına koşar. Öyle ya, bu su içilecek,

Bidonunu kapan çeşmenin başına koşar. Öyle ya, bu su içilecek, çamaşır yıkacak...

çamaşır yıkacak... Sonra banyo. Suyu kazanda ısıtırız. Sonra annem kim yıkacaksa suyu kazandan alır, banyomuz getirir. Banyo ya. Ufacıktır, minnacıktır, içinde zor dönülür, kolunu fazla uzatırsan tahtaya çarpar. Olsun!.. Otururuz babamın yaptığı o kısacık sandalyenin üzerine, haydi bakalım, dök kafana bir tas su, sonra sabunu sür de sür. Bir daha bir daha... Ondan sonra çiviye asılı havluluyu al, kurulan... Oh banyon bitti, mis gibi kokuyorsun. Şimdi koş annenin yanına, kafanı uzat, “Kokla anneciğim” de... “Oh, benim Zehram mis gibi kokuyor...”

AH AH BAZEN de mis gibi kokmayız. Koşarız çeşmeye, açarız musluğu... Tıııı!... İşte o zaman anneler kara kara düşünürler. Çamaşırını nasıl yıkayacağız, bulaşığı nasıl yıkayacağız, bu çocuklar hangi suyla banyo yapacaklar? Artık gözümüz yollarda. Ellerimiz bidonlarda. Zaten bidonlar hemen kapının yanına dizilmiş. Tanker uzaktan göründü

müydü, bir çığlık, bir yaygara, bir bağırıtı...

“Tanker geliyooor tankeeeer!.. Su geliyoooooor!..”

Hemencecik kuyruk oluşmuştur. Bidonunu kapan kuyruğa giriverir, kadınlar, çocuklar, dedeler, nineler... Eh, bir bidon daha fazla alabilmek için sabırla bekle dur... Ya sıcaksa? Olsun... Ya soğuksa? Olsun... Ufacık çocuklar, annelerinin yanından ayrılmazlar.

“Anne acıktım...”

“Az kaldı oğlum. Bak sıra bize geliyor.”

“Ufff!..”

Uflamak puflamak boşuna. Evde

birikmiş çamaşırlar, bulaşıkla dolu. Ya banyo?.. O zaman yarım kova banyo hakkım...

“Anneciğim azıcık daha su koy-saydın...”

“Kızım, yarın tankerin geleceğini nereden biliyorsun?”

Doğru annemin dediği... Bazen bir haftayı geçer. O zaman büyükleri-

miz bir yere giderler, belediye mi, muhtarlığa mı? Bilmem ki nereye? İnsanların hepsinin gözü yolda.

“Bakalım, bugün gelecek mi?”

Gelmez!.. Her evden oflar poflar yükselir. Gözler yollarda kalır.

“Geliyor, geliyor, geliyooor!..”

Hazırız, hazırız... Ben de annem de... Aaa, bugün Fırat da hazır. Elinde ufacık bir bidon, yanımıza sıraya koşuyor. Tanker geldi, her zaman durduğu yerde durdu. Sürücü aşağıya indi, gür sesiyle bağırdı:

“Herkes kuyruğa girsin, kuyruğa girmeyene su yok!..”

BEN ANNEMİN önündeyim ama aramızda Fırat var. Elinde ufacık bidonuyla bekliyor. Annem ona sesleniyor, “Beklemekten yorulursan Fırat, eve git oğlum...”

“Çık yorulmam anne.”

Ben sordum: “Peki, sen ne yapacaksın o ufacık bidondaki suyu?..”

Fırat omzunu kaldırdı. Haydi

bakalım, bekle şimdi. İki bidonu olan var, üç bidonu olan var, “Üüü bağılıyor”, “Üç bidondan fazla yok... Tankerde artarsa, ondan sonra ancak dördüncü bidonu doldururum...” Onun için evde kaç kişiyse, koşmuş gelmiş tankerin yanına. Hepsinin elinde bir bidon... Ben de üç tane, ama benimkiler küçük. Annemkiler kocaman... Sıra geliyor mu bize? Geliyor geliyor... Önümüzde on kişi var. On kişi nedir ki ama önümüzdekilerin bidonları

kocaman... Olsun. Onlar da dolar... Oh, geldi bize... Önce ben... Kocaman bidonları zor götürüyor annem. Ancak birini götürebilir. Ben öteki bidonların başında beklerim. Annem o bidonu eve bırakır, gelir, ikincisini, sonra üçüncüsünü götürür... Herkeste bir sevinç... “Suyumuz var, suyumuz var!..” Fırat’ın da suyu var... “Ne yapacaksın sen o suyu Fırat?”

ANNEM ÜÇÜNCÜ bidonu sırtına vurdu. Biz de arkasına düştük. Benim her elimde bir bidon. Ağır. Annemin ardı sıra bir o yana, bir bu yana yalpalayarak gidiyorum. “Abla, birini benim sırtıma bağla...” Ah canım kardeşim, Fıratım!.. Eve vardık, kan ter içindeyiz. Fırat da tıslıyor... Tıslaya tıslaya avluda yürüyor, dibi kupkuru sardunya tenekesinin önünde duruyor, ve suyu kıpkırmızı çiçekler açan sardunyaya şakır şakır döküyor...

Ah canım kardeşim, öpücüklere boğuyoruz Fırat’ı...•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Cenova

İtalya'nın denizcilik kenti

Apenin Dağları'na sırtını yaslayan Cenova yüzünü denize dönmüş, sanki kollarıyla Akdeniz'i kucaklıyor. Bir yanı meraklı gözlerle, büyük gemilere binip gitmeye hazır; diğer yanı kalıp, limana gelenleri Lanterna adlı deniz feneriyle göz kırparak karşılamak ister gibi.

Limanın ardındaki binalar dağa doğru yükselirken farklı tonlardaki renkleri ağaçların arasında daha da belirginleşiyor. Bir zamanlar Ceneviz Cumhuriyeti'nin, bugün de İtalya'nın Liguria bölgesinin başkenti olan Cenova, denizcilik ve liman kenti olma özelliğini hala koruyor. 2004'de

Avrupa Kültür Başkenti olduktan sonra turist sayısı artan kente, uçak ya da trenin yanısıra yolcu gemileriyle de gelinebiliyor. Kentin tarihi bölümünü gezmek için sırasıyla Balbi, Cairoli ve Garibaldi caddelerinde yürüyorum. Bu bölgedeki UNESCO Kültür Mirası listesinde

Eski Liman

yer alan 42 binanın bir kısmı müze olarak düzenlenmiş. Bir zamanlar “Yeni Cadde” (Strada Nuova) denilen Gari-baldi’de yer alan Rosso, Bianco

ve Tursi adlı yapıları gezmeye imkan veren Strada Nuova Müzesi biletiyle 15. ve 19.yüzyıllar arasında bir yolculuğa çıkıyorum.

Rosso Binası

Brignole-Sale ve Doria gibi ailelerin konut olarak kullandıkları villalarda, İtalyan ve Avrupa’lı ressam, heykeltıraşların eserleri, mobilyalar, seramikler, halılar, Cenova Cumhuriyeti’ne ait sikke ve tartı/ölçü aletleri ile Paganini’nin ünlü Guarneri del Gesu kemani sergileniyor.

Bianco’dan Tursi’ye geçerken aralarında gizlenmiş bahçedeki büyük ağaçların gölgesinde oturup, ortadaki havuza düşen yansımaları seyre dalıp kuş seslerini dinliyorum. Lüks mağazaların bulunduğu 25 Nisan ve Roma caddelerinde yürümeye devam edip, Mazzini isimli şık pasajdan geçerek kentin merkezindeki Ferrari meydanına geliyorum. Tiyatro binasının önünde gösteri yapan 4 kişilik bir modern dans topluluğunu biraz seyredip, sonrasında meydandaki fiskiyeli havuzun kenarında bu kez Cenovalıları izliyorum. Palazzo Ducale, Palazzo della Regione Liguria, Palazzo della Nuova Borsa ve Accademia Ligustica di Belle Arti gibi görkemli binaların çevrelediği meydan geçmişten bir film

Ferrari Meydanı

karesi gibi görünse de gelip geçenler bugüne ait ve büyük bir kısmı alışveriş yapabilecekleri 20 Eylül caddesine doğru yürüyor. Belki de çoğu bu geniş caddenin iki yanındaki dükkanlara bakarken buradaki tarihi binaların güzelliğini farkedemiyor. Dış cephele-ri, arkadları ve desenli zeminleriyle binaların hepsi birbirinden güzel.

Kristof Kolomb'un doğduğu, 18. yüzyılda yeniden inşa edildikten sonra müzeye dönüştürülen evin bulunduğu Dante meydanındaki Porta Soprana kapısından 12. yüzyıldan kalma Barbarossa sokağına yürüyorum. Geri dönüp, 16.yüzyılda Ceneviz Cumhuriyeti yönetim binası, bugün ise kentin kültür ve sanat merkezi olan Palazzo Ducale'nin dev kapılarından geçerek G. Matteotti meydanındaki kafe- de oturuyorum.

Meydanın etrafındaki gri-beyaz çizgili yapılar denizcileri ve tüccarlarıyla Cenova'nın güçlü ticaret devletinin kurulmasına katkıda bulunan Doria ailesinin izlerini taşıyor. Amiral Andrea Doria'nın doğduğu ev meyda- nın köşesinde iken, mezarı da buradaki kilisenin içinde yer alıyor.

San Lorenzo Katedrali'ne yürür- ken bulunduğum sokak kalaba- lıklaşınca kenara çekilip arkamız- dan gelenlerin geçmesine izin

Banchi Meydanı

kullanılan Banchi meydanından geçip limana yürüyorum. Toplam uzunluğu 28 kilometreyi bulan rıhtımlarıyla İtalya'nın en büyük, Akdeniz'in ise Marsilya'dan sonra ikinci büyüğü olan yeni

veriyorum. Önce rahibeler, rahipler, sonra subaylar, polisler, itfaiyeciler, gençler geçiyor; katedralde düzenlenen dini tören için yerlerini aldıklarında yanımdaki gençten yılda bir kez yapılan bir törene denk geldiğimi öğreniyorum. Güneş katedralin renkli vitray camlarında parlarken San Lorenzo caddesinin sonunda sağa dönüp 12.yüzyılda pazar yeri olarak

ticaret limanı biraz daha uzakken, Porto Antico (Eski liman) kentin tarihi merkezinin deniz tarafında yer alıyor.

1992 yılında mimar Renzo Piano'nun tasarladığı bu bölümdeki İtalya'nın en büyük akvaryumu, denizin üzerindeki cam fanusta çeşitli bitkilerin sergilendiği Biosphere, Bigo adlı panoramik asansör ve Roman Polanski'nin "Korsanlar" filmi için birebir ölçüde yaptırılmış olan ahşap korsan kadirgası turistlerin ilgisini çekiyor.

Buradaki Piazza delle Feste ve çevresinde kurulan farklı standları dolaşıp, meydandaki banklardan birine oturuyorum. Kimi benim gibi batmaya hazırlanan güneşin tadını çıkararak etrafı seyrediyor, kimi sohbet ediyor, kimi yürüyüş yapıp, köpeğini gezdiriyor. Çocuklar içlerine su doldurdukları balonlarla oynuyorlar. İki kişi ellerindeki iplerle sabun köpüklerinden farklı renkler yansıtan dev balonlar yaparken çocuklar da balonları yakalamaya çalışıyor.

Akşam yemeği saati geldiğinde limanın bitişiğindeki tarihi kemerlerin arkasındaki lokantalar yavaş yavaş doluyor. Kareli masa örtülerinin üzerini çeşit çeşit makarnalar, deniz

Bianco Binası

ürünleri ve balıklar dolduruyor. Cenova'da sabahları en çok buraya özgü bir tür pide olan Focaccia yenirken, akşamları Pesto sosla hazırlanan kurtçuk ya da mendil şeklindeki makarnalar ya da deniz ürünleri tercih ediliyor. Ertesi gün limandaki Galata Denizcilik Müzesi'nin önünden geçerken Galata kulesine bugünkü görünümünü kazandıranların Cenevizliler olduğunu hatırlıyorum. Cenova'nın Carrugi denilen dar sokakları ve mimarisi İstanbul'un Galata semtini andırıyor. Tarih boyunca tüccarların, kor-sanların, balıkçıların ve denizcilerin mekanı olan bu bölgede artık korsanlar olmasa da denizcilik devam ediyor.

Kent dışına çıkıp, tarihin ve denizciliğin izleri ile İtalyan Rivierası'nı görmek için tren ve gemi bağlantılarını kullanabilirsiniz.

Cenova'nın doğusundaki daha kayalık kıyı Riviera di Levante (Doğan Güneş Kıyısı), Fransa tarafındaki kıyı ise Riviera di Ponente (Batan Güneş Kıyısı) olarak biliniyor. Özellikle doğu kıyısındaki Portofino Parkı ve 5 balıkçı köyünden oluşan Cinque Terre yaz aylarında çok ziyaret ediliyor. Kentten ayrılmadan önce Cenova'ya tepeden bakmak için Piazza del

Borsa Binası

Portello'dan asansörle Spianata di Castelletto'ya çıkıyorum. Dağ tarafındaki mahallelerde daha fazla ağaç olsa da aşağı bölümdeki evlerin sahipleri de teraslarındaki çiçeklerle kendilerine küçük bahçeler oluşturmaya çalışmış. Bu teraslara bakarken Cenova'nın bir umut kenti olduğunu düşünüyorum. Yeni, daha güzel bir yaşam umut eden göçmenlerin, balık tutmayı umarak denize açılan balıkçıların, daha fazla para kazanmak için çalışan tüccar ve denizcilerin, benim gibi Cenova ve çevresindeki yerleri gezme umuduyla gelenlerin kenti... •

izlensen@butundunya.com.tr

Yaşamdan Kesitler

Sema Erdoğan

Çocukların Dünyasına
Sığınan Yazar

BEHİÇ AK

Behiç Ak, yazın dünyasına çocuklar için yazdığı kitaplarla adım atan bir isim. Cumhuriyet Gazetesi'nde bant karikatürler çizdi, karikatürleri yurtdışında sergilendi. Avrupa ülkelerinde sahnelenen tiyatro oyunları Fay Hattı ve Tek Kişilik Şehir adlı oyunları geniş ilgi gördü.

Ödüllü belgesel çalışmaları da olan Ak, mimarlık eğitimi almış olmasına karşın çocukların dünyasında kalmayı tercih etti. Çocuklar için hazırladığı kitapları Türkiye'de bastıramayan Behiç Ak'ın kitaplarını basan ilk ülke Japonya.

"80' li yılların başıydı. Picture Book denilen büyük ile çocuk arasında köprü kurabilen çocuk kitapları Türkiye'de hem çok yaygın değildi hem de istediğim gibi değildi. İşte bu

Behiç Ak çocuk okurlarına kitaplarını imzalarırken

nedence Türkiye’de değil de Japonya’da basturdım.”

Japon yayınevleri kitaplarıyla çok ilgilenir ve bu yıllarca böyle devam eder. Bir yandan karikatürler çizer bir yandan çocuk kitapları hazırlar. Ve sonunda bu kitaplar Türkiye baskısını yapar. Kore, Çin ve Almanya’da ise hâlâ yayımlanmakta. Dilimize pelesenk olmuş bir serzeniştir “çocuklarımız çok okumuyor”.

“Aslında çok sayıda çocuk kitabı var ama kitap almak çocukların önemli ihtiyaçlarından olmadığı için kitap alım oranı nüfusa göre çok düşük. Son 10 yıldır çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı eğitiminde kullanılmaya başlaması ile Çocuk Edebiyatı biraz daha önemsenmeye başladı. Nitelikleri tartışılrsa da bu artış önemli.”

Behiç Ak’ın

kitaplarında mizah unsuru ağır basıyor.

“Mizah uyumsuzluktur. Ama hangi mizah... Mizah var, mizah var. Entelektüel olarak zekâdan, güldüren mizahtan söz ediyorum. Bu hem çocuğu hem de büyüğü; farklı açıdan bakabilme yetisini geliştiren bir şey. Ben her kitabımda hem büyüklere hem de küçüklere yönelik gözlemlerimi aktarmaya çalışıyorum. “Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği” kitabımda olduğu gibi.”

Okul öncesi hikâye kitaplarının büyüklerin ve küçüklere paylaşımı için yapılmasını savunan Behiç Ak, bu nedenle büyüklerin de ilgisini çeke-

cek konuları seçiyor kitaplarında. Çok okunmasındaki en büyük etken de bu olsa gerek.

“Okuma yazma

Sanal alemin etkilerini anlatan kitabı.

bilen çocuklar büyüklerden kopuyorlar. Oysa ben 9-10 yaşındaki çocuklara yazdığım kitapları 40 yaşında büyüklere de okutabiliyorum. Hedefim de bu zaten.”

Behiç Ak, katıldığı söyleşilerde ve imza günlerinde çocukların sorduğu sorulara göre aldıkları eğitimin kalitesini hemen anlıyor.

“Bizde daha çok soru sormak yerine cevap vermek eğitimi veriliyor. Performansa dönük eğitimde neredeyse şıklardan birini söyle şekline dönmüş durumda. Oysaki eğitimin temeli batıda olduğu gibi soru sormak, soruları çeşitlendirmek. Farklı bakış açısı çocuğun sorduğu soruların farklılığı ile ortaya çıkıyor zaten. Bir söyleşide ikinci sınıf öğrencisi ‘bir kitap bir çocuğu nasıl ve neden etkiler’ diye bir soru sordu. Bu aslında çok ilginç bir soruydu.”

Peki, ‘bir kitap bir çocuğu nasıl ve neden etkiler’ sorusunun yanıtı

ne olmalı?

“Tek bir yanıtı yok. Çocuk kendi dünyasını da bulabilir, o güne kadar dikkat etmediği bir konunun farkına da varabilir. Hayatı zenginleşen çocuğun farklı sorular sormasına neden olabilir ya da sıradan olaylar sıradanlıktan çıkabilir. Çocukların niceliksel değil de niteliksel sorular sorabilmesi önemli. Bazı çocuklar kaç yaşındasın, kaç kitap yazdın, en çok hangi kitabı seversin diye niceliksel sorular soruyorsa anlıyorum ki eğitim seviyesi daha çok yetersiz. Oysa farklı bakış açılarını kısırtan niteliksel sorular soruyorsa eğitim düzeyinin ne kadar yükseldiğini görüyorum. Benim aradığım kişisel sorular sorabilme becerisi.”

Çocuklar okusun diyoruz ama doğru yönlendirme yapabiliyor muyuz?

“Türkiye ‘de bu yavaş yavaş oluşmaya başladı. Özellikle anneler bu konuda daha çok duyarlı. Çocuk

Behiç AK'in resimli kitapları
bir çok okulda okutuluyor

edebiyatının önemini kavramış öğretmenler de var. Ama çocuğun eline bir I-pad verip geliştiğini düşünenler de... Oysa çocuğun sadece refleksleri gelişiyor. Giderek obsesif hale geliyor. Son iki romanımda da bu konuyu işlemeye çalıştım. Tabi komik hikayelerle. "Postayla Gelen Deniz Kabuğu" ve "Yaşasın Ç harfi Kardeşliği."

Sanal ortamdaki iletişimin çocuklar üzerindeki etkisi?

"Çok kısa süreli, sanal ve sürekli bir ekranla ilişki kurmanın getirdiği olumsuzluklar... Elin, araç olduğu yetenekleri de köreltiyor. El ve beyin arasındaki komplike bir ilişki el ve bilgisayar arasında düz bir ilişkiye dönüşüyor. Ve bu çocuğun beyinsel gelişimini engelliyor. Burada görsel bir veriyi bir tuş üzerinde parmak hareketine indirgediğiniz zaman beynin önemli bir bölümü çalışmıyor. İkinci bir konu becerileri gelişmemiş sadece sanal alemde var olmaya çalışan bir çocuk gerçeğe bağlarını koparmaya başlıyor. Sakarlaşıyor, şartlanıyor ve bağımlılığa açık hale geliyor. Eğitimin ve edebiyatın amacı da insanları tek boyutlu bağımlılıklardan çok yönlü bir hayata sürüklemek. Teknoloji çok önemli ama sınırlarını belirlemek lazım."

E-kitap kitabın yerine geçebilir mi?

"Bir şeyin bir başka şeyin yerini alması gerekmiyor. Sinema nasıl ki tiyatrunun yerini alamadıysa e-kitap da kitabın yerini alamaz. Bilgisayarlarda anında internete girme olanağınız olduğu için okuduğunuz şeyden kopuşlar başlıyor. Başka şeye kayma

eğilimi var. Tek bir konuya konsantre olabilmenin yollarını açabilmek önemli. Bu, her şeyden biraz biliyor-muş gibi yüzeysel bir insan tipi oluşturuyor. Günümüz insanı da biraz öyle aslında."

Sanal ilişkiler gerçek ilişkilerin yerini almaya başladı mı?

"Öyle oldu. Gerçek hayattaki ortamlar yok oldu. Bu, sanal ortamlar olduğu için değil daha önce yok oldu. Özellikle yok edildi aslında. İnsanlar yalnızlaştırıldılar ve bu teknolojide böyle çıktı. Meslek gruplarının bir ortamı yok. Gazetecilerin, radyocuların, üniversite hocalarının... Okullardaki 'öğretmenler odası' çay ve kahve içilen yer olarak kullanılıyor. Dersini veren çekip gidiyor. Dünyanın her yerinde bu böyle. Yalnızlaştırılan insanlar sanal ortamlara sığınıyor. İnternetin kullanımı ülkelere göre farklılık gösteriyor. Japonlar buluşmak üzere haberleşmek amacıyla kullanıyor, biz komiklik olsun diye."

Kitapların resimlenmesinin okunmasındaki önemi nedir?

"Yazarken resim, resimlerken yazı değişebiliyor. Karşılıklı birbirini etkileyen bu süreç doğal olarak okuru da etkiliyor. Çok sayıda çocuk var aslında yazdıklarını resimleyen. Batıda çok yaygın. İnternet ortamında yaza-çize sayfalarına katılm çok fazla. 'Kedi Adası' kitabım İsviçre'de 20 okulda resimleri okunan bir kitap. Aile albümlerindeki fotoğraflara ne kadar bakıyorsunuz? Belki 3 dakika. Ama yarım saat bakarsanız hiç görmediğinizi göreceksiniz ve yorumlar yapacaksınız. Bir aile albümü bir romandır

Karikatür okulunda sergilenen örneklerden biri

aslında. Resimle ilişki kurmak zayıf bizde. Sosyologlar, bizim toplumumuz için araştırmışlardır herhalde. Kitaplarınızı neden resimliyorsunuz diye bana soruldu. Çünkü, çocuklar sürekli bu ne diye soruyorlarmış. Anladım ki sadece çocukları uyutmak için kitap okuyorlarmış.”

Türkiye’de kitap az okunuyor ya da okunmuyor mu?

“Oranı düşük olmakla birlikte eskiye oranla bir artış var. Çeşit ve sayısı çok arttı. Çocuk edebiyatının çocuk eğitiminde önemi fark edildi. Yazar ve çizerler de çoğaldı. İllustratörler var.

Çocuk kitaplarının tanıtımı neden az?

“Kitap endüstrisi kitabı ticari şekilde metalaştırdı. Bir kitabın tanıtımının fazla yapılması doğru

değil. Fazla reklamda kitaba ilişkin bir şey hatırlamıyorsunuz ama kişiyi hatırlıyorsunuz.

Edebiyatçı fiziğiyle özel yaşamı ile değil de yazdıklarıyla hatırlanmalı. Bu fazla ezici bir şey.

Kitabı seçenler bireysel bir tercih yapmıyorlar. Aşırı rekamlamlaştırma sonucu alıyorlar o kitabı. İçeriği ile ilgilenmiyor.

Bir röntgeni gibi bakıyorlar. Ve giderek kitabın tirajı da düşmeye başlıyor. Aşırı reklam okuyanın da dengesini bozuyor.

Kitap entelektüel mecrada kalabilmeyi becerebilmeli. Eskiden çocuk kitapları alınırdı. Bizim eskiden önce sinemaya sonra

filme daha sonra da yönetmenin

filmine gitmemiz gibi. Şimdi gözlemliyorum. Çocuklar yazarına göre kitap seçiyorlar. Yazarın da beğenip beğenmediği kitapları var. Seçici bir algı oluştu çocuklar üzerinde. Bu hakiki okuyucu demek.”

Çocukların mı büyüklerin mi dünyası?

“Yetişkinlerin dünyası negatif çocukları pozitif. İkisinin de çok güzel yanları var ama ben yazar olarak çocukların dünyasına sığıntıyorum. Biz çok negatifiz. Dünya’da ve Türkiye’de çok negatiflik var. İyi şeyler yazdığınızda çok ilgi çekmiyor. Oysa çocuklar için en negatif şeyi dahi pozitif anlatmak zorundasınız.

Çocukların dünyasını sarsmamamız, hayal kırıklıklarına, suçluluk duygularına atmamız gerekiyor. Çok farklı iki üslup aslında.” •

semaerdogan@butundunya.com.tr

SAMANYOLU

New York kenti 1970’li yıllarda büyük bir kalabalığa sahne oluyordu. Çünkü dünyanın her yerindeki üniversitelerden tanınmış, alanlarında uzman olmuş birçok bilim adamını New York’a geliyordu. Kentin en büyük üniversitesinin konferans salonunda büyük bir toplantı yapılacak ve uzayla ilgili çok özel bir resim, bilim adamlarının görüşüne sunulacaktı. Sonunda beklenen an geldi ve 20x10 metre boyutundaki bu çok özel resim, konuklara sunuldu.

Bu, Samanyolu Yıldızlar Topluluğu’nun yapılabilen en büyük resmiydi ve ilk kez bilim adamlarına gösteriliyordu.

Konuklar arasında bulunan bir tıp doktoru kendini daha fazla tutamadı ve birkaç arkadaşını da yanına alarak salondan çıktı.

Doktor, arkadaşlarını büyük bir heyecan içinde, kendi üniversitesindeki odasına götürüyordu. Arkadaşlarını odasına aldıktan sonra doktor, onlara duvarında asılı duran büyük bir resim

gösterdi. Resmi gören öteki bilim adamları şaşkınlıklarını gizlemediler. Böyle birşeyin olması olanaksızdı. Çünkü biraz önce ilk kez gösterildiği ileri sürülen Samanyolu Yıldızlar Topluluğu’nun resminin aynısı, şu anda tıp doktorunun

odasındaki duvarda asılı duruyordu. Konukları şaşkınlıklarını sürdürürken, onları odasına getiren ve duvarındaki resmi gösteren doktor, şu hayret verici açıklamayı yaptı:

“Beyler, bu resim bir insanın beyin hücresinin 200 milyon kat büyütülmüş resmidir.”•

Gönderi: Dr. Fatih Mehmet Yorulmaz

Uğursuz Olduğuna İnanılarak
Yıkılan Bilim Merkezi

Takiyüddin Rasathanesi

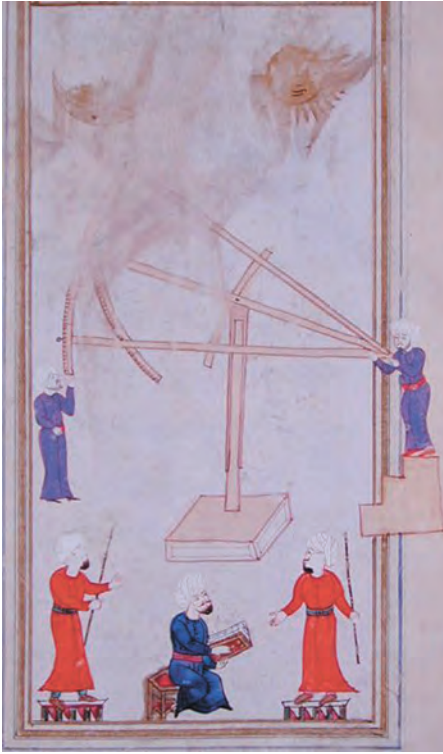

Yazan: ZEYNEP ABURAS

Rasathanenin kuruluşuna öncülük eden bilim adamı zamanın en ünlü matematikçi ve astronom Takiyüddin er-Raşit'ti.

Takiyüddin Tophane sırtlarında yapımına 1575 tarihinde başlanan ve 1577'de bir kısmı tamamlanan rasathanede gözlemlerine başladı. O, rasathanede araştırma ve gözlemler için gerekli bütün aletleri temin etmiş zengin bir de kütüphane oluşturmuştu. Rasathane iki ayrı binadan ve on altı personelden oluşuyordu. Takiyüddin o zamana göre oldukça ileri teknik ve hesaplamalar

kullanarak gözlemlerde bulunmuştur. Mesela Ekliptik ile ekvator düzlemi arasındaki açıyı bugünkine çok yakın şekilde 23 derece 28' 40'' olarak hesaplamıştır. Yapılan gözlemler not edilmiş ve bu konuda önemli eserler oluşturulmuştur. Araştırmacılar Takiyüddin'in, aynı dönemde yaşamış Danimarkalı astronom Tycho Brahe'den daha net ve daha kesin gözlemler yaptığına işaret ederler.

Ancak rasathanenin ömrü çok uzun olmadı. Bazı devlet adamları Hoca Sadettin'in ve Takiyüddin'in ön plana çıkmasına tahammül edemediler. Rasathanenin

Araştırmacılar Takiyüddin'in, aynı dönemde yaşamış Danimarkalı astronom Tycho Brahe'den daha net ve daha kesin gözlemler yaptığına işaret ederler.

uğursuzluk getireceği, ilk rasathaneyi kuran ve astronomi ile uğraşan Uluğ Bey'in sonunun da felakete bittiği, o tarihlere dünyanın çok yakınından geçen kuyruklu yıldızın ve İstanbulda baş gösteren veba salgınının bir

uyarı olduğu ayrıca Takiyüddin ve rasathane personelinin meleklerin bacaklarını gözlediği yolundaki söylentiler kısa sürede rasathanenin sonunu getirdi. Şeyhülislam Kadızade Ahmet Şemsettin Efendi de III. Murat'a “**yıldızların gözleminin felaket getireceğini; göklerin sırlarını örten perdeyi kaldırmanın uğursuz bir haddini bilmezlik olduğunu; böyle bir gözlemevinin kurulduğu hiçbir devletin varlığını sürdüremediğini**” söyledi.

Padişah III. Murat bütün bu iddialara inanarak rasathaneyi bir gecede 21 Ocak 1580'de yerle bir ettirdi. •

Türkiye'nin
en büyük
yeraltı gölü
mağarası

Altınbeşik Düdensuyu Mağarası

Antalya'nın İbradı ilçesine bağlı Ürünlü Köyü sınırları içindeki Altınbeşik-Düdensuyu Mağarası, Türkiye'nin en büyük yeraltı gölü mağarası olma özelliğini taşıyor.

İlk kez 1966 yılında, Türkiye Speleoloji (Mağarabilim) Derneği kurucu başkanı Dr. Temuçin Aygen tarafından, bölgede Oymapınar Barajı ile ilgili araştırmalar yaptığı sırada keşfedilen Altınbeşik-Düdensuyu Mağarası, bölgesindeki flora ve faunanın da son derece zengin olması nedeniyle 1994 yılında milli park ilan

Yazan: NEVİN DEDEOĞLU

edilerek koruma altına alındı. Dünyanın da sayılı mağaraları arasında gösterilen ve Altınbeşik Milli Parkı içindeki Altınbeşik-Düdensuyu Mağarası'nın, dünyanın üçüncü büyük mağarası olduğu da belirtiliyor. Ancak, çeşitli dönemlerde yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından, mağaranın yeni bölümleri keşfedildi-

se de, mağaranın henüz bütünüyle keşfedilmediği de ifade ediliyor. İbradı ilçesine 7 kilometre uzaklıktaki Altınbeşik-Düdensuyu Mağarası'na 1,5 saatte inilebiliyor. Çıkış ise 2 saat sürüyor.

Mağaraya giden yoldaki nefes kesen orman ve şelale manzaraları ziyaretçileri büyüleyen, fotoğraf tutkunları için de tatmin edici bir gezi vaat ediyor. Mağaraya ulaşıldığında, girişte 200 metre uzunluğundaki bir yeraltı gölü konukları karşılıyor. Bu yeraltı gölü üzerinden

mağaranın içerisine botlarla ulaşım sağlanıyor. Birkaç katlı bir mağara sistemi olan Altınbeşik- Düdensuyu Mağarası'nın ikinci katında da, 130 metre uzunluğunda ince, uzun sığ bir göl başlıyor.

Adını, Toroslar üzerindeki Altınbeşik Tepesi'nden alan mağaranın, çok uzun ve büyük bir yeraltı sisteminin çıkış ucunda bulunduğu, bu büyük yeraltı su sisteminin kuş uçuşu 100 kilometreden fazla olduğu belirtiliyor.

Bu özelliğiyle dünyadaki en uzun ve büyük karst sistemlerinden biri olduğu saptanan mağaranın, yeraltından Beyşehir Gölü ile bağlantılı olduğu da ifade ediliyor.

Traverten, kalker blokları, küçük

Altınbeşik-Düdensuyu mağarası sarkıt ve dikitleriyle büyüleyici bir güzelliğe sahip

gölcükler, sarkıt ve dikitleriyle büyüleyici doğal güzelliğe sahip Altınbeşik-Düdensuyu Mağarası'nın, üst katta sağ ve sol tarafında olan yan kolların hepsinin henüz araştırılmadığı da dile getiriliyor.

Manavgat Vadisi'nin Batı yamacındaki Altınbeşik-Düdensuyu Mağarası'nı çevreleyen Altınbeşik Milli Parkı'nın muhteşem doğası da ziyaretçilerin hafızasında iz bırakacak nitelikte. Mağarayı çevreleyen çam ormanları, zengin flora ve coğrafyasının vahşi güzelliği, milli parkın peyzaj değerlerini oluştururken; bölge, dağ bisikleti turları ve doğa yürüyüşleri gibi

sporlar için de uygun bir özellik taşıyor. Türkiye'nin en güzel mağaralarından biri olan Altınbeşik Mağarası, belki de bütünü ile keşfedilmemiş olması nedeniyle kendine özgü bir gizemi de barındırıyor. •

Su, ateş ve ahlak dost olup, birlikte zaman geçirmeye başlamışlar. Çevrede dolaşırken eğer kaybolurlarsa birbirlerini nasıl bulabileceklerini sorgulamaya başlamışlar.

Suya sormuşlar: "Kaybolursan seni nasıl bulacağız?"

"Nerede bir şırıltı duyarsanız beni orada bulabilirsiniz" diye cevap vermiş su.

Ateşe sormuşlar: "Seni kaybedersen ne yapalım?"

"Bir duman gördüğünüz yerde ben varım" diye yanıtlamış ateş.

Sıra ahlaka gelmiş. Onun yanıtı ise oldukça düşündürücüymiş. "Beni kaybederseniz, bir daha asla bulamazsınız!"

Dik Dur Eğilme!

Dik ve düzgün duruşa sahip kişilerin kendinden emin oldukları, özgüvenlerinin daha fazla olduğu ortaya çıktı. Peki dik durmanın diğer faydaları neler?

Yazan: GAMZE ŞENBURSA

Dik ve düzgün duruşa sahip kişilerin kendinden emin oldukları, özgüvenlerinin daha fazla olduğu ortaya çıktı. Askerliğini yapanlar bilir. Acemi birliğinde verilen eğitimlerden biri de dik durma eğitimidir. Meğer bunun tıpta da bir karşılığı varmış. Duruşumuz çevremizdeki insanlara ruh halimiz ve alışkanlıklarımız hakkında bilgi veriyor. Yapılan araştırmalar, duruşumu-

zun sadece fiziksel olarak değil zihinsel olarak da bizi yansıttığını gösteriyor. Bilim insanları, dik ve düzgün duruşa sahip olan kişilerin kendinden emin oldukları ve özgüvenlerinin daha fazla olduğunu bulmuş.

Sağlığına ve dışarıdan görünüşüne önem verenler başta olmak üzere hepimizin kulak vermesi gereken bu konular şöyle:

“Davranış bilimcilerin yaptığı

Araştırmalar, dik duruşun pozitif anıları ortaya çıkardığını veya dik durma alışkanlığı olanların genel olarak pozitif düşüncelere sahip olduğunu göstermiştir.

araştırmalar sonucunda, dik duruşun hayatınızdaki pozitif anılarınız ortaya çıkardığı ve dik durma alışkanlığı olanların genel olarak pozitif düşüncelere sahip olduğunu göstermiştir. Kötü duruş ise enerjinizin düşmesine ve dolaylı olarak depresyona daha yatkın hale gelmenize neden olmaktadır.

Kendinizi ifade etmeniz, vücut diliniz ve insanların sizi nasıl algıladığı duruşunuzla ilgilidir. Harvard ve Columbia üniversitelerindeki araştırmacıların yayınladığı bir çalışmada dik duruşun vücut dilinde gücü sembolize ettiği ve bilinçaltında kişilerin kararlarını etkilediği bulunmuştur. Görünen o ki duruşumuz hayatımızı sandığımızdan daha fazla etkiliyor. Daha mutlu, daha kararlı ve güçlü olmak için duruşunuzu

düzeltenmeye başlayabilirsiniz.”

NEFES ALIŞ VERİŞİNİZ ZORLAŞIR, SİNDİRİM PROBLEMLERİ ORTAYA ÇIKABİLİR

“Duruş veya tıptaki diğer adıyla postür vücudun yer çekimine karşı ayakta, oturmadaki ve yatıştaki ideal pozisyonlarıdır. Araştırmalar ideal duruşu tanımlarken vücudun orta hatta olmasına ve anormal eğriliklerden kaçınılmasına dikkat çekmiştir.

Duruşumuz sağlığımızı direkt olarak etkileyen en önemli faktörlerdendir. Duruşunuz kötü olması omurga üzerine aşırı yük binmesine, bel ve boyun bölgesinde gerginliklere ve ağrılara yol açar. Aynı zamanda yorgunluk, baş ağrısı ve tutulma hissi de duruşunuzun bozuk olmasından kaynaklanıyor olabilir. Yapılan araştırmalar duruş bozukluğunun iç organlar üzerinde de ciddi etkileri olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kam-burluğun artması ile nefes alış verişiniz zorlaşır, kan basıncı yükselir ve sindirim problem-

şunuzun bozuk olmasından kaynaklanıyor olabilir. Yapılan araştırmalar duruş bozukluğunun iç organlar üzerinde de ciddi etkileri olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kam-burluğun artması ile nefes alış verişiniz zorlaşır, kan basıncı yükselir ve sindirim problem-

leri ortaya çıkabilir. En önemlisi ise göğüs kafesinin sıkışması akciğerlere baskının artmasına ve solunum kapasitesinin %30 oranında azalmasına neden olur.

Düzenli duruşla bütün bu stresler ortadan kalkar, kaslardaki gerginlikler azalır.”

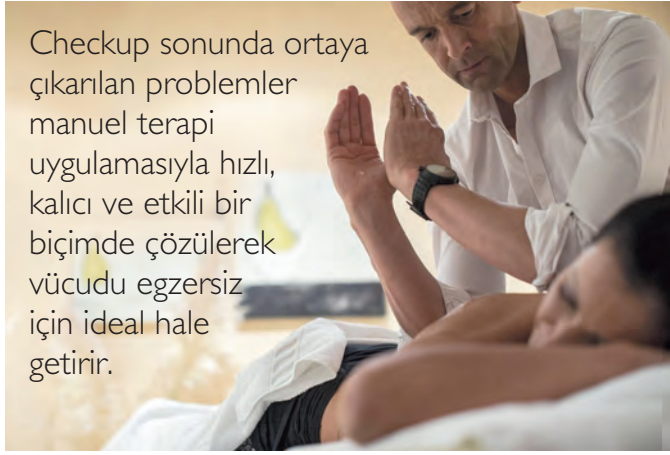
DİK DURUŞ İÇİN MANUEL TERAPİ

“Dik oturmak ve dik

durmak oldukça kolaydır. Ancak zor olan bu pozisyonu gün içinde korumaktır. Aklımıza her geldiğinde daha dik otururuz ancak 5 dakika sonra yine aynı kambur pozisyonda buluruz kendimizi. Hatta çoğu zaman dik durunca sırtı ağrıyan kişilere bile rastlayabiliriz. Bunun nedeni dik duruşu sağlayan kaslar-

daki gerginlikler ve kas kuvvetinin yetersiz olmasıdır. Gergin ve kuvvetsiz bir kas, vücut ağırlığınızı taşıyamaz ve bütün yükün omurgaya binmesine neden olur. Gün içinde normalde kasların taşıması gereken yükü taşıyan omurga, gün sonunda aşırı stresten dolayı ağrı-maya başlar. Eğer bu durum böyle devam ederse kamburluğun

Checkup sonunda ortaya çıkarılan problemler manuel terapi uygulamasıyla hızlı, kalıcı ve etkili bir biçimde çözümlenerek vücudu egzersiz için ideal hale getirir.

kalıcı hale gelmesi, boyun düzleşmesi, bel ve boyun bölgesinde fıtıkların oluşması kaçınılmazdır. Oldukça basit ve kısa süren bir anatomik check-up’la problemleri daha başlamadan belirleyip ileride oluşabilecek rahatsızlıkların önüne geçebilirsiniz. Check-up sonunda ortaya çıkarılan

problemler manuel terapi uygulaması ile hızlı, kalıcı ve etkili bir biçimde çözümlenerek vücudu egzersiz için ideal hale getirir. İhtiyacınıza yönelik planlanan egzersiz programı ile kaslarınız kuvvetlenir. Böylece dik oturmak ve dik durmak sizin için günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelir.” •

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Kısa Yaşamında Kahraman Oldu

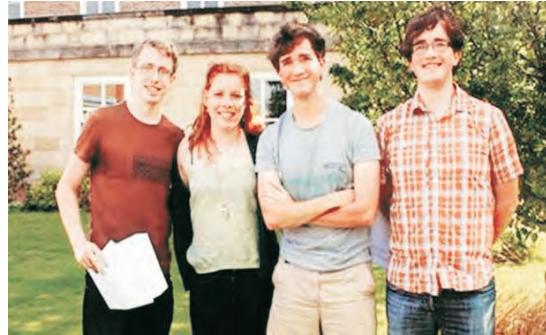

Ölümcül hasta olarak dünyaya gelen ve sadece 100 dakika hayatta kalan bebek Teddy Haulston, Galler'in en genç organ bağışçısı oldu. Cardiff'teki Galler Üniversitesi Hastanesi'nde ikiz kardeşi Noah'tan sonra doğan ve kısa sürede son nefesini veren bebeğin böbreklerinin Leeds kentinde yaşayan bir yetişkine nakledildiği ve onun hayatını kurtardığı açıklandı. Bebeğin

babası Mike Houlston "O, bir kahraman olarak öldü" dedi.

2 "Türk Filmi" Gibi Bir Olay

Hollanda'da çöpçatan programından sevgili bulmayı amaçlayan iki genç bir sürprizle karşılaştı: Onlar öz kardeşti. Baba ve anneleri, olaylı bir şekilde ayrılmış ve hiç görüşmemiş. Baba, Erik adlı oğlunu yanına alarak Belçika'ya taşınmış; Josephine ise

annesi ile birlikte Hollanda'da kalmış. Erik, 16 yıl sonra Hollanda'ya döndüğünde arkadaş bulma programı Tinder'da, kız kardeşi olduğunu bilmediği Josephine'in profilini beğendi. Bir süre konuştuktan sonra Josephine'in kardeşi olduğundan şüphelenmeye başlayan Erik sorular sordu ve genç kızın öz kardeşi olduğunu anladı.

3 İnsansız Uçağa Havada İkmal

ABD, insansız savaş uçağı teknolojisinde yeni bir adıma daha imza attı. Northrop Grumman şirketi tarafından

ABD donanması için geliştirilen ve uçak gemisine iniş-kalkış yapabilen X-47B tipi yarasa kanatlı insansız savaş uçağına ilk kez havada yakıt ikmali gerçekleştirildi. Bu adımla insansız hava araçlarının menzili artırılırken; ABD, bu tip hava araçları ile çok daha uzak noktalara erişme imkânına sahip oldu.

4 En Uzun Ambulans Yolculuğu

Antalya'daki bir hastayı, Danimarka'ya 3819 kilometre taşıyan Danimarkalı bir ambulans firması, geçen ay Guinness Rekorlar Kitabına girdi.

Geçtiğimiz yaz, Hanne Astrup Tornvig adındaki bir hastayı Antalya'dan Herning şehrine taşıyan ambulans firması, dünyanın en uzun ambulans yolculuğunu yapan firma olarak tarihe geçti. Şirketin müdürü, 49 saatlik yolculukta kendisiyle birlikte hastaya eşlik eden biri anestezi uzmanı, biri hemşire ve biri doktor olmak üzere dört görevli ile nakliye gerçekleştirdiklerini açıkladı.

5 Evlere Jeneratör Yerine Pil Geliyor

Elektrikli otomobil üreticisi Tesla Motors şirketi, evlere elektrik sağlayabilecek bataryalar geliştirdi. ABD'li şirket, güneş enerjisiyle çalışacak pillerin elektrik kesintileri sırasında devreye gireceğini ve depoladığı elektriği evin kullanımına sunacağını

açıkladı. Şirket, bu yaz ev pillerini ABD’de satışa çıkarmaya hazırlanıyor. Yeni buluşun enerji altyapısını kökünden değiştirebileceği savunulurken, pillerin sıfır hava kirliliği yarattığı da vurgulandı.

6 | Ordudan İlginç Tıbbi Destek

İtalya’da hukuken özel kişi ve kurumlar kenevir yetiştiremiyor. Kronik ağrılar gibi bazı hastalıkların tedavisinde etkili olan tıbbi esrarın masrafı devlet tarafından karşılanmıyor. Eczanelerde satılan esrar ise yanına yaklaşılmayacak kadar pahalı olabiliyor. Bu nedenle, tıbbi amaçlı kullanılan esrar fiyatlarının düşürülmesi amacıyla bir askeri çiftlikte ordunun esrar

üretimine başlayacağı hükümet tarafından duyurulmuştu. Geçen ay elde edilen ürünlerin verimli ve iyi olduğu açıklandı. Söz konusu çiftlikte, daha önce ilaç üretimi ve afet hallerinde yardım hizmeti verilmişti.

7 | Beş Gün Enkaz Altında Yaşam

Nepal’de meydana gelen depremde enkaz altında kalan 15 yaşındaki bir çocuk kurtarıldı. Nepal polisi, hastaneye kaldırılan Pemba Lama adlı

çocuğun durumunun iyi olduğunu söyledi. Başkent Katmandu’da enkaz halindeki bir binanın altında canlı bulunan gencin, vücuduna saplanan bir metal parçasıyla hareket alanının çok az olduğu bir aralıkta hayatta kalmayı başardığı belirtildi.

8 | Facebook Hırsızı Yakalattı

ABD’de hırsızlık ve kalpazanlık suçundan aranan 23 yaşındaki Levi Charles Reardon, kendisi hakkında Facebook üzerinden yayınlanan “Aranıyor” ilanını “Beğen”ince yakalandı.

Yılın başından bu yana aranan Reardon için, suçla mücadele derneği olan Cascade County Crime Stoppers, suçlu hakkındaki arama ilanını Facebook üzerinden yayınlamış ve yerini haber verene 1000 dolar verileceğini duyurmuştu. Ancak Reardon'ın polis tarafından nasıl izlendiği ve bulunduğu dair açıklama yapılmadı.

9 İlk Siyahi ve Kadın Adalet Bakanı

ABD Senatosu, ilk defa siyahi bir kadının Adalet Bakanı olarak atanmasını onayladı. Başkan Barack Obama'nın atadığı Loretta Lynch, ABD siyasi

tarihinde bir istisna hariç adalet bakanı olmak için en uzun bekleyen isim olarak da kayıtlara geçti.

10 Orman Horozu Eve Hapsetti

Stockholm'e bağlı Roslagen bölgesinde ormana yakın bir villada oturan İsveçli aile, orman horozunun saldırısına uğradı. Villa kapısının yanına

dadandığı belirtilen horozun, aile fertlerinden kim dışarı çıkmaya çalışırsa saldırdığı kaydedildi. Korkudan dışarı çıkamayan ve evde 3 saat mahsur kalan aileyi, Stockholm polisi ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü yetkilileri kurtardı.

11 Erkeklerle Kaş Aldırma Yasak

İran'da erkekler arasında kaş aldırmanın yaygınlaşması üzerine, Erkek Berber ve Kuaförler Birliği, kaş aldırmanın erkekler için yasak olduğunu, uyarıları dikkate almayan berber dükkân ve salonlarının kapatılacağını belirtti.

sezinsan@butundunya.com.tr

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Altmışlı Yılları Anımsamak

Ara sıra yetmişli ya da seksenli yılları anlatan mesajlar alıyorum. O yılları yaşayanların gözünden dönemin kayda değer olaylarını, modalarını, gündemdeki sanatçıları ve müziklerini anlatan nostaljik yazılar bunlar. Ben de çocukluğumu yaşadığım altmışlı yılları kendi deneyimlerimden ve yaşadığım anılardan yola çıkarak iyi ve kötü yanlarıyla anlatmak istiyorum. Çünkü o yıllar dünya genelinde barışın, hoşgörünün ve belirgin bir iyimserliğin hâkim olduğu bir dönemdi.

Barışın,
hoşgörünün
ve iyimserliğin
hâkim olduğu
yıllar

Aradan uzun yıllar geçse de benim için masumiyeti, samimiyeti ve aile mutluluğunu simgelediği için hep belleğimde yaşayacak o günler.

Altmışlı yıllardaki yaz mevsimleri, Boğaziçi plajlarında yüzmek, kışlar, bütün aile soba başında toplanıp radyo piyesini dinlemek, ilkbaharlar ise, İstanbul'un yemyeşil tepelerinde piknik yapmak anlamına geliyordu. Bu romantizmine karşın pek çok yokluklar da vardı o yıllarda. Örneğin şimdilerde her köşede rahatlıkla

bulabileceğiniz, spor ve kırtasiye malzemeleri, hayatı kolaylaştıran plastik eşyalar ciddi birer lüks sayılıyordu. Elbiseler, ya da eşyalar iyice eskiyip, elden düşecek hale gelmeden yenileri alınmazdı. Bu nedenle okula giden öğrencilerin ezici çoğunluğu babalarından ya da ağabeylerinden kalma yamalı ceket ve pantolonları giyerler, ama kimse bundan utanmazdı. Çünkü çoğunluk böyle giyinmekteydi. Anneler birer yama uzmanı oldukları için yırtılıp, sökülen çorapları bile yamayabilirlerdi. Zaman bunu gerektiriyordu. Buna karşın mahallenin manavına kavun veya çilek geldiği zaman mis gibi kokuları sokağa yayılır, kuru kahveci, odun ateşinde kahveyi kavurduğunda her yanı enfes bir kahve kokusu sarardı. Balık bol olduğu için özellikle akın dönemlerinde çok fazla tutulan uskumrular sahillere gerilen iplerde kurutulup çiroz yapılır ve zengin fakir herkes rahatlıkla balık yiyebilirdi.

Boğaziçi köprüleri henüz yapılmadığı için İstanbul'da lodos,

kar, tipi olduğu günlerde vapurlar çalışmadığından okula, işe gidememe, hatta gece eve dönememe durumlarına sıkça rastlanırdı.

Elektrikler kesilmediği müddetçe Bebek'ten, Aksaray'a, Kadıköy'den, Fenerbahçe'ye, Üsküdar'dan, Kısıklı'ya tramvayla sadece on kuruşa gidebilirdiniz. Saatte en fazla on beş kilometre yapabilen tramvaylar bana öyle hızlı gelirlerdi ki, kardeşim araç hareket halindeyken atlayıp inebildiği halde ben korkar ve babam elimden tutmadan adımımı atmazdım. O sıralar ışıllı, ışıllı alışveriş merkezleri ve plazalar yoktu elbette. Sümerbank ve Mahmutpaşa'dan alışveriş etmek orta halli vatandaşa fazlasıyla yetiyordu. Türkiye'deki ilk yürüyen merdiven o günlerde bir giyim mağazasında hizmete girmişti. İstanbullular akın akın o yürüyen merdiveni görmeye gitmişlerdi.

Dönemin pek çok yokluğuna karşın özel tiyatrolar her gün dolu salonlara perdelerini açarlar, yazlık

sinemalara gezici tiyatro toplulukları gelir, biletler günler öncesinden tükenir, bahçe gazinolarında Barış Manço, Cem Karaca, Erkut Taçkın, Erkin Koray, Erol Büyükburç sahne alır, mahalenin kızları Erol Büyükburç sahneye çıkınca ortalığı yıkarlardı. Muhitimizin yaşlıları

İstanbul'da Boğaz köprülerinin olmadığı yıllar

omuzlarına kadar uzun saçlarıyla Erkin Koray'ı gördüklerinde onu "ecnebi" sanmışlardı.

Pompalı gaz ocaklarında pişirilen yemeklerin, özellikle de bahçeden toplanıp kızartılan patlıcan, biber ve kabakların tadına doyum olmazdı. Bugünkü gibi sera tarımı ve suni gübreler sayesinde her sebze dört mevsim bulun-

masa da mevsiminde yenen organik domates, gerçekten domates gibi, salatalık gerçekten salatalık gibiydi. Şimdilerde beton binaların yükseldiği araziler o zamanlar yeşil bahçeler ve bostanlarla dolu olduğundan bu lezzetleri tatmak için mevsimini beklemek yeterliydi.

Şehir hatları vapurları ve tek vagonlu tramvaylardan oluşan toplu taşımacılık o günlerin az nüfuslu İstanbul'u için yeterli sayılsa da seferler çok sınırlıydı. Bu durumda belirli saatler dışında bir yerden bir yere gitmek sorun teşkil ederdi. Bunun iyi tarafıysa, Anadolu yakasında yaşayan bir ailenin, Avrupa yakasında oturan akrabalarını ziyarete gitmesinin o gece orada yatıya kalınacağı anlamına gelmesiydi. Çünkü aynı gün içinde gidip dönmek mümkün.

Mavi Işıklar ve Beyaz Kelebekler 60'lı yılların ünlü müzik grupları

60'lı yılların mutfaklarında kullanılan pompalı gaz ocağı

kün olmaz, misafirliğe gidilen evlerde yer yatakları yapılır, eğer mevsim kış ise misafirlerin yatacağı odalar mangalla ısıtılır, hep birlikte sofraya oturulur, televizyon henüz hayatımıza girmediği için sabahlara kadar süren doyumsuz sohbetler olurdu. Ortaköy'de oturan akrabalarımı-

zın bizim yaşlarımızda çocukları vardı. Bu yüzden onlara yatılı misafirliğe gitmek bizim için bayram demektir.

Günümüzün Pop Star şöhretlerinin ne çabuk unutulduğunu biliyor-

sunuz. Altmışlı yıllarda, İstanbul Radyosu, müzik piyasasına yeni sesler kazandırmak için Altın Mikrofon Ses Yarışması düzenlerdi. Yıldırım Gürses, Beyaz Kelebekler, Moğollar, Mavi Işıklar, Erkin Koray gibi günümüze kalan ve müzik esintileri hala özlemle anılan sanatçılar o yarışma sayesinde kamuoyu tarafından tanındılar.

O dönem en çok dinlenen radyo programlarının başında canlı olarak yayınlanan “Liseler Arası Bilgi Yarışması’nın” gelmesi, bilgiye ne kadar önem verildiğinin bir göstergesiydi. Bu yarışmalar her hafta canlı olarak yayınlanır, insanlar radyo başlarında toplanıp heyecanla soruları cevaplamaya çalışır, final gecesi “rating” rekorları kırılırdı. İlkokulu bile bitirmemiş bir mahalle sakini, bu yarışmalar sayesinde didaktik şiirle, epik şiir arasındaki farkı ya da aruz vezniyle hece vezninin ne olduğunu bilirdi. En fazla dinlenen “talk show” olan Orhan Boran ve Yuki ile Uğurlugil ailesinin yayınlanacağı günler ipe

Radyo döneminin ünlüleri Orhan Boran ve Yuki

çekilirdi. San Remo şarkı yarışmaları İtalyanlar'dan çok Türklerin milli meselesi olmuştur.

Hemen ertesi gün, birinciliği kazanan şarkının üzerine, Türkçe sözler yazılıp kırkbeşlik plak çıkartılırdı. Şarkılar birkaç gün içinde herkesin diline düşerdi. Fecri Ebcioğlu bütün sanatçıların kapısını aşındırdığı bir söz yazarıydı. Dalida, Mark Arian, Peppino Di Capri, Adamo gibi şarkıcılar ülkemize sık sık gelip gittikleri için bizden sayılıyorlardı. Dario Moreno ve Juanito ise has adamlarımızdı. Kendilerine özgü

aksanlarıyla Türkçe söyledikleri şarkıların bulunduğu plaklar kapış kapış satılıyorlardı. Plastik ambalajlar ve pet şişeler henüz üretilmediği için evlerde kullanılan cam şişeler, bez torbalar, mantar tıplar ve akla hayale gelmeyen pek çok eşya asla atılmaz günün birinde kullanılmak üzere saklanırdı. Çöp torbaları olmadığı için mutfak artıkları çöp tenekelerine olduğu gibi boca edilir, ortalığı sinekler, sivrisinekler kaplar, ama kimse bundan ciddi bir rahatsızlık duymazdı.

Su kesintileri günlerce sürebilirdi. Biz çocuklar bundan hiç etkilenmezdik, çünkü sabahları tertemiz giyinmiş olarak sokağa çıksak da akşama kadar arsalarda oynamaktan toz toprak içinde eve dönerdik. Ne de olsa üstümüzü başımızı bir yıkayan olacağı için su kesintisi bizi hiç ilgilendirmezdi.

Hemen her muhitte Yahudi, Ermeni, Rum komşular yaşar, Paskalya, Şeker bayramı, Noel, Kurban bayramı, Hamursuz gibi dini bayramlarda bu komşularımızla karşılıklı kutlamalar yapılırdı. Musevi arkadaşlarımızın “Bar Mitzva” törenleri için bizim sünnet törenlerimiz gibi aylar öncesinden hazırlıklar yapılır, hangi dine mensup olduğuna bakmadan bir komşumuz vefat ettiğinde herkes ya kiliseye ya camiye, ya da sinagoga giderek son görevini yerine getirirdi.

Hippiler, Sultanahmet'te, Yener'in yerinde toplanıp buradan eski püskü otobüslerle Nepal'e gitmek için yola çıkarlardı. Delikanlılar Elvis'e, genç kızlar Natalie Wood'a benzemeye

Sultanahmet'te Hippiler

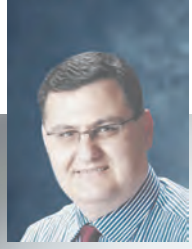
çalışıyorlardı. İstanbul'a gelen ilk sinemaskop film olan "Batı Yakasının Hikâyesi'ni" seyretmek için sinemaların kapısında kuyruklar oluşmuştu. Filmin şarkısı uzun yıllar dillerden düşmedi.

O sıralar teknoloji yeterince gelişmediği için evlere telefon bağlatmak için ortalama on sene sıra beklenir, otomatik hatlar olmadığı için PTT'ye şehirlerarası telefon yazdırıp beklemek üç saat, milletler arası ise en az altı saat sürer, bazen ertesi güne kalırdı.

Almanya'ya giden ilk gurbetçiler, tatil için memleketeye döndüklerinde sesini sonuna kadar açtıkları pilli radyolarla sokaklarda dolaşmaya başlarken olay olmuştu. İlk kez elektrik kablosu olmayan radyo görüyorduk.

Dünya elbette ki tersine dönmeyecektir. Ayrıca nostaljinin fazlasının da gereksiz olduğunu biliyorum ama yine de iyisiyle kötüsiyle o günleri özliyorum. En azından komşuların gerçek komşu, dostların gerçek dost, bir soba başında toplanarak yaşanan mutluluğun her şeye değer olduğu günleri sizlere elimin yettiğince yazmak istedim. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Menekşenin Açmazı

Yüzünden gülümsemesi eksik olmayan çevreye yaydığı pozitif enerjisiyle tanınan hekim arkadaşımı son günlerde sıkıntılı görüyordum. Bölümdeki pek çok hekim arkadaşımın aksine odasının kapısı her daim açıktı. Farklı türde saksı çiçekleri ile renklendirdiği odası arkadaşça muhabbet edilip dertleşilen bir tekkeyi andırıyordu. Aramıza yeni katılmıştı. Uzun yıllar kaldığı ABD’den üniversiteye dönmesi kliniği canlandırmıştı. Son zamanlardaki sıkıntılı halini hepimiz yadırgıyor, sormaya da çekiniyorduk. Bir öğle

yemeği sırasında cesaretimi toplayıp konuşurmaya çabaladım. Bir şey söylemese da arkadaşımızı sıkıntılı gördükçe üstümüze alınıyor, kusuru kendimizde arıyorduk. Üniversite yönetimi herhangi bir konuda üzmüş veya hevesini kırmış da olabilirdi. Ne de olsa, anlamsız bürokratik baskılar yüzünden az öğretim üyesi kaybetmemiştik. Kalanların durumu sessizce kabulleniyor görüntüsü de cabasıydı.

Önce “yok bir şey” deyip konuyu kapatmak istese de sonra dili çözöldü. İki oğlu olduğunu, liseyi bitirdikten

sonra üniversite için ikisinin de burs bularak yurt dışına gittiğini, evde eşi ile yalnız kaldığını anlattı. Doğrusu, sorunun yönetimden kaynaklanmadığına ve bilmeden de olsa onu kırmış olmadığımızı sevinmiştim.

“Çok sıkılıyorum dostum, çok.

Ev bomboş geliyor. Eşim benden beter durumda.”

“Ama siz de uzun yıllar yurt dışında görev yapmışsınız. Çocukların da sizi örnek alması gayet normal. Sıkılmanı anlamakta zorlanıyorum. Bence çocuklar için iyi olmuş.”

“Başlangıçta ben de kendimi böyle teselli ettim” diye yanıt verdi.

Yemek sonrası odasında kahve içerken dertleşmeyi sürdürdük. Kahve için su kaynatırken pencerenin önündeki renk renk menekşelerle ilgilendi. Arkası dönük başı önünde çiçeklerin yaprağı, toprağı ile ilgilenirken daha çok kendiyle konuşur gibi sürdürdü konuşmasını.

“Hedefim ve idealimdi Amerika’ ya gidip kendimi orada kanıtlamak. On yıldan fazla kaldım oralarda. Çocuklarım orada doğdu. Adı sanı

duyulmuş merkezlerde çalıştım. Bu arayışım kendimle yüzleşene kadar sürdü. Ancak öyle dönebildim buralara.”

“Yani oralara gittiğine pişman mısın?” Çiçek saksılarından birini eline aldı.

“Doğup büyüdüğüm evde rahmetli annem hep çiçek yetiştirirdi. Okumuş biri değildi. Ev hanımıydı. Ama çiçeklerden anlardı. En iyi ışığı ve nemi alacağı yerleri bulmaya çabalar, çiçeklerin yerlerini değiştirirdi. Onun elinde çiçekler başka güzel olurdu. En narin bitkiler bile çiçeklenirdi. Şimdi kendimi o bitkiler gibi hissediyorum.”

“Nası yani?”

“En güzel ışığı nemi ortamı bulunca açan çiçekler gibi. Üniversiteyi bitirdiğimde kendimde gizli güç, bir cevher olduğunu düşünüyor ve bu cevheri açığa çıkarmak, işlemek için uygun ortam olarak gördüğüm ABD’ ye gitmek gerektiğine inanıyordum. Dahası ABD’ye gitmek de yeterli gelmedi, çok yer değiştirdim. Adı sanı duyulmuş pek çok üniversitede çalıştım. Annemin saksıları gibi önce

Günün birinde anladım ki, ben aslında bu bitkiye benziyorum. Hiçbir zaman çiçek açmayan, kendini yapraklarının güzelliği ile ortaya koyan çiçeksiz bir bitkiye...

pencere önüne çıktım sonra kendime uygun ışık ve ortamı aradım çiçeğe durabilmek için.”

“Doğrusu güzel benzetme. Peki sonuç ne oldu?”

Yeşil büyük yaprakları olan çiçeksiz bitkilerden birini işaret etti.

“Günün birinde anladım ki, ben aslında bu bitkiye benziyorum. Hiçbir zaman çiçek açmayan, kendini yapraklarının güzelliği ile ortaya koyan çiçeksiz bir bitkiye. Nereye gidersem gideyim çiçek açmayacaktım. Sadece yaptıklarım ile kendimi ortaya koyacak ama bir zamanlar hayalini kurduğum ödül kazanmış insanlığa büyük yarar sağlamış bilim adamı olamayacaktım.”

Kendine haksızlık ettiğini düşünüyordum. Ülkeye dönme kararını vermesinde kendi ile yüzleşmiş olmasının büyük etkisi olduğundan, daha cılız bile olsa doğup büyüdüğü toprakların bitkisi gibi olmak istediğinden söz etti. Çocuklarının da benzer arayış içinde yurt dışına yönelmiş olması onu rahatsız ediyordu. Sıkıntı içinde pencereden dışarı baktı.

“Çocuklarım gittikten sonra daha iyi anladım. Çiçek açamamıştım ama ailemle mutluydum bu dünyada. Aradığım ortamı bulmuştum. Dahası kendimde aradığım çiçeğin çocuklarım olduğunu fark etmiştim. İçimde bulmayı ümit ettiğim cevheri onlarda görüyordum sanki. Ama çocuklarım gitti. Çiçeğimi kopardılar sanki, yine kendimle kala kaldım.”

Pencereyi açtı, saksılardan birini dışarı çıkardı, diğerini gölgeye aldı. Havaların ısındığından söz edip, bazı çiçekleri güneşe, bazılarını ise gölgeye almak gerektiğinden söz etti. Kahvelerimizi yudumlarken geleceğe dair başka planları üzerine konuşup dertleştik. Sıkıntısına rağmen Amerika'da tuttuğu günlüklerden derlediği anılarını kaleme almakta olduğunu anlatıp yapmayı planladığı seyahatleri dinleyince miskinliğimden

Kahvelerimizi içip biraz daha dertleştikten sonra izin istedim.

utandım. Kahvelerimizi içip biraz daha dertleştikten sonra izin istedim. Masasındaki çiçeği olmayan menekşe saksılarından birini elime tutuşturdu.

“Ne yaptysam olmadı. Yerini sevmedi belki senin odanda çiçeklenir. Ona iyi bak, masanda dursun, iyi arkadaşır” dedi.

Işinin başına döndü. Çok geçmeden erken sayılabilecek yaşta emekli oldu. İnternet ortamında açtığı kişisel blogunda paylaştığı yurtdışı anılarının akademi camiasında hayli ilgi gördüğünü, gezip gördüğü yerlerden aktardıklarıyla merak uyandıran bir gezi yazarı olduğunu söyleyebilirim. Onca emek ve yıllarını verdiği mesleğinden bir çırpıda uzak-

laşmıştı. Özel sektörden gelen parlak ve bol sıfırlı iş tekliflerini geri çeviriyor olmasının pek çok meslektaş tarafından kıskanılarak ve şaşkınlıkla izlendiğini de eklemeliyim.

Her neyse; arkadaşımın elime tutuşturduğu o hiç çiçek açmayan menekşe ile bayağı uğraştım. Işık almak için pencereye yapraklarını çevirmesini mesaj olarak algılayıp masamı pencere kenarına çektikten sonra keyfi yerine gelir gibi oldu. Saksısını değiştirip toprağını havalandırdıktan sonra sabırla bekledim.

Bahara doğru ilk tomurcuklar göründü. Uzunca bir süredir çiçekleriyle odamı renklendirmeye, arkadaşlık etmeye devam ediyor. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

İKİ FIKRA

■ Bir kentte kalabalık trafiğin içinde tehlikeli bir tren hemzemin geçidi vardı. Henüz otomatik sinyaller yoktu. Tek güvenlik önlemi olarak geceleri kırmızı fener sallayan bir geçit bekçisi vardı. Bir gece ağır bir kaza oldu ve birçok kişi yaşamını kaybetti. Soruşturma açıldı, kuşuklar bekçinin üzerinde toplandı. Mahkeme sırasında, kendisine ne sorulursa sorulsun, bekçinin tek yanıtı vardı:

“Görevimin başındaydım ve fenerimi sallıyordum.”

Bir kanıt bulunmadığından, bekçi aklanarak serbest bırakıldı. Mahkeme binasından çıkarken bekçi, “Tann’ya şükürler olsun, fenerin yanıp yanmadığını sormadılar” diye mınıldanıyordu...

■ Amerika’da bir kış gecesi yerel televizyonda şu duyuru yapıldı:

“Kar bu gece tüm şiddetiyle yağacak. Kar makineleri caddelerin sol bölümlerini temizlemeye başlayacağından, araçlarınızı yolun sağ bölümüne park etmenizi rica ediyoruz.”

Bayan Brown yerinden kalktı ve “Ben hemen gidip arabayı yolun sağ bölümüne park edeyim” diyerek dışarı çıktı. Bir gece sonra belediye, yolların bu kez sağ bölümünün temizleneceğini bildirerek araçların, yolun sol bölümüne park edilmesini istedi. Bayan Brown, “Gidip arabamı yolun soluna park edeyim” diyerek dışarı çıkarken, eşi bu kez dayanamadı: “Lütfen oturur musun kancığım” dedi. “Bari bu gece garajda kalsın arabamız...”

BAŞIMIZA GELENLER VE BAŞIMIZDAN *Geçenler*

Çoğumuz kendimizi, yaşamın seline kaptırmışız sanırız. Başımıza gelen ve başımızdan geçen olaylar karşısında kendimizi, bir çeşit, rüzgar önünde sürüklenen kuru yaprağa benzetiriz.

Derleyen: NURCAN SÜR

Ve bu olup bitenler karşısında, nedense, ellerimizin kollarımızın bağlı olduğuna inanırız. Zaman olur, hastalanırız, zaman olur arabamız bozulur. Kimi zaman uçaklar geç kalkarlar ya da geç gelirler ve tüm hesaplarımız bu nedenle alt üst olabilir. Trafikte hatalı ya da öfkeli bir sürücü, hiç kabahatimiz olmamasına karşın, neşemizi kaçırabilir, sınırlarımızı bozabilir. Oysa başımıza gelen ve başımızdan geçen olayları "yüzde 10 ve yüzde 90" kalıplarına oturtursak ve onları bu çerçeve içinde algılasak, yaşamımızı yönlendirmenin tümüyle kendi elimizde olduğunu görürüz.

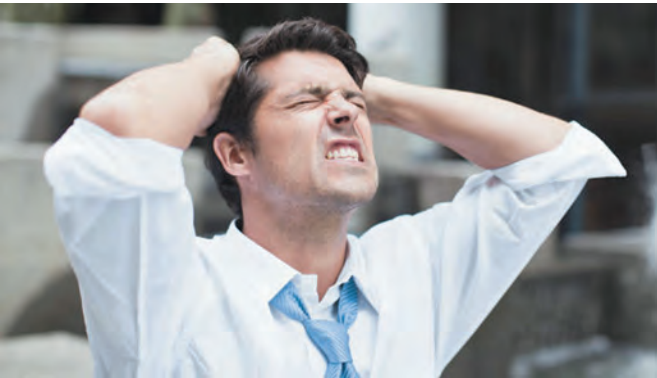
BAŞIMIZA GELEN BU OLAYLAR, bizim denetimimiz dışındaki olaylardır. Bu tür olaylar, yaşamımızın yüzde 10'luk bölümünü oluşturur. Oysa bu olaylar karşısındaki davranış biçimimiz, tümüyle kendi denetimimiz altındadır. O davranış biçimimizi, tümüyle kendimiz belirler, kendimiz seçer, kendimiz uygularız. Kendi belirlediğimiz ve kendi denetimimiz altındaki işte bu davranışlarımız ise, yaşamımızın yüzde 90'luk bölümünü oluşturur.

Bir örnek verelim. Varsayalım ailenizle kahvaltı yapıyorsunuz. Kızınız, kahve fincanına çarpıyor ve gömleğinizin üzerine birkaç damla kahve sıçırıyor. Bu olay tümüyle sizin denetiminiz dışındadır. Fakat bu olaydan sonra oluşacak olaylar, tümüyle sizin denetiminizde, hatta sorumluluğunuzdaki olaylardır. O olaylar, sizin davranışınıza göre belirlenecektir. Gömleğinize kahve sıçradığını görünce, birden öfkelenmişinizi varsayalım. Kızınızı, onu üzecek, hatta kıracak biçimde azarlıyorsunuz. Kızınız ağlamaya başlıyor. Onun ağlaması karşısında daha da öfkeleniyorsunuz ve eşinize dönüyor, kahve fincanını masanın kenarına çok yakın koyduğu için bu kez ona sert sözler söylüyor-

sunuz. Bu davranışınızdan sonra eşinizle aranızda bir tartışma başlıyor. Siz, öfkeyle yatak odanıza gidiyor ve gömleğinizi değiştiriyorsunuz. İşinizi bitirip geldiğinizde kızınızı, ağladığı için kahvaltısını bitirememiş ve okula gitmek için hâlâ

hazırlanmamış olarak buluyorsunuz. Kızınızın otobüsü kaçırdığına kuşku yok. Onu okula bırakmak size düşüyor. Kızınızı alıp, aceleyle arabanıza koşuyorsunuz. Geç kaldığınızın siz de ayırındasınız. O nedenle arabanızı, biraz hızlı sürüyorsunuz. Siz trafik polisini görmeden, o sizi gördü. Arabanızı yolun kenarına çekmenizi ve durmanızı işaret ediyor. Hız sınırını aştığınız için cezanızı ödemek zorundasınız. Biraz daha sinirleniyor ve biraz daha gecikerek kızının okulunun önüne geliyorsunuz. Kızınız arabadan iniyor ve size "Allahaismarladık" demeye zaman bulamadan koşarak okula giriyor.

Siz ise, canınız bir kat daha sıkılmış bir durumda işyerinize geliyorsunuz ve... Hay Allah... Evrak çantanızı evde unuttuğunuzun ayırına varıyorsunuz. Hiç de güzel bir başlangıç yapmadınız güne... Eve ulaştığınızda eşiniz ve kızınızla yaşadığınız gerginliğin ortasına sıkışmış bir durumda görüyorsunuz kendinizi. Arkanızdan gözyaşı

döken eşinizin gözlerinin şişmiş olduğunu görüyorsunuz.

Peki tüm bu tersliklerin nedeni nedir? Güne kötü bir biçimde başlamanıza ne neden olmuştur? Hadi geliniz, birlikte arayalım bu nedeni:

- Tek neden, kahvedir.
- Tek neden, kızınızdır.
- Tek neden trafik polisidir.
- Tek neden sizsiniz.

Simdi belki bize de kızacaksınız ama, biz yine de doğruyu söyleyeceğiz: Yukarıdaki seçenekler arasında doğru yanıt, "d" seçeneğidir. Kusura bakmayın ama, gününüzün

kötü başlamasının tek nedeni, siz kendinizsiniz. Çünkü bu kötü olaylara siz neden oldunuz. Olan bitenleri isterseniz tek tek gözden geçirelim:

Gömleğinize kahve sıçramasında, biliyoruz, sizin bir suçunuz yoktu. O olay tümüyle, sizin denetiminiz dışında olmuştur. Fakat o olaydan sonra geçen beş saniye içindeki davranışınızla, gününüzün kötü başlamasına siz neden oldunuz. Siz o an pek ayırına varamadınız ama, aslında kızınız, üzerinize kahve sıçrattığını görünce çok çok üzülmüştü. Hatta o an dokunsanız ağlayacaktı bile... Siz, bir baba hoşgörüsü ve sevgisiyle onun üzüntüsünü yok edebilirsiniz.

"Tamam yavrum, kaza sonucu oldu ama, bundan sonra biraz daha dikkatli olmaya özen göster"

diyebilirdiniz ona.

Geliniz, şimdi de bunu dediğinizi varsayalım. Kızınız, birkaç kez üst üste sizden özür dilerken, siz bir yandan gömleğinizdeki kahve damlalarını bir peçeteyle siliyorsunuz, bir yandan da yatak odasına gidip, gömleğinizi değiştiriyorsunuz. Tam o sırada kızınızın sesini duyuyorsunuz:

"Babacığım ben otobüsü kaçırmayayım... Hemen çıkmak zorundayım, allahaismarladık..."

Siz de içeriden ona, "Güle güle kızım" diyorsunuz ve gömleğinizi değiştirdikten sonra da evrak çantanızı alıyor, eşinize veda ediyor ve arabanıza biniyorsunuz.

Unutmayın: Başımıza gelen olaylar, yaşamımızın yalnızca yüzde 10'unu etkilemektedir.

İşyerinize, beş dakika önce geliyorsunuz ve çalışma arkadaşlarınızla neşeli bir biçimde selamlaşıyorsunuz. Biraz sonra patronunuz geliyor ve "Ne güzel bir gün, değil mi arkadaşlar?" diyerek selamlıyor sizi. Aynı olay karşısında sergi-

lenen iki değişik davranış, görüyorsunuz, günü nasıl da birbirinden tümüyle değişik bir biçimde etkiliyor.

Nedeni üzerinde fazla düşünmeye gerek yok. Herşey ortada: Herşey, sizin elinizde... Her an, hepimizin başına gelebilecek böylesi bir olayın örneğinde gördüğümüz gibi, yaşamımız süresince başımıza gelen ve başımızdan geçen tüm olaylarda da durum aynıdır. Başımıza gelen olaylar üzerinde yapabileceğimiz pek

birşey yoktur ama... O olaylar karşısında göstereceğimiz davranış biçimi, tümüyle bizim elimizdedir.

Unutmayın: Başımıza gelen olaylar, yaşamımızın yalnızca yüzde 10'unu etkilemektedir. Olmasını önlemenin ya da olmasını değiştirmenin elimizde bulunmadığı o yüzde 10'luk bölüm karşısındaki davranışlarımız ise, yaşamımızın kalan yüzde

90'luk bölümünü oluşturmaktadır ki... İşte o bölümün nasıl olacağı, tümüyle bizim kendi elimizdedir.

Özetle, yaşamımıza yön vermek, kendi elimizdedir. Bir noktayı daha unutmayın: Yüzde 90, matematik kurallarına göre, yüzde 10'dan tam dokuz kat daha büyüktür, daha güçlüdür...•

İDDİA

İnşaat alanındaki genç adam fiziğine ve gençliğine duyduğu güvenle övünüyordu:

"Burada benim taşıyamayacağım hiçbir ağırlık yoktur" diyordu. "İçinizde en güçlü benim."

Sonunda yaşlı işçilerden birisi dayanamayıp genç adama sordu: "Gücüne bu kadar güveniyorsan dediğimi yap da görelim. Karşıdaki binaya öyle bir şey götüreceğim ki, sen onu el arabası ile geri getiremeyeceksin" dedi. "Söylediğimi başarsan bir haftalık maaşımı sana vereceğime buradaki herkes tanıktır."

Genç adam karşısında duran yaşlı işçiyi küçümseyerek süzdü: "Tamam ihtiyar" dedi. "Bakalım ne yapacaksın?"

Yaşlı adam el arabasını getirdi ve arabayı gösterdi: "O halde gösterimize başlayalım evlat" dedi. "Bin bakalım şu arabaya!"•

HAZİRAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

KURGUMAT: 1.Fd8! Şb5
2.Fb7- 3.Kd5#, (1...Şa7 2.Ka4+
Şb8 3.Ka8#, 1...Şa5 2.Fb7-
3.Kd5#, 2.Fc6 - 3.Ka4#, 1...b5
2.Kd7 b4 3.Fd3#.)

OYUN SONU: 1. Ad5! Vxf5 [1...
Vxg2 2. Af4+] [1... Vh4 2. g4
Şg5 3. f4#] [1... Vd8 2. Af4 Şh4
3. g3 Şg5 4. Ae6 Şxf5 5. Axd8+]
[1... Vd2 2. Af6 Şg5 3. Ae4+] 2.
g4! Şxg4 [2... Vxg4 3. Af6+ Şg5
4. Axd4 Şxg4 5. b4] 3. Ae3 Şg5
4. Axf5 Şxf5 5. Şc1!

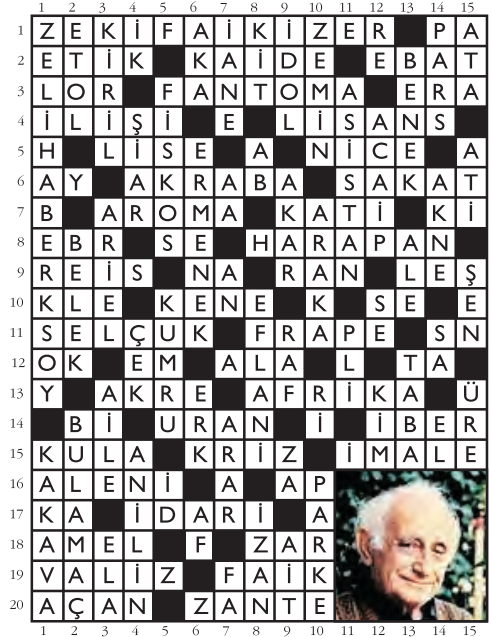
1-(c) Bildirme	9-(c) Çözücü
2-(a) Eş	10-(d) Saydam
3-(c) Anlayış	11-(b) Tekgövde
4-(b) Sevimsiz, itici	12-(a) Derin dondurucu
5-(d) Yön belirteci	13-(b) Biçim
6-(b) Biçimlenme	14-(b) İleti
7-(c) Kol	15-(b) Geçgeç
8-(a) Dalgalanma	

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(b) 28
2-(d) Sokrates
3-(c) NLP
4-(a) Gama
5-(b) Kavgam
6-(b) 2. olur
7-(d) Final
8-(c) Su, Ateş, Toprak, Hava
9-(b) Mihail Gorbacov
10-(c) Propaganda
11-(d) Tüm taşları tavlama tahtasından toplamak

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

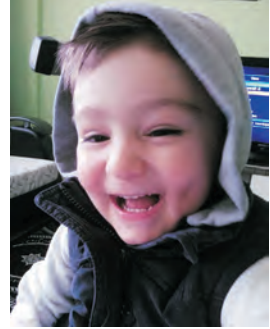
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Emir Can Yazman, *Dubai*

Tuva Hall, *İsveç*

Osman Gündüz, *Uşak*

Ardatunç Karakoyun, *Balkesir*

Bera Akgün, *İstanbul*

Cansu Erdoğan, *Uşak*

Defne Akpınar, *Sivas*

Ekin Yılmaz, *Alanya*

Damla ve Arda Payaz, *İzmir*

Kaan İncedoğan, *İstanbul*

Mina Çağatay, *Ankara*

Emir Kürşat Ünal, *Ankara*

Eymen Kambur, *Rize*

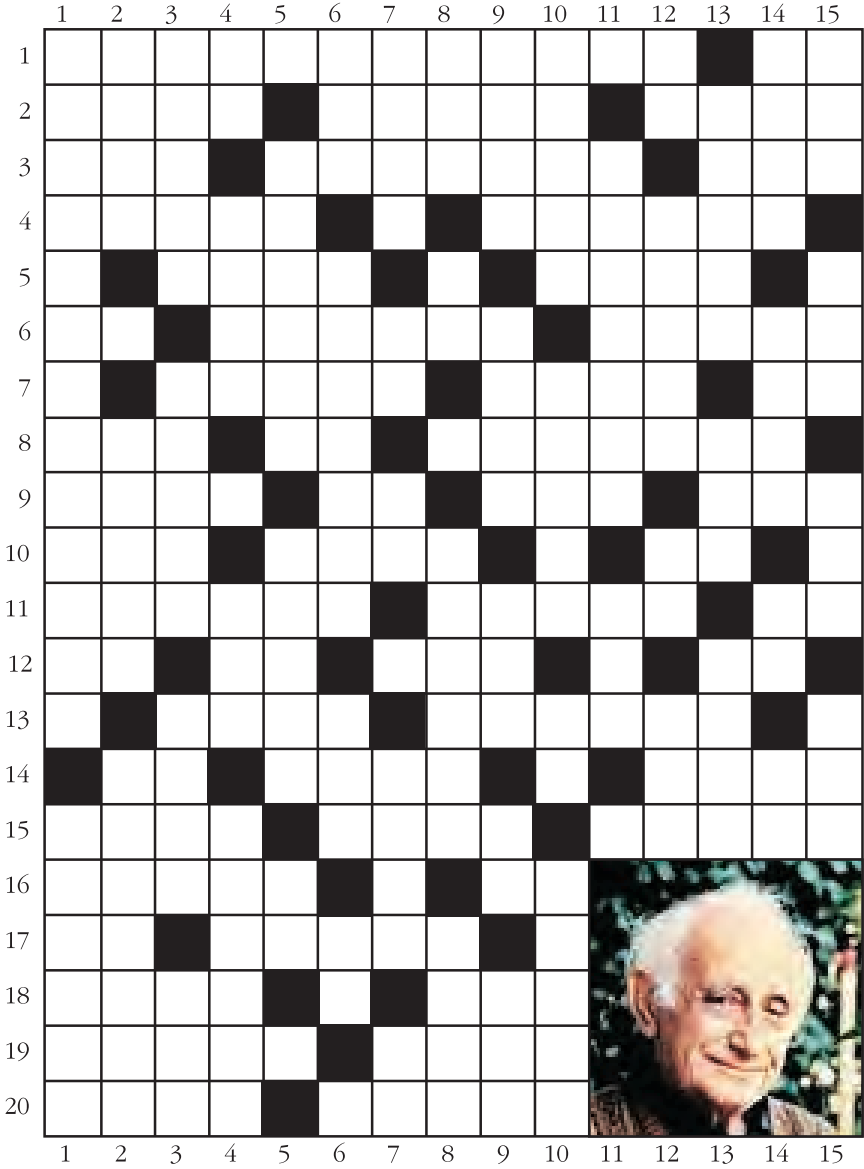
Tarık Aydoğan, *Manisa*

Muhammed Ali Aydın,
Cezayir

Şevval ve Eylül Buse Ulaş, *Ankara*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-1905-1988 yılları arasında yaşamış olan, fotoğrafta görülen resim sanatçımız.- Eski dilde ayak. 2- Ahlaka uygun olan.- Kural.- Boyutlar. 3-Tuzsuz bir peynir çeşidi.- Pierre Souvestre ve Marcel Allain'in 1912-1914 yılları arasında birlikte yazdığı, 43 ciltlik kitap serisi.- Tarih, devir. 4-Kastamonu'ya bağlı Karadeniz kıyısında bir belde.- Genellikle dört yıl süren niversite veya yüksekokul ğrenimi. 5-Bir ortaöğretim kurumu.- Uzun süreden beri anlamında bir sözcük. 6-'... Karanlık' (Ahmet Arif'in bir şiiri).- Kan veya evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler.- Hastalıklı. 7-Hoş koku.- Kesin.-liğ eki. 8-Eski dilde bulut.- Tavlada bir sayı.- Endonezya'da turistik bir tatil yöresi. 9-Kck balıkçı teknesi kaptanı.- Sodyumun simgesi.- Nazım Hikmet'in soyadı.- Hayvan ls. 10-Greşte bir oyun.- Kan emici zararlı bir böcek.- Selenyumun simgesi. 11-İzmir'in bir ilçesi.- Soğuk içilen bir kahve türü.- Kalayın simgesi. 12-Yahya Kemal'in hece vezni ile yazdığı tek şiir.- Eski dilde bağırsak.- Karışık renkli.- Uzaklık işareti. 13-Yabancı bir alan ölçüsü birimi.- Bir kıta adı. 14-Başına geldiği kelimeye iki anlamı katan yabancı bir ön ek.- Sanayi, endüstri.- Avrupa'da İspanya ve Portekiz'in üzerinde bulunduğu bir yarımada. 15-Manisa'nın bir ilçesi.- Bir toplumun, bir kuruluşun veya bir kimsenin yaşamında görülen gç dönem.- Edebiyatta kısa okunması gereken heceyi ölçüye uydurmak için uzun okuma. 16-Gizlemeden, açıkça yapılan.- Eski bir siyasi partinin simgesi. 17-Kiloamperin kısa yazılışı.- Yönetimsel olarak. 18-Yapılan iş, fil.- Tavla oynama gereci. 19-Genellikle yolculukta içine giyim eşyası konulan kck el bavulu.- üstün olan, seçkin. 20-Oynak kemiklerin arasındaki ağaları genişletmeye yarayan kasların genel adı.- Yunanistan'ın batısında bir ada.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-Bir 'Atatürk Kızı' olarak bilinen ünlü opera sanatçımız.- Edirne ve Kırklareli yöresinde ilkbaharda yapılan bahar şenliklerine verilen ad. 2-Pamuk kozalarının pamuğunu ve çekirdeğini birbirinden ayıran çıkırık.- Antalya'ya bağlı turistik bir belde.- Isparta yöresine özgü bir çorba çeşidi. 3-Yunan büyük harfi tipinde düzenlenmiş Slav alfabe ve yazısı.- Uransn bir uydusu.- Bir toplumu oluşturan en kck birim. Bir göz rengi. 4-Daha yüksek değerliği gösteren son ek.- Duyuş, düşünüş ve inanıştaki ayırıcı zellik.- Avrupa'da bir halk.- Boya yapımında kullanılan kimyasal bir madde. 5-Başkalarının duyamayacağı biçimde gizli ve alçak sesle konuşma.- İzmir'e özgü hamurdan yapılan, sandviçe benzeyen bir tür yiyecek.- Eski dilde bayram. 6-Anadolu'da kurulmuş eski bir uygarlık.- Karaman'ın bir ilçesi.- Gç.- Bağışlama. 7-Bağış, yardım.- Bir haber ajansının simgesi.- En kısa zaman.- Türkiye'nin ilk araştırma gemisinin adı.- Bir nota. 8-Aygıt, araç.- Eski dilde su.- Karabkn bir ilçesi.- Anlama yeteneği. 9-örnek alınan, en çk hayranlık duyulan kimseler.- Gelir.- Sergen-Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi.- İlişkin. 10- Döşeme, taban.- İri taneli bir bezelye türü.- Endonezya'nın plaka imi.- Konut, iş yeri vb. yerlerin tabanını döşemek için çeşitli boyutlarda, ince, uzunca tahta. 11-Araştırma görevlisi.- Kumaşlarda bir bölümün öbürünün üzerine getirilmesiyle oluşturulan kıvrım. 12-Bir nota.- şa-şırtacak ve hayret verici şey.- Arap alfabesinde bir harf.- Rudyard Kipling'in bir eseri. 13-Herhangi bir şey üzerindeki ufak nokta, puan.- Bir tür İngiliz birası.- Kuru tütün yaprağını andıran kızılımsı kahverengi. 14-Yırtıcı bir hayvan.- Ergenlik sivilcesi.- Nazi hücum kıtası.- Yabancı.- 15- Ced.- Gelecek.- Neşeli.- Azotlu gübre.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

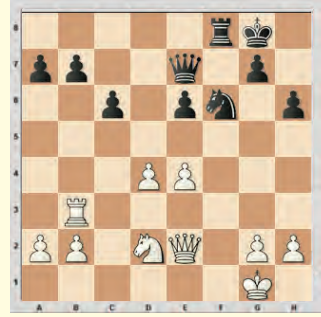
AVRUPALI SENYÖRLER

28 Nisan – 8 Mayıs 2015 tarihlerinde Yunanistan'ın Eretria kentinde 50+ ve 65+ kategorilerinde yapılan Avrupa Senyörler Birinciliğine ülkemizden Hür Yasin, Halil Nejat Özmen ve Salih Muratoğlu katıldılar. Muratoğlu, 65+ kategorisinde 6/9 puanla 4. oldu.

Deneyim Az Şey Değildir

**FM Boris Gruzmann – Salih Muratoğlu,
Senyörler 65+, Eretria, 2015**

Caro-Kan Savunması'ndan gelen yandaki konumda hamle sırası siyahta. Merkezin denetimi beyaz piyonlarda, ayrıca f dikeyi şahlara yakın olan açık dikey olduğu için önem kazanıyor. Deneyimli senyörümüz Muratoğlu, güçlü rakibinin merkezini yıkan bir sürüş buluyor. 24...Vxc5+, Vc1 ya da f6'daki atı oynayıp kaleyi de oyuna sokar ki bu çok tehlikeli olur. 24.Vb5 cxd4 25.h3 (b7'yi alamıyor; 24.Vxb7? Vc5!, Vc1+ veya d4+ tehditleri nedeniyle.) 25...Kf7 26.Ve5 Vd7 27.Kd3 Vc6! (d4 üzerindeki yoğunlaşmaya siyah, taktik manevralarla karşı koyuyor.) 33.Aa5? Af8 34.Kd3 Kd7 (Vezir, kaleyi tutan bir kareye gitmek zorunda ama bunun önemi yok çünkü sonrasında çifte vuruş geliyor. 35...Kxd3 36.Vxd3 Ve5+ ve at düşerdi.) Beyaz terk etti. 0-1

Bir Anlık Dikkatsizlik

Hür Yasin – Svetlana Mendikova, Avrupa Senyörler

Beyaz açısından oyun bitmiş, siyah ise gerçekten karamsar; veziri rakip kampta kontrol altında, fili çalışmıyor, şahı da çıplak, kalesi uzakta. Beyaz, kesin kazanç havasına girmiş ve enini sonunu hesaplamadan Kf3?? oynuyor. Oysa bu bir anlık dikkatsizlik, beyaz şahın mat olmasına neden olan yolu açıyor. a8'deki kale ve f4'teki vezir 1. yatayda bir araya gelip yok edici bir enerji oluşturuyorlar: 1...Ka1+ 2.Şg2 Vc1 ve karşı konulamaz bir güç. g1 ya da h1'den mat tehditlerine karşı bir savunma yok.

TÜRK GENCİNİN İSPANYA ZAFERİ

Ulusal takım oyuncumuz, İzmirli satranççı IM Oğulcan Kanmazalp İspanya'da 4. yapılan Lluçmajor Açık Satranç Turnuvası'nda 7,5/9 puanla, onlarca GM ve IM unvanlı yarışmacıyı geride bırakarak birinci oldu.

IM Bernd Kohlweyer – IM Oğulcan Kanmazalp, İspanya, 2015

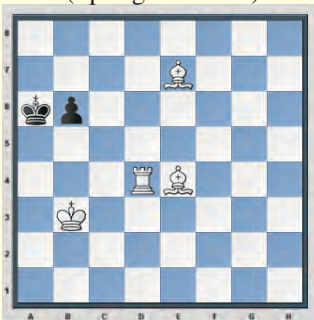
Aynı renkli fil oyun sonunda piyon yapısı ve şahların konumu sonucu belirler. Siyah şah, tahtanın merkezinde, her tarafı kontrol ediyor. Siyah fil, dar alanda saldırgan ve etkili. Beyaz şah ve fil, tamamen savunma konumunda. Geçit vermez görünen vezir kanadındaki bitişik piyon yapısı beyazın tek umudu ama figürlerinin aktifliğinden ötürü siyah, üstün sayılabilir.

Yandaki konumda Kanmazalp oyun sonu ustalığını sergiliyor. 58...a4! Kenar piyonuyla yapılan bu yarma beyazın üçlü piyon blokunu dağıtıyor. 59.b4 (59. bxa4 Fxc4 60.a5 Fa6 61.Fd1 c4 devam yolu da beyaz için iyi değil çünkü a dikeyinde beyaz piyonlar bingeç olur, siyah, önce filiyle onların ilerlemesini durdurur sonra da şahıyla giderek o savunmasız piyonları yer. 59...cxb4 60.axb4 a3 61.c5 Fc4 62.Şc2 d3+ 63.Şc3 a2! Fili alırsa a piyonu vezire yükselir. 64.Şb2 d2 Paytak adam motifi oluştu. Bu ayrıık piyonlarla baş edilemez. 65.b5 Şd5 Siyah şah, beyaz piyonları durdurmak için vezir kanadına yürüyor. 66.b6 Şc6 67.Ff3+ Fd5 Filleri değiştikten sonra beyaz şah iki vezir adayıyla uğraşamaz. 68.Fd1 ve beyaz, bıraktı. 0-1

KURGUMAT

Ferhat Karmil
(Springaren 1996)

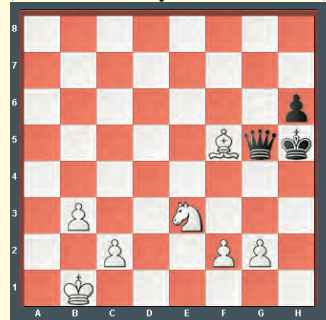

3 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Umut Sayman
(Comm. Azerbaycan CCC -45 JT)

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Şeytan Etkisi Kötülüğün Psikolojisi

Philip Zimbardo
Say Yayınları

Sakin, saygılı, sevgi dolu bir insanın ya da grubun birden bire canavara dönüşmesinin, kırılcılaşmasının, katil sözcüğünün bile yanlarında masumane kaldığı davranışlar sergilemesinin kökeninde ne var? Kötülüğün boyutları, gerisinde ve kökeninde olanlar ne? Örneğin, İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan soykırımlar; yakın geçmişte Ruanda’da barışçıl Tutsilerin komşuları Hutularca palalarla yok edilmesi; Irak’ta 1 milyon insanın uygar dünyanın gözleri önünde uygar ülkelerin eliyle katledilmesi; kadınların tecavüze uğramaları, bedenlerinin paramparça edilmesi, Ortadoğu’da İŞİD. Şu satırları okuduğunuzda televizyonlarda film izler gibi baktığımız bireysel ya da toplu katliamlar karşısında kaçamak yanıtlar veriyor, kısa önyargılar, ters yüz etmeler yapıyoruz. Zimbardo, sınıf arkadaşı ve kendisi gibi o da yaptığı deneyle anılan Milgram’ın bulgularını bir adım öteye taşıyor: “1930-40’larda Almanya’da

yaşayan sıradan insanların neden kötülük uygulayıcılarına dönüştüğüne veya Yahudi komşularının yaşadıkları insanlık dramına neden kayıtsız kaldıklarına yönelik soruma dönmek için bu insanları genetik ve kişilik özelliklerine bakmayı veya varsayımlı yakınlıklarına odaklanmayı bırakıp o dönemin dışsal koşullarına ve insanların buldukları zamanın ruhunda işlevlerini yerine getirdikleri özel davranışsal bağlamlara bakmaya başlamamız gerektiğini” savunuyor. İnsanı tedirgin eden, dehşete düşüren, yaşam kalitesini düşüren kötülüğün psikolojisini araştırmakla kalmayan Zimbardo bunu deney yoluyla da insanlığın gözlerinin önüne seriyor.

Mektuplardan Sızanlar Bir Balyoz Günlüğü

Erdem Engin
Tavlayan

Alibi Yayıncılık

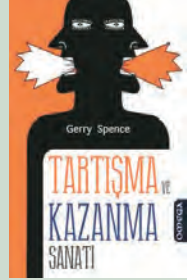
Balyoz Davası’nın siyasi, tarihi, ekonomik, sosyal... aklınıza gelecek her yönü ele alındı. Ancak ruhsal boyutuna yani derindeki yaraya değinilmedi. Ülkemizin efsanevi valilerinden olan Şenol Engin’in kızı Erdem Engin Tavlayan, kendisinin,

çevresinin, yurdunun ve yurttaşlarının yaşadığı travmayı mektuplara aktarıyor. Yazma ve resimleme olanağı bulamayan Anadolu kadınının acısını sevincini iğne oyalara, dikişe, nakışa işlemesi, ağıtlara dökmesi gibi yazmış. Ahmet Arif: “Bu namustur künyemize kazılmış/ Bu da sabır ağulardan süzülmüş” der. Zor iştir “namuslu ve sabırlı” olmak. Güneşin doğmayacağı sanılan sabahlara gebe zifiri karanlıkta olmak. Bu karanlıkta balık istifi gibi yan yana olsa da insan, bu kalabalıkta yalnızdır. Özdemir Asaf da “Yalnızlık paylaşılmaz/ Paylaşılsa yalnızlık olmaz” diyor. Erdem Engin Tavlayan “yalnızlık”ı paylaşıyor. Paylaşırsa “yalnızlık”, gecenin karanlığı aydınlığa kavuşacak: “Bir ağıt bu, tüm yazılanlar... Sevgiliye ağıt... Memlekette ağıt... Yitip giden dostluklara ağıt... Yüreklere kopup gidenlere ağıt... Gözlerin kaybolan pırlantisına ağıt... Sahipsiz kalmışlığa, çaresizliğe ağıt... Hukuksuzluğa ağıt... Senden kalanları getirdiler, kapaklı küçük bir karton kutu içinde. Gidişinin hemen ardından ofisinden biri geldi, kutuyu kapıdan kucığıma verdi ve gitti. Öylece kalamadım kapının önünde. Küllerin gibi geldi birdenbire. Elim yandı sanki. Bir ateş elimle birlikte yüreğimi sardı ve gözlerime ulaştı o saniyede. Alev alev yanan gözlerimi yumdum bir an, kısa bir an. Gözyaşlarımı tuttum, ağlamadım. Biliyordum ki bu alevi hiç bir şey söndüremezdi... hangi oyunun kurbanlarıyız bilmiyorum?

Tartışma ve Kazanma Sanatı

Gerry Spence

Omega Yayınları

Her canlı kazanma odaklı yaşar, bir anlamda kazanmak yaşamaktır. Daha okul başlamadan bir at yarışına dönüştürülen yaşam yolculuğu boyunca tartışma ve kazanma savaşı sürüp gidiyor. Mesleğinde zirveye çıkmayı başaran Spence savunmanlık sanatını hukukun sınırlarından alarak hayatın her alanına yayıyor. Geleceğin kozasını kırmak için özgürlüğümüzü borçlu olduğumuz bir çift kanat olarak gördüğü tartışma ve kazanma sanatını anlatıyor. Kendimizi ve başkalarını incitmeden ihtiyaçlarımız için iletişim donanımları sunuyor. Dayatılan “Adalet”in karşısında boynunuz kıldan ince değildir. Yaşamınızın avukatı olun diyor: “Aya basıp dünyaya geri döndük, ancak kendimizi dış uzaya fırlattığımızda aslında son derece geri kalmış bir türü göndermiş olduk. Acımasız bir saldırıya uğradığımızda veya sahip olmayı istediğimiz ya da ihtiyaç duyduğumuz şeyleri hiyerarşinin daha zayıf üyelerinden güç kullanarak almamız gerektiğinde görüleceği gibi yabancı kaldık.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Fotograf: NAMIK KOÇAK, İSTANBUL

Biri Size İkincisi Bir Sevdiğinize

**%50
İNDİRİM**

Bütün Dünya'dan İkinci Aboneliğe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:
Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli şimdi % 50 indirimli.
Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işleminizi başlatabilir;
ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

ŞENAY BULUĞ

1962’de İzmir, Karşıyaka’da doğdu. Karşıyaka Kız Meslek Okulu, Resim Bölümü’nden sonra, 1987 yılında da Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, resim ana sanat dalından mezun oldu. Sırasıyla Tüzün Kızılcın Seramik, İzmir Resim Heykel Müzesi Cahit Koççoban ve Nurdan Bozkurt atölyelerinde desen, seramik ve heykel çalışmalarında bulundu. 1989- 2009 yıllarında birçok okulda resim ve görsel sanatlar öğretmenliği yaptı. 2005 yılından sonra Galerî Nüans’ta çalışmalarını sürdürdüğü İzmir’in Urla İlçesi’nde, “ Sanat Sokağı”nın kurulmasında büyük katkısı oldu. Çalışmalarını Yorgo Seferis Sanat Galerisi’nde sürdüren sanatçı, Urla Sanat Sokağı Derneği’nin etkinliklerine de katılmaktadır.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320